

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**Yapısal Unsurlar Açısından Kütüphanecilik Standartları ve
Bu Standartlar Çerçevesinde Türkiye’deki Üniversite
Kütüphanelerinin Niceliksel Analizi**

Yüksek Lisans Tezi

Eyüp Ulugöl

Nisan 2024

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BİLGİ VE BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**Yapısal Unsurlar Açısından Kütüphanecilik Standartları ve
Bu Standartlar Çerçevesinde Türkiye’deki Üniversite
Kütüphanelerinin Niceliksel Analizi**

Yüksek Lisans Tezi

Eyüp Ulugöl

Danışman

Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuoğlu

Nisan 2024

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Eyüp Ulugöl tarafından hazırlanan "Yapısal Unsurlar Açısından Kütüphanecilik Standartları ve Bu Standartlar Çerçevesinde Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinin Niceliksel Analizi" başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuoğlu

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. Bilgin Aydın

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Güssün Güneş

Marmara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 16/04/2024

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin APA yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun metin içi kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuoğlu

Etik İlkelere Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

Eyüp Ulugöl

ÖZET

Yapısal Unsurlar Açısından Kütüphanecilik Standartları ve Bu Standartlar Çerçevesinde Türkiye’deki Üniversite Kütüphanelerinin Niceliksel Analizi

Ulugöl, Eyüp

Yüksek Lisans Tezi, Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuoğlu

Nisan, 2024

Üniversitelerin eğitim, araştırma ve yayın faaliyetlerini gerçekleştirmesinde en önemli rollerden biri kütüphanelere aittir. Bu bakımdan üniversite kütüphanelerinin sahip olduğu olanaklar işlevlerini önemli ölçüde etkiler. Devlet üniversiteleri, devlet eliyle kurulmuş, bütçesi, personeli ve neredeyse tüm ihtiyaçları yine devlet tarafından sağlanan üniversitelerdir. Vakıf üniversiteleri ise adından da anlaşılacağı üzere bir vakfa bağlı faaliyet gösteren üniversitelerdir. Vakıf üniversitelerinin maddi koşullarını kurucu vakıf sağlamakla yükümlüdür. Yükseköğretim Kurulunun belirlediği asgari şartları yerine getiren vakıf üniversiteleri başvurması halinde ilgili bütçeden eğitim-öğretim desteği de alabilirler. Bu nedenle kamu üniversitelerine oranla daha fazla olanaklara sahip oldukları söylenebilir.

Bu çalışmada değerlendirmeler 2014’te Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu tarafından hazırlanan, “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı raporda bulunan standart önerileri ile 2021 yılında MSC (Management System Certification) Belgelendirme firması ile Türk Kütüphaneciler Derneği tarafından hazırlanan “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veri tabanı standartları tablosu birleştirilerek (Bkz: EK-2) oluşturulmuş tabloya göre yapılmıştır.

Anket soruları 205 üniversite kütüphanesine/kütüphane yöneticisine iletilmiş yeterli yanıt gelmediği için devlet üniversitesi kütüphanelerinin 2023 faaliyet raporları incelenerek yeterli sayıda veriye ulaşılarak değerlendirmeler 143 üniversite kütüphanesi verileri ile yapılmıştır.

Anahtar Kelimler: Üniversite kütüphaneleri, Türkiye’de üniversite kütüphaneleri, Üniversite Kütüphaneleri Standartları, Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Standartları.

ABSTRACT

The Standards of Librarianship With Respect to Structural Components and Quantitative Analysis of University Libraries in Türkiye in the Context of These Standards

Ulugöl, Eyüp

Master's Thesis, Department of Information and Records Management

Supervisor: Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuoğlu

April, 2024

Libraries play one of the most important roles in the realisation of education, research and publication activities of universities. In this respect, the facilities of university libraries significantly affect their functions. State universities are universities established by the state, whose budget, staff and almost all their needs are provided by the state. Foundation universities, on the other hand, as the name suggests, are universities operating under a foundation. The founding foundation is obliged to provide the financial conditions of foundation universities. Foundation universities that fulfil the minimum requirements determined by the Council of Higher Education can also receive education and training support from the relevant budget if they apply. Therefore, it can be said that they have more opportunities compared to public universities.

In this study, the evaluations are based on the standard recommendations in the report prepared by the University Libraries Working Group of the Council of Higher Education in 2014, titled "University Libraries in Türkiye Towards 2023: Current Situation, Problems, Standards and Solution Suggestions" prepared by the University Libraries Working Group of the Council of Higher Education in 2014, and the database standards table in the "Competent Library Certificate Programme"

prepared by MSC Certification Company and Turkish Librarians Association in 2021 (See Appendix-2).

The survey questions were sent to 205 university libraries/library managers, and since there were not enough responses, the 2023 activity reports of the state university libraries were examined and the evaluations were made with the data of 143 university libraries.

Keywords: University libraries, University libraries in Türkiye, University Libraries Standards, Council of Higher Education University Libraries Standards.

ÖNSÖZ

Eğitim, araştırma ve yayın yapma misyonlarını temele alan üniversitelerin en önemli kaynakları kütüphanelerdir. Üniversite kütüphaneleri bağlı bulunduğu üniversitelerin misyon ve vizyonlarına bağlı olarak gelişir. Bu çalışmada üniversite kütüphaneleri, kütüphaneleri oluşturan beş temel unsur ile ilgili standartlar çerçevesinde değerlendirilmiş olup üniversite kütüphanelerine dair eksiklikler tespit edilmeye çalışmıştır.

Tez çalışmasının ne kadar zorlu bir süreç olduğunu yaşayarak öğrendiğim bu dönemde her zaman pozitif olarak destek olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Alpaslan Hamdi KUZUCUOĞLU'na ve ders aşamasından tez savunmaya kadar her türlü sorunumda desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Esra Karayel Muhacir'e, Doç. Dr. Ekrem TAK'a ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'ndeki çok kıymetli mesai arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmama başlamadan önce, çalışmanın içeriğinin şekillenmesinde değerli fikirlerini benimle paylaşarak katkıda bulunan kıymetli dostlarıma, anketi dolduran kütüphane yöneticilerine ve meslektaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimine başladığım günden beri desteklerini esirgemeyen tüm aile fertlerime ve dualarını hiç esirgemeyen ANNEM ve BABAMA teşekkür ederim.

Eyüp ULUGÖL

Nisan, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
KISALTMALAR	V
TABLolar LİSTESİ	VII
1. BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.4. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ	3
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	4
1.6. KAPSAM.....	4
2. BÖLÜM	5
STANDART	5
2.1. STANDARDIN TANIMI.....	5
2.2. BAZI ULUSLARARASI STANDARDİZASYON KURULUŞLARI.....	6
2.2.1. ISO (International Organization for Standardization).....	6
2.2.2. IEC (International Electrotechnical Commission).....	7
2.2.3. Bazı Bölgesel Standardizasyon Kuruluşları	7
2.2.4. Belli Başlı Ülkelerin Standardizasyon Kuruluşları	7
2.2.5. Standartların Amacı.....	11
2.2.6. Standartların İşlevi	11

2.2.7. Kütüphanecilik ve Kütüphanelerde Standartlar	12
3. BÖLÜM	15
ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ	15
3.1. TANIM.....	15
4. BÖLÜM	19
ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLARI VE NİCELİKSEL STANDARTLARI	19
4.1. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLARI	19
4.2. ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLARININ NİCELİKSEL STANDARTLARI.....	19
4.2.1. Bina.....	21
4.2.2. Koleksiyon (Derme)	26
4.2.3. Personel	35
4.2.4. Bütçe	41
4.2.5. Kullanıcı (Kullanıcı Hizmetleri)	46
5. BÖLÜM	48
TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLAR AÇISINDAN NİCELİKSEL ANALİZİ.....	48
5.1. BULGULAR.....	50
5.1.1. Bina.....	51
5.1.2. Koleksiyon (Derme)	64
5.1.3. Personel	80
5.1.4. Bütçe	89
5.1.5. Kullanıcı.....	94
6. BÖLÜM	95
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	95
KAYNAKÇA.....	102

EKLER	108
EK-1: ETİK KURUL ONAYI	109
EK-2: ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ İÇİN KOLEKSİYON, BİNA, PERSONEL VE BÜTÇE STANDARTLARI.....	110
EK-3: ANKET SORULARI	114

KISALTMALAR

ACRL	Association of College and Research Libraries (Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği)
AFNOR	Association Française de Normalisation (Fransız Standardizasyon Derneği)
ALA	American Library Association (Amerikan Kütüphane Derneği)
ANKOS	Anadolu Üniversiteleri Konsorsiyumu
ANSI	American National Standards Institute (Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü)
BD	Blu-Ray Disk(Sayısal Optik Disk)
BSI	British Standards Institution (İngiliz Standartları Enstitüsü)
CEN	European Committee for Standardization (Avrupa Standardizasyon Komitesi)
CENELEC	The European Committee for Electrotechnical Standardization (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi)
CD	Compact Disc (Kompakt Disk)
DIN	Deutsches Institut für Normung (Alman Standardizasyon Enstitüsü)
DD	Değerlendirme Dışı
EKUAL	Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı
ESSAC	(ECORD Science Support & Advisory Committee) Elektroteknik Standardizasyon Stratejik Danışma Konseyi
DVD	Digital Versatile Disc (Çok Amaçlı Sayısal Disk)
FTE	Full-Time Equivalent (Tam Zamanlı Kullanıcı)
ICOLC	International Coalition of Library Consortia (Uluslararası Kütüphane Konsorsiyumları Koalisyonu)
IDC	International Data Corporation (Uluslararası Veri Kurumu)
IEC	International Electrotechnical Commission (Uluslararası Elektroteknik Komisyonu)
IFLA	International Federation of Library Association (Uluslararası Kütüphane

	Dernekleri Federasyonu)
ISO	International Organization for Standardization (Uluslararası Standardizasyon Örgütü)
JISC	Japanese Industrial Standards Committee (Japon Endüstriyel Standartlar Komitesi)
KİTS	Kütüphaneler arası İşbirliği Takip Sistemi
MARC	Machine-Readable Cataloging (Makinece Okunabilir Kataloqlama)
MSC	Management System Certification
NISO	National Information Standards Organization (Ulusal Bilgi Standartları Organizasyonu)
ULAKBİM	Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNIMARC	Universal Machine-Readable Cataloging (Evrensel Makinece Okunabilir Kataloqlama)
SA	Standards Australia (Avustralya Standartları)
SAC	Standardization Administration of China (Çin Standardizasyon Kurumu)
SCC	Standards Council of Canada (Kanada Standartlar Konseyi)
TDK	Türk Dil Kurumu
TKD	Türk Kütüphaneciler Derneği
TRNSL	Türk Ulusal Site Lisansı
TS	Türk Standartları
TSE	Türk Standartları Enstitüsü
TÜBESS	Türkiye Belge Sağlama Sistemi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
ÜNAK	Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği
VCD	Video Compact Disk (Video Kompakt Disk)
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YÖKSİS	Yükseköğretim Bilgi Sistemi

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Toplu Katalog Veri Güncelleme İstatistikleri.....	29
Tablo 2: Isı Haritası.....	50
Tablo 3: Toplam Alan (m ²) - Genel Tablo.....	52
Tablo 4: Bina Alanı (m ²) – Detay Bilgiler.....	52
Tablo 5: 2023-2024 Yatırım Planında Yeni Kütüphane Binası Yapacak veya 2024 Yılında Yeni Binasına Taşınacak Olan Üniversiteler.....	55
Tablo 6: Ofis Alanı - Genel Tablo	56
Tablo 7: Ofis Alanı (m ²) – Detay Bilgiler.....	57
Tablo 8: Oturma Kapasitesi (Kişi) - Genel Tablo.....	60
Tablo 9: Oturma Kapasitesi (Kişi) – Detay Bilgiler	61
Tablo 10: Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik) - (Özet).....	64
Tablo 11: Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik) – (Detaylı Liste).....	65
Tablo 12: Dergi Sayısı (Basılı+Elektronik Abonelik) - (Özet).....	68
Tablo 13: Dergi Sayısı (Basılı + Elektronik Abonelik) – (Detaylı Liste).....	69
Tablo 14: Multimedya Sayısı - (Özet).....	72
Tablo 15: Multimedya Sayısı – (Detaylı Liste).....	73
Tablo 16: Abone Olunan Veritabanı Sayısı (EKUAL Veritabanları Hariç) – (Özet) 76	
Tablo 17: Abone Olunan Veritabanı Sayısı (EKUAL Veritabanları Hariç) - (Detaylı Liste).....	77
Tablo 18: Toplam Personel Sayısı - (Özet).....	81
Tablo 19: Toplam Personel Sayısı – (Detaylı Liste).....	81
Tablo 20: Profesyonel Personel Sayısı (70%) - (Özet).....	84
Tablo 21: Profesyonel Personel Sayısı (70%) - (Detaylı Liste).....	85

Tablo 22: Profesyonel Personel Sayısı, BBY Bölümü Olan Üniversiteler	88
Tablo 23: Bütçe (Yayın Alım Bütçesinin Üniversite Bütçesine Oranı) - (Özet).....	89
Tablo 24: Bütçe (Yayın Alım Bütçesinin Üniversite Bütçesine Oranı) – (Detaylı Liste).....	90

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Kütüphanecilik mesleği tüm iş ve işlemlerinde standartları temel alarak çalışır. Kütüphanecilik mesleğinin ortaya çıkışından bugüne kadar bu standartlar değişen ve gelişen teknoloji ile uyum sağlamayı hedeflemiş, geçmiş, şimdi ve gelecek planlarını sürekli gözden geçirmiştir. Hiç değişmeyen temel prensipler, değişen ve yenilenen prensipler ve yeniliklerin gerektirdiği için ortaya çıkan yeni prensipler geliştirmiş ve değiştirmeye ve geliştirmeye devam etmektedir. Ancak burada standartları belirleyen ana unsur kullanıcı çeşitliliği veya ihtiyaçlarıdır. Bir kütüphane için uygun olan standartlar başka bir kütüphane için yeterli olmayabilir veya fazla olabilir. 2000’li yıllara gelindiğinde IFLA (Uluslararası Kütüphane Dernekleri Federasyonu) gibi uluslararası kütüphane dernekleri kütüphanelerin beş temel unsuru için niceliksel standartlar koymayı uygun görmekten vazgeçmişlerdir. ALA (American Library Association) ise bu niceliksel standartları kütüphanelerin eksik yönlerinin tespitinde kullanmayı daha uygun görmektedir. Fakat yine de kullanıcı odaklı temel alt sınırlardan bahsederler ve yerel veya bölgesel olarak bu sınırların belirlenmesinin daha uygun olacağını belirtirler.

Bu tez çalışmasında toplanan üniversite kütüphaneleri verileri, 2014’te Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu tarafından hazırlanan, “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı raporda bulunan standart önerileri ile 2021 yılında MSC Belgelendirme firması ile Türk Kütüphaneciler Derneği tarafından hazırlanan “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veritabanı standartları tablosu birleştirilerek (Bkz: EK-2) oluşturulmuş tabloya göre yapılmıştır. Amaç üniversite kütüphanelerinin, kullanıcının bilgi ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli asgari standartlarının ne olduğunu açıklamak ve Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin standartları ne kadar sağladığı ile alakalı mevcut durumunu saptamaktır.

1.1. Araştırmanın Konusu

Bu alışma, kütüphanecilik mesleğinin yapısal unsurları olan beş temel unsuru ile bu unsurların üniversite kütüphaneleri özelinde yerel standart önerileri olan “2023'e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” tablosu ile “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veritabanı standartları tablosu çerçevesinde mevcut durumun niceliksel analizini içermektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı kütüphaneciler olarak her mecrada yüksek sesle dile getirdiğımız standartlar mesleğİ olmanın getirdiğİ sorumluluk ile kütüphanelerin yapısal unsurları çerçevesinde üniversite kütüphanelerinin standartlarına ve kullanıcı hizmetlerinin niteliklerinin en önemli unsurları olan bina, bütçe, koleksiyon ve personel noktasında kütüphanelerin nitelikli hale getirilmesi noktasında önemine dikkat çekmek ve standartların uygulanmasını sağlamaktır.

Üniversite kütüphanelerinin yapısal unsurları ile ilgili önerilen standartlar olan “2023'e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” tablosu ile “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veritabanı tablosunu üniversite kütüphanelerimizin niceliksel verileri kullanılarak mevcut durum analizi yapmak, eksiklerimizin boyutlarını ve bunun gerekçelerini ortaya koymaya çalışmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Kütüphanelerin yapısal unsurları bina, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcıdır. Bu beş temel unsur olmadan bir kütüphanenin sağlıklı, nitelikli, sürdürülebilir, kaliteli, çağın koşullarını ve gelecek nesillerin beklentilerini karşılayacak bir hizmet sunması mümkün değildir. Bu sebeple üniversite kütüphanelerimizin özellikle kuruluş sürecinden başlayarak bu beş temel unsur üzerinde titizlikle düşünmesi ve planlama yapması gerekmektedir. Oysa ölkemizde özellikle bina, bütçe, koleksiyon ve personel konusunun mevcut kullanıcı koşullarına pek de uygun olmadığını söylemek çok da yanlış olmayacaktır. Mevcut standart önerileri ölkemiz özelinde ölçeklendirilmiş olmasına rağmen kuruluş tarihi itibariyle ölkemizin köklü üniversitelerinin bile bu niceliksel yeterliliklerin tamamını

sağlayamadıkları görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde üniversite kütüphaneleri, üniversite planlaması içinde bütçesi, çekirdek koleksiyonu, personeli, binası öncelikli olarak planlanan ve hazırlanan yapılardır. Oysa ülkemizde üniversite eğitime başlamadan yapılmış bu standartları sağlayan bir üniversite kütüphanesi yok denecek kadar azdır.

Bu çalışma üniversite kütüphanelerinin beş temel unsuruna dair standartlarına dikkat çekmeyi, özellikle bütçe, personel ve koleksiyon konusunda doğru bilinen yanlışları belirtmeyi, yetersizliklerimizi kabul etmeyi ve gelecekte yapılacak olan planlama ve düzenlemeler açısından öncelikleri belirleme ve uygulama açısından önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Hipotezi

Bu çalışmada, Türkiye’de eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren üniversite kütüphanelerinin mevcut durumları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; Cumhuriyetin ilanından sonra kurulmuş olan tüm devlet ve vakıf üniversitelerinin kütüphanelerine ilişkin niceliksel bir tespitte bulunarak eksiklikleri tespit etmek ve söz konusu kütüphanelerin yapısal unsurlarının niceliksel verilerine dikkat çekerek gelişmelerine katkıda bulunmaktır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın hipotezi; “başta personel kadrosu, bütçesi ve koleksiyonu ile eğitim ve altyapı çalışmaları olmak üzere kurulan üniversitelerimizin öncelikli eksikliklerinin giderilmesi ve geliştirilmesi gereken en önemli birimlerinden biri kütüphaneleridir” biçiminde oluşturulmuştur.

Kütüphanecilik mesleğinin beş temel unsuru bağlamında üniversite kütüphanelerimiz, 2014 yılında YÖK Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu tarafından hazırlanan “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” tablosu ile “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veri tabanı standartları tablosunun birleştirilmesi ile oluşan tabloya göre niceliksel olarak yetersizdir.

Ülkemizde üniversite kütüphanelerimizin kurumsal yapılanmaları, bulundukları şehir, üst yöneticilerin kütüphanelere bakışı, olanaklar ve özellikle de tercih eden öğrenci ve personel nitelikleri kütüphanenin niceliksel varlıklarını ve bu varlıklarla verdikleri hizmetlerin niteliğinde farklılıklara neden olmaktadır.

1.5. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada betimleme kullanılmış olup, üniversite kütüphanelerinin niceliksel verileri kapsamında hazırlanan anket uygulaması ile desteklenmiştir. Anket soruları kurumlara uygulanmış olup, toplanan veriler YÖK'ün 2014 raporundaki standart önerilerine göre değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Değerlendirme kriterleri için 2014 yılında “2023'e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı raporda belirlenen standart önerileri temel alınmış olup veri tabanlarını da değerlendirebilmek için bu tablo referans alınarak oluşturulan “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veritabanı standartları tablosu çalışma grubunun tablosuna eklenmiştir.

Araştırma, anketin hazırlandığı tarih olan Aralık 2023 tarihinde Türkiye’de eğitim hizmeti veren 205 üniversite kütüphanesine uygulanmıştır. Bu nedenle çalışmanın kapsamı Aralık 2023 tarihinde 205 üniversite kütüphanesi olarak belirlenmiştir. Ankete geri bildirimde bulunan kütüphane sayısı 63’tür. Bu sayının evreni temsil etmesi açısından yeterli olmadığı düşünüldüğünden ankete yanıt vermeyen devlet üniversitelerinin 2023 faaliyet raporlarından ilgili anket sorularının cevapları toplanmıştır. Vakıf üniversiteleri faaliyet raporu yayınlamadığı için değerlendirmeye sadece ankete yanıt veren vakıf üniversitesi kütüphaneleri dahil edilmiştir. Araştırma sürecinde kütüphanelere/ kütüphane yöneticilerine gönderilen anketler aracılığı ile elde edilen ve faaliyet raporlarından toplanan veriler ilgili standart önerisine göre niceliksel olarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

1.6. Kapsam

Bu araştırmanın kapsamı Türkiye’de eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren tüm (205) üniversite kütüphaneleridir. Araştırmanın içerik değerlendirmesi “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı rapordaki beş temel unsur ile ilgili olan niceliksel standart önerileri ile bu standart önerileri referans alınarak hazırlanan “Yetkin Kütüphane Sertifika Programı”ndaki veri tabanı standartları tablosu ile sınırlandırılmıştır.

2. BÖLÜM

STANDART

2.1. Standardın Tanımı

Türk Dil Kurumuna göre standart “*Bir işletmede, bir ürünü, bir çalışma yöntemini, üretilecek miktarı, bütçenin para miktarını belirlemek için konulmuş kural*” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, y.y.).

TSE (Türk Standartları Enstitüsü) ise standardı “*Uzlaş ile oluşturulmuş, yetkili bir kuruluş tarafından onaylanmış, ortak ve tekrarlı kullanım için, kurallar, prensipler veya faaliyetlerin özelliklerini ya da sonuçlarını belirleyen, belirli bir konu veya kapsamda en elverişli düzenlemenin elde edilmesini amaçlayan dokümanlardır. Standartların uygulamaya alınması tercihe bağlıdır, zorunluluk içermez. Bir standardın zorunlu uygulamada olması için bir mevzuat hükmü olarak belirlenmiş olması gerekir*” (TSE, y.y.) şeklinde tanımlamaktadır

“*Standart, üretimde, ölçme ve deneyde, anlamda beraberliktir. Bu etkinlik sürecine standartlaştırma (standardizasyon) oluşan belge ve dokümanlara da standart denir. Standartlar, her konunun optimum çözümünü veren ve teknoloji içeren dokümanlar olarak tanımlanır. Bu dokümanlar, neyin nasıl yapılacağını, hangi özellikleri taşıması gerektiğini ve işin nasıl ve nelere göre değerlendirileceğini belirler. Günümüzde standartlar ve kalite kavramları, gelişmişliğin bir göstergesi, ticari rekabetin ve bilişim iletişim teknolojisinin anahtarı olarak kabul edilmektedir*” (Koçer, 2002, s. 41).

Standartlar ilgili kuruluşlar tarafından ve ilgili alanlara yönelik hazırlanır ve uygulamaya konulur. İlgili alanla ilgili gelişmeleri yakından takip eder, değişimlerle oluşabilecek yeni gereksinimleri karşılamak için güncelleme veya geliştirmeler yapılabilir. Bazı durumlarda ise ihtiyaç kalmadığı için tamamen kaldırılabilir (Küçükcan -Balkaş, 2005).

Standart, bir kuruluş tarafından belirlenen ve kendisini takip eden bir kalite veya özellik kriteridir. Standartların amacı, üretilen ürünlerin ve hizmetlerin kalitesini güvence altına almak, üretim ve tasarım süreçlerini düzenlemek ve bu ürünlerin ve hizmetlerin birbirleriyle uyumlu olmalarını sağlamaktır. Standartlar ayrıca bir sektörün veya bir ülkenin mal ve hizmetlerini dünya piyasasında rekabet edebilir hale getirmeyi de amaçlar. Örneğin, bir elektronik cihazın standartları, bu cihazın tasarımı, üretimi, kullanımı ve bakımı ile ilgili olarak belirlenir ve cihazın üretiminde bu standartların takip edilmesi gerekir. Standartlar genellikle bir kuruluş tarafından kabul edilir ve kendisini takip eden bir belge olarak yayınlanır.

Standartların kabul görmesi o standardı ortaya koyan yetkili kuruluşun onayına bağlıdır. Bu yetkili kuruluşlar uluslararası, bölgesel veya ulusal olarak yapılabilir. Her nasıl olursa olsun bu şekilde yapılan organizasyonların hepsine standardizasyon kuruluşları denmektedir.

Uluslararası standardizasyon kuruluşları, dünya genelinde ortak standardizasyon platformları oluşturan ve sağlayan kuruluşlardır. Bu kuruluşlar için ülke ya da bölge sınırlaması bulunmaz ve tüm dünya ülkeleri ile irtibat halinde çalışabilirler.

2.2. Bazı Uluslararası Standardizasyon Kuruluşları

2.2.1. ISO (International Organization for Standardization)

ISO (Uluslararası Standardizasyon Örgütü) 169 ulusal standart kuruluşunun üye olduğu bağımsız, hükümetler dışı uluslararası bir kuruluştur. 1947 yılında kurulmuş olup, merkezi İsviçre'nin Cenevre kentinde yer almaktadır.

“ISO standartlarının ülkeleri bağlayıcı bir niteliği yoktur. Ülkeler bu standartları kabul etmekte ya da etmemekte (kendi ülkelerindeki uygulama açısından) özgürdürler. Ayrıca üye ülkelerin standartlaştırma örgütleri bu standartları, kaynak göstermek koşulu ile, kendi dillerine çevirerek, kendi standartları arasında yayınlama hakkına sahiptirler” (Öksüzoğlu, 1982, s. 69).

2.2.2. IEC (International Electrotechnical Commission)

Merkezi Cenevre’dedir. 1906 yılında kurulmuş, 82 ülkenin ulusal komitelerinin üyesi olduğu elektrik, elektronik ile ilgili teknolojiler konusunda uluslararası standartları hazırlayan ve yayımlayan uluslararası standart organizasyonudur. Bölgesel standardizasyon kuruluşları, belirli bir bölgedeki ülkelerin standardizasyon faaliyetlerini sürdürürler.

2.2.3. Bazı Bölgesel Standardizasyon Kuruluşları

2.2.3.1. CEN (European Committee for Standardization)

Avrupa Standardizasyon Komitesi CEN, 34 Avrupa ülkesinin Ulusal Standardizasyon Kuruluşlarını bir araya getiren ve çeşitli malzeme, ürün, hizmet ve süreçlerle ilgili Avrupa Standartlarının ve diğer teknik belgelerin geliştirilmesi için platform sağlayan bir birliktir.

2.2.3.2. CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization)

CENELEC (Avrupa Elektroteknik Standardizasyon Komitesi), elektromanyetik uyumluluk, akümülatörler, birincil hücreler ve birincil piller, yalıtımlı tel ve kablo, elektrikli ekipman ve cihazlar, elektronik, elektromekanik ve elektroteknik malzemeler, elektrik motorları ve transformatörler, aydınlatma ekipmanları ve elektrik lambaları, alçak gerilim elektrik tesisat malzemeleri, elektrikli araçlar, akıllı şebeke, akıllı ölçüm, demiryolları, güneş (fotovoltaik) elektrik sistemleri, vb. de dahil olmak üzere çok çeşitli alan ve sektörlerle ilgili standardizasyon faaliyetlerini desteklemektedir.

2.2.4. Belli Başlı Ülkelerin Standardizasyon Kuruluşları

Ulusal standardizasyon kuruluşları, bulunduğu ülkelerde faaliyet gösterir, o ülkede çatı kuruluştur. Ayrıca uluslararası alanda ülkesini ve ülkesindeki paydaşlarını hem temsil eder hem de iletişim kanallarını oluşturur. Bu görevlerin yanında ulusal standardizasyon alt yapısı sağlamak ve oluşturulacak olan standartların hazırlık süreçlerini yönetmekten de sorumlu kuruluşlardır.

2.2.4.1. BSI (British Standards Institution)

BSI (İngiliz Standartları Enstitüsü) 1901 yılında Mühendislik Standartları Komitesi olarak kurulmuştur. Kraliyet Tüzüğü 1929 yılında verilmiş olup, kuruluşun amaç ve hedefleri şunlardır;

- Ortak endüstriyel standartlar geliştirerek ticareti teşvik etmek;
- Üretim ve dağıtımını basitleştirerek israfı azaltmak;
- Standartlara uygunluğu belirlemek için lisanslı markaların kullanılması yoluyla tüketiciyi korumak.

İngiliz Standartları Enstitüsü, 1931 yılında kuruluş adı olarak kabul edilmiştir.

BSI kâr amacı gütmeyen bir dağıtım kuruluşudur ve standardizasyon, sistem değerlendirme, ürün belgelendirme, eğitim ve danışmanlık hizmetleri gibi bağlantılı alanlarda küresel hizmetler sunmaktadır.

2.2.4.2. DIN (Deutsches Institut für Normung e.V.)

DIN (Alman Standardizasyon Enstitüsü) Standartları ulusal, Avrupa ve/veya uluslararası düzeydeki çalışmaların sonuçlarıdır. Herkes yeni bir standart için teklif sunabilir. Kabul edildikten sonra standart projesi, ilgili DIN Standartları Komitesi, Avrupa standartları organizasyonu CEN'in ilgili Teknik Komitesi (Elektroteknik Standartlar İçin CENELEC) veya uluslararası standartlar organizasyonu ISO'nun ilgili komitesi (elektroteknik projeler için IEC) tarafından belirlenen prosedür kurallarına göre yürütülür. Standartlar tam bir fikir birliği ile uzmanlar tarafından beş yılda bir gözden geçirilmek şartıyla geliştirilir.

2.2.4.3. ANSI (American National Standards Institute)

ANSI (Amerikan Ulusal Standartlar Enstitüsü), ABD'nin gönüllü standartlar ve uygunluk değerlendirme sistemini yöneten ve koordine eden özel, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. 1918 yılında kurulan Enstitü, ulusal ve küresel önceliklere standart ve uygunluk temelli çözümler belirlemek ve geliştirmek için endüstri ve hükümetten paydaşlarla yakın iş birliği içinde çalışmaktadır. Standartlar ve teknik düzenlemeler birlikte küresel ticaretin %93'ünü etkilemektedir.

2.2.4.4. JISC (Japanese Industrial Standards Committee)

Japonya'nın ulusal standardizasyon kurumu olan JISC (Japon Endüstriyel Standartlar Komitesi), Japonya'da robotlardan piktogramlara kadar geniş bir ürün ve teknoloji yelpazesini kapsayan standartların geliştirilmesinde merkezi bir rol oynadığı görülmektedir. JISC aynı zamanda ISO ve IEC ile yaptığı çalışmalar aracılığıyla Japonya'nın uluslararası standartların belirlenmesine artan katkısından da sorumlu kurumdur.

2.2.4.5. SAC (Standardization Administration of China)

Devlet Konseyi tarafından yetkilendirilen SAC'ın işlevleri, Çin'deki standardizasyon çalışmalarının birleşik yönetimini, denetimini ve genel koordinasyonunu üstlenerek idari sorumlulukları yerine getirmektir. SAC, Çin'i ISO, IEC ve diğer uluslararası ve bölgesel standardizasyon örgütlerinde temsil eder; SAC, ISO ve IEC için Çin Ulusal Komitesi'nin faaliyetlerini organize etmekten sorumludur; SAC, uluslararası iş birliğinin uygulanmasını ve standardizasyonla ilgili projelerin değişimini onaylar ve organize eder.

2.2.4.6. SCC (Standards Council of Canada) – Kanada

SCC (Kanada Standartlar Konseyi), Kanada'da gönüllü standardizasyonu teşvik etmek ve desteklemek amacıyla 1970 yılında Parlamento Yasası ile kurulmuş bir Kraliyet şirkettir. Kısmen Parlamento ödeneği ile finanse edilmesine rağmen politikalarında ve faaliyetlerinde hükümetten bağımsızdır.

Konseyin görevi şunlardır

- Kanadalıların hem gönüllü standart faaliyetlerine hem de Kanada'da gönüllü standardizasyonla ilgili olarak kamu-özel sektör iş birliğine katılımını teşvik etmek;
- Standartlarla ilgili faaliyetler yoluyla Kanada mal ve hizmetlerine dahil olan kişi ve kuruluşların çabalarını koordine etmek ve denetlemek
- Standartlarla ilgili stratejiler ve uzun vadeli hedefler geliştirmek.

2.2.4.7. SA (Standards Australia)

SA (Avustralya Standartları), ülkenin en üst standart geliştirme kuruluşudur. Standardizasyon faaliyetlerini koordine eden ve Hükümet, endüstri ve daha geniş Avustralya topluluğu ile çalışarak Avustralya Standartlarının® geliştirilmesini kolaylaştıran, kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur.

SA'nın her yayını, uluslararası uyumlu belgelere güçlü bir şekilde odaklanarak Avustralya halkına net bir fayda sağlar. SA aynı zamanda Avustralya'nın ISO ve IEC üyesidir ve uluslararası arenaya doğrudan bir bağlantı sağlayarak daha fazla standart geliştirme verimliliği yaratır. SA, standartların ve ilgili ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgilenen grupları temsil eden üyelere sahip, garanti ile sınırlı bir şirkettir.

2.2.4.8. AFNOR (Association Française de Normalisation)

AFNOR Grubu, 1.480 AFNOR Birliği üyesi, 1.170 çalışanı, dünyadaki 39 ofisi ve 69.000 müşterisi ile dünya çapında gönüllü standartlara dayalı çözümler tasarlamakta ve uygulamaktadır. Grup, standardizasyon faaliyetlerinde genel çıkarlara hizmet etmekte ve eğitim, mesleki ve teknik bilgi ve istihbarat, değerlendirme ve belgelendirme gibi rekabetçi sektörlerde hizmetler sunmaktadır.

2.2.4.9. TSE (Türk Standartları Enstitüsü)

Türkiye’de ulusal standart çalışmaları TSE tarafından sürdürülmektedir. TSE 16 Ekim 1954 tarihinde Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği bünyesinde bir birim olarak kurulmuş olup 22 Kasım 1960 tarihinde kabul edilen 132 sayılı yasa ile de resmi bir kurum haline gelmiştir. Ancak daha kurumlaşmadan önce, 1955 yılında ISO’nun asıl üyesi olmuştur.

TSE’deki standart hazırlama çalışmaları bir yönüyle ISO’nunkine benzerlik göstermektedir. Konu uzmanlarından oluşturulan “hazırlık grupları”, konuları ile ilgili standartları hazırlar daha sonra standartlar TSE Teknik Kurulunda son şeklini alır. TSE tarafından yayınlanan standartların bir kısmının telif, bir kısmının çeviri olduğu söylenebilir. Çeviriler genellikle ISO ve IEC (International Electrotechnical Commission) standartlarından ya da önerilerinden yapılmaktadır.

2.2.5. Standartların Amacı

Standartların amacı, işletme verimliliğini arttırmak ve aynı zamanda insanların sağlıklı ürünler ile buluşmasını sağlamaktır. Standartların en önemli faydalarından biri de denetimdir. Standartlara uyum sağlayan bir işletme ya da organizasyon, ilgili standart kuruluşu tarafından denetlenmektedir. Denetlemenin temel dayanağı, kurumdaki ilgili faaliyetin belirli kural, kanun, yönetmelik veya standartlara göre yapılması gerektiğidir. Standartı, kuralı, kaidesi belirli olmayan iş ve işlem ve ürünler denetlenemez.

Standardizasyon kuruluşlarının amacı standart oluşturmak değildir. Bu kuruluşların ilk amacı öncelikle paydaşların bir araya gelmesini sağlamak için gerekli ortamın hazırlanması ile başlar. Bu aşamadan sonra ilkeler ve kurallar çerçevesinde ilgili standardın/standartların hazırlanmasında koordine görevini üstlenir. Ortaya çıkan standart taslağını, şeffaflık ilkesinden ödün vermeden, paydaşların görüşünü alarak üzerinde uzlaşa sağlanacak son taslağın oluşması için destek verir. Bu aşamadan sonra yayım sürecini takip eder, uygun şekilde numaralandırarak telif haklarını kuruluşun üzerine alır.

Standardizasyon kuruluşları, kendi yayımladıkları standartların geçerli ve sürdürülebilir olmasından sorumludur. Bir standardın güncelleme, düzeltme yapılması veya işlevini kaybettiği için iptal edilmesi gerektiğinde bu işlemleri o standardı yayınlayan kuruluş yapmak zorundadır.

2.2.6. Standartların İşlevi

Standardın en önemli işlevi kalitenin sağlanmasındaki rolüdür. Standartlar sürdürülebilir ve kaliteli iş ve işlemler için en önemli etkidir.

Standartların işlevlerini kısaca;

- Üretimin belirli plan ve programlara göre yapılmasına yardımcı olması,
- Uygun kalite ve seri imalâta imkân sağlaması,
- Kayıp ve artıkları asgariye indirmesi,
- Verimliliği artırması,
- Depolamayı ve taşımayı kolaylaştırır, stokların azalmasını sağlaması ve
- Maliyeti düşürmesi olarak sıralayabiliriz.

2.2.7. Kütüphanecilik ve Kütüphanelerde Standartlar

Kütüphanecilik bir standartlar mesleğidir ve özellikle teknik işlemlerin birçoğu belirli standartlara bağlanarak iş ve işlemlerin ve buna bağlı olarak hizmetlerin standartlaşması sağlanmaya çalışılmıştır.

Kütüphaneler ve verdiği hizmetlerin standart bir hale getirilmesi konusunda önemli adımlar atılmıştır. Uluslararası bibliyografik denetim standartları olan MARC (Makinece Okunabilir Kataloglama) ve UNIMARC (Evrensel Makinece Okunabilir Kataloglama) ve diğer standartlara bakacak olursak dünyanın birçok ülkesinden etkin olarak kullanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde uluslararası tanımlama standartları olan RDA ve Dublin Core için de aynı durumu söylemek mümkündür.

Ülkemizde de standartlar konusunda yeterli olmasa da çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaları şu şekilde sıralayabilir;

- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 1988’de yapılan Kütüphanelerde Yasal Düzenlemeler ve Standartlaşma adlı komite toplantıları,
- İngilizce’den çevirisi yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından basılan Withers’in, “Kütüphane Hizmeti Standartları” adlı kitabı,
- IFLA Halk Kütüphaneleri hizmet kılavuzu,
- Pulman İlkeleri,
- Calimera projeleri (Canata, 2012, s. 147).

Ayrıca bu konular çerçevesinde ülkemizde TSE tarafından kütüphanecilik, arşiv, dokümantasyon ve enformasyon alanlarını kapsayan Enformasyon Bilimleri / Yayıncılık temel alanı altında hazırlanan standartlarda vardır.

Bunlar;

- **TS 191** – Süreli yayın adlarının kısaltılması için milletlerarası kurallar (1965)
- **TS 192** – Süreli Yayınların Sunuluşu (1965)
- **TS 194** – Bibliyografik Tanımlar Şeridi (1965)
- **TS 1059** – Yayınların Dizilişi (1971)
- **TS 1060** – Bir Kitabın Başlık Sayfaları (1971)
- **TS 1213** – Kitaplıklar-Bilgi Verme ve Belgeleme Merkezleri Kılavuzu (1972)
- **TS 1297** – Süreli Yayın Başlıklarında Cinsil Adların Kısaltmaları (1973)
- **TS 2143** – Kitapların Uluslararası Numaralanması (1975)

- **TS 196** – Dokümantasyon-Yayınlar ve Dokümantasyon İçin Özlerin (Abstraktların) Hazırlanışı ve Sunumu (1977)
- **TS 2704** – Dokümantasyon-Süreçten Yayınlar İçin Uluslararası Standart Numaralama Sistemi (ISSN) (1977)
- **TS 2733** – Dokümantasyon-Miknatıslı Şerit Üzerindeki Bibliyografik Bilgi Değişim Biçimi (1977)
- **TS 2781** – Dokümantasyon-Bibliyografik Yollamalar-Temel ve Ek Unsurlar (1977)
- **TS 3250** – Dokümantasyon-Bibliyografik Atıflar - Tipik Kelimelerin Kısaltılması (1978)
- **TS 12115** – Yangın önleme-Kütüphane ve arşivlerde (1997)
- **TS 12338** – Hastaneler-Bölüm 26: Kütüphane hizmetleri ile ilgili kriterler (1997)
- **TS 12567** – (İptal Standart) Formlar-Kütüphane dışı süreli yayın ödünç verme fişi(1999)
- **TS 12568** – Formlar-Kitap ve süreli yayınlarda cilde gönderme formu (1999)
- **TS 12569** – Formlar-Süreli yayın hatırlatma kartı (1999)
- **TS 12570** – Formlar-Süreli yayın izleme fişi (günlük, haftalık, aylık, yıllık) (1999)
- **TS 12622** – Formlar-Katalog fişi- Kütüphanelerde kullanılan (1999)
- **TS 12633** – Formlar-Ödünç verme kartı- Kütüphaneler için (2000)
- **TS 12673** – Formlar-Kütüphane üye kayıtları kartı (2000)
- **TS ISO 6357** – Dokümantasyon-Kitap ve diğer yayınların sırt başlıkları (2000)
- **TS 12751** – Formlar-Kütüphane giriş kartı (2001)
- **TS 12746** – (**İptal Standart**) – Formlar kütüphanelerde kullanılan derleme formu (2001)
- **TS 12567** – Formlar-Yayın ödünç verme fişi-Kütüphanelerde kullanılan (2001)
- **TS 13212** – (**İptal Standart**) Arşiv mekânlarının düzenlenmesi-Genel kurallar (2006)
- **TS 13298** – Elektronik Belge ve Arşiv Yönetim Sistemi (2015)

Standart olarak kabul edilmemiş olsa da tüm üniversitelerin üst kuruluşu olan YÖK bünyesinde oluşturulmuş bir çalışma grubu ile 2014 yılında hazırlanmış olması açısından önem taşıyan “2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum,

Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri” raporundaki standart önerileri önemli bir yere sahiptir.

Yine bu rapordaki standart önerilerini çerçeve kabul ederek 2021 yılında “TKD-MSK Yetkin Kütüphane Sertifikası Programı” adıyla oluşturulan sertifikalandırma programı standartları görünür kılması Türkiye’de kütüphanecilikle alakalı yapılan standartlaşma çalışmaları anlamında büyük önem taşımaktadır

2014 yılında yapılan toplantı ve raporun ardından 2020 yılında YÖK bir grup akademisyen ve kütüphane daire başkanını Üniversite Kütüphaneleri Çalışma grubu olarak toplantıya davet etmiştir. Bu toplantıda 2014 yılındaki rapordaki ortaya konan hedeflerin tespit edilebilmesi ve verilerin güncellenmesi adına bir çalışma yapılması düşünülmüştür. Çalışma sonucunun 2014’teki gibi rapor olarak yayınlanması planlanmıştır. 2020 yılında başlayan pandemi çalışmayı sekteye uğratmış olup bu çalışma grubu, 2021 ve 2022 yıllarında yapılan bir dizi toplantı ile çalışmayı tamamlamıştır. Rapor olarak planlanan bu çalışma çeşitli nedenlerle öngörülen şekliyle tamamlanamamış olup ilgili kurumlardan izin alınarak çalışma kitap halinde yayımlanmıştır (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 11). Bu çalışma için yapılan anketin soruları kütüphane yöneticilerine sorulan bir dizi nicelik ve niteliksel soruları kapsamaktadır.

Yukarıda bahsi geçen çalışmanın bazı sonuçları ve değerlendirmelerine bu tezle ortaya çıkan bazı sonuçlarla ilgili kıyaslama ve değerlendirme yapabilmek adına yapısal unsurların detaylarında değinilecektir.

3. BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİ

3.1. Tanım

“Üniversite” sözcüğünün kökeni Orta Çağ Latincesinde “bütün, yekpare” manasına gelen “universus” kelimesinden türetilmiş olan “universitas” kavramından gelmektedir. Avrupa’da ilk kez 1300’lü yıllarda “hem yüksek öğretimin yapıldığı kurum hem de hocalar ve bilim insanları cemiyeti veya örgütü” manasına gelen eski Fransızcadaki “université” olarak ortaya çıkmıştır (Kenan, 2015, s. 339). Günümüzde üniversite kavramı özetle, “ortaöğretimden sonra ileri düzeyde eğitim alınan kurum” manasına gelmektedir (Keser, 2007, s. 4).

Üniversite TDK (Türk Dil Kurumu) sözlüğünde “*Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu*” (TDK, “üniversite”, 2021) şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımda bahsedilen bilimsel özerklik unsurundan anlaşılacağı üzere araştırma, eğitim ve öğretim çalışmalarını gerçekleştiren üniversiteler bağımsız olmalıdır. Dünyadaki gelişmiş ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de üniversitelerin gerçek manada fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için bilimsel özerkliğe sahip olmaları gerekmektedir (Keser, 2007, s. 5).

“*Yüksek öğretim, yüksek öğretim kurumu olduğu otoritelerce kabul edilen üniversite ve diğer benzeri kuruluşların orta öğretim (lise) sonrası gerçekleştirdikleri her çeşit çalışma ve öğretim veya araştırma eğitimini kapsar. Yüksek öğretimin amaç ve fonksiyonları tarihi süreç içinde önemli değişimler geçirmiştir. Orta çağda Avrupa başta olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde yüksek öğretim din odaklı olarak gelişmiş, daha sonraları dinsel etkinliklerden bir ölçüde ayrılarak, tıp, hukuk ve felsefe gibi pozitif bilimlerin öğretildiği bağımsız kurumlar ortaya çıkmıştır. Modern üniversite anlayışı 1809-1810 yıllarında Berlin*

Üniversitesi'ni kuran William von Humbolt'un ortaya koyduğu görüşlerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Bunun yanında Fransa'da ortaya çıkan devlet güdümlü yüksek öğretim hareketi ve İngiltere'deki liberal yaklaşım 19. Yüzyıldaki önemli gelişmelerdir. Bu gelişmeler İkinci Dünya Savaşı sonrası ve izleyen yıllarda ise Amerikan Modeli olarak tanımlanan, topluma hizmet anlayışının hakim olduğu "toplum" merkezli bir model ortaya çıkarmıştır" (Bulut, 2004, s. 19–20).

Kütüphanenin tanımını yapmadan önce, kütüphane kelimesinin anlamı üzerinde durmakta yarar vardır. Türkçe'de kullandığımız "kütüphane" kelimesi Arapça kitap kelimesinin çoğulu olan "kütüp" ile Farsça ev manasına gelen "hane" kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Farsça da halk arasında evlerde kullanılan kitap raflarına da "Kütüphane" denilmektedir. Bu bizim dilimizde de benzer şekilde kullanılmaktadır. Ayrıca kütüphane, eski Yunancada kitap anlamına gelen "biblion" ile saklamak, korumak anlamına gelen "theke" kelimesinin birleşimi ile oluşan "Bibliothèque" olarak kullanılmaktadır. Bu iki kelimenin birleşmesi ise, kitapların korunduğu, saklandığı yer anlamına gelmektedir ki, bu şekliyle Türkçe de kullandığımız "Kütüphane" kelimesine de anlam bakımından çok benzemektedir. Romalılarda kütüphane terimi, Latince'den gelen "Libraria" olarak kullanılırken; İtalyanca ve İspanyolca "Biblioteca", Fransızca "Bibliothèque", Almanca "Bibliothek" ve İngilizce Library olarak kullanılmaktadır (Alar, 2010, s. 295–296; Keseroğlu, 1989, s. 1–2).

En önemli paydaşları olan öğrencilerin ve akademisyenlerin bilgi ihtiyaçlarının karşılanmasından, eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerinin desteklenmesinden sorumlu olan üniversite kütüphanelerini Baysal *"üniversite içinde ve yakın çevresinde bilimsel araştırma ve geliştirme çalışmalarını desteklemek, her gün gelişip ilerleyen, yeni yayınlarla zenginleşen dünya biliminin son verilerini izlemekle yükümlü kitaplıklar"* (Baysal, 1987, s. 12) biçiminde tanımlamıştır. Başka bir tanıma göre üniversite kütüphaneleri, *"içinde bulundukları üniversitenin öğretim elemanlarının, öğrencilerin, bilim adamlarının ve araştırmacıların bilgi gereksinimlerini karşılamakla yükümlü kuruluşlardır"* (Atılgan, Subaşıoğlu ve Gürdal, 2005; s. 36).

Bağlı bulunduğu toplum ve üniversite birbirinden ayrılmayan, birbirleri için var olan iki olgu olarak görülmektedir. Toplamların gelişmişlik düzeyi ile üniversitelerin gelişmişlikleri birbirlerine paraleldir ve birbirlerini olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Çağdaş bir gelişim süreci olmayan toplumlarda sağlıklı bir üniversite yapısı oluşamaz. Bu bakımdan üniversiteler önce kendi toplumlarıyla daha sonra dünya ile

bütünleşebilmelidir. Üniversiteler gelişimlerini ve işlevlerini ancak böyle sürdürebilirler. Çünkü üniversitelerin temel kuruluş amacı önce toplumları sonrada dünyayı daha ileriye götürmektir (Toplu, 1992, s. 22–23).

“Amerikan yazarı ve tarihçisi Shelby Foote, üniversiteyi “kütüphane etrafında toplanmış bir grup bina” olarak tanımlamıştır” (Tonta, 2006, s. 1–2).

“Üniversite kütüphaneleri, diğer tür kütüphanelerden farklı özelliklere sahiptir. Üniversite kütüphanelerinin en önemli farklılığı kullanıcılarıdır. Üniversite kütüphanesi kullanıcılarının genel olarak öğretime hazır ve gelişime açık olmaları teknolojiye daha duyarlı olmalarını beraberinde getirmektedir. Teknolojiyi yakından takip eden ve kullananlar aynı zamanda çevrelerindeki hizmetleri de teknoloji aracılığıyla almaya yatkındırlar. Kullanıcıların söz konusu durumu, kütüphanelerde teknoloji kullanımını ve web hizmetlerini bir fırsata dönüştürebilmektedir. Fakat aynı zamanda bazı konularda başa çıkılmasında zorlanılabilecek güçlüklerle de neden olabilmektedir” (Odabaş, 2016, s. 800).

“Üniversite kütüphaneleri, tıpkı bünyesinde bulundukları üniversiteler gibi sahip oldukları olanaklar ölçüsünde hizmet verebilirler. Bir kütüphanenin temel unsurları olan derme, personel, kullanıcı, bütçe ve bina özellikleri aynı zamanda kütüphanenin yeterlilik durumunu belirleyen ölçütlerdir. Söz konusu unsurlara ilişkin yetersizlik durumu azaltıldığı ölçüde kütüphanede sunulan hizmetlerin kalitesi ve performans düzeyi artacaktır” (Akkaya, 2013, s. 603).

“Kütüphane bir üniversitenin bilim ve araştırma ile ilgili anlayışının eseridir. Bu anlayışın olmadığı yerlerde ve dönemlerde kütüphanelerde yoktur veya istenilen düzeyde değildir” (Erzurum, 2001, s. 90).

““Kütüphane üniversitenin kalbidir” özdeyişi batı üniversitelerinin uzun süredir benimsediği bir ilkedir. Yeni kurulan bir üniversitede kütüphane konusu öncelikli bir alan olarak işlem görür. Bu ülkelerin üniversitelerinde kütüphane hizmetinin ulaştığı düzey, o kurum için bir saygınlık ölçütü olarak kabul edilmektedir” (A. Çelik, 1994, s. 267).

Üniversiteler sağlıklı bir akademik altyapıyı sürdürmek için kütüphanelerle sürekli iş birliği yapmalıdır. Teknolojiye dayalı kütüphane koleksiyonları ve oluşturdukları bilgi akışı ve bilgiye erişim sistemleri, gelişmelerle yakından takip edilerek, mevcut bilgilere yeni bilgiler eklenerek daha iyi bilgiye ulaşılması amaçlanır. Yapılan tüm araştırmalar için gereklidir. Öncelikle üniversitelerin bu sistemlerin kendi bünyelerinde var olması gerektiğinin farkına varmaları gerekiyor. Bir sonraki adım, mevcut potansiyelinizi

değerlendirmek ve onu daha yüksek bir seviyeye taşımak ve kısa vadede planlandığı gibi çalışmasını sağlamak için ne yapılması gerektiğini belirlemektir. Bu işlemleri gerçekleştirirken oluşturulmuş ve daha da geliştirilmeye hazır bir sistemi göz önünde bulundurulmalıdır. Bilgiye dayalı küresel ekonominin ön planda olduğu ve bilginin sadece ekonomik sistem içinde değil, hayatın her aşamasında kullanılmasının gerekliliğinin farkına varıldığı günümüzde yaşam boyu öğrenme bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu amaca ulaşabilmek için bunu başarabilecek kurumların, üniversitelerin, kütüphanelerle etkili bir şekilde etkileşimde bulunarak bilginin eşit şekilde erişilebilir hale getirilmesi, dağıtılması ve gerektiği gibi kullanılması gerekiyor. Bu noktadan sonra ilk adım üniversite kütüphanesinin genel durumunun değerlendirilmesidir (Bulut, 2004, s. 34–35).

Üniversitelerin temel işlevleri arasında eğitim vermek ve araştırma yapmak yer almaktadır. Üniversiteler yaygın olarak ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine ulaşmak için ihtiyaç duyduğu iş gücünü yetiştiren kurumlar olarak görülmektedir. Bilinmeyen dünyaya ışık tutmayı ve eğitilmiş insan kaynağı yetiştirmeyi amaçlayan araştırmalarda sonuç alabilmek için insan ve bilgi kaynakları açısından donanımlı bir kütüphaneye ihtiyacımız vardır. Üniversite kütüphaneleri, bulundukları üniversitelerdeki araştırmacıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumlu kurumlardır (Atılğan, 2008, s. 451).

Üniversite kütüphanesi kaynak ve hizmetlerinin yeterliliğinin değerlendirilmesi bu amaçla oluşturulan standartlar çerçevesinde yapılmaktadır. Bu incelemeler, kütüphanenin istenilen düzeyde hizmet vermesini sağlamak açısından önemlidir (Odabaş & Polat, 2011, s. 44).

4. BÖLÜM

ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLARI VE NİCELİKSEL STANDARTLARI

4.1. Üniversite Kütüphanelerinin Yapısal Unsurları

Bir kütüphanenin gerçek manada kütüphane kimliği kazanması öncelikle beş temel unsur olan bina, bütçe, koleksiyon, personel ve kullanıcının aynı anda mevcut olmasına bağlıdır.

Kütüphaneler bu yapısal unsurların varlığı ve standartlara uygun özelliklere sahip olması ile varlıklarını sürdürebilir kılmaktadır.

4.2. Üniversite Kütüphanelerinin Yapısal Unsurlarının Niceliksel Standartları

Kütüphanelerin planlanmasından kurulmasına, iş ve işlemlerin tanımlanmasından görev dağılımına, geçmişe yönelik değerlendirmeleri yapılmasından geleceğe dönük hedef ve planlanmasına kadar standartların büyük önem taşımaktadır. Üniversite kütüphaneleri standartları kütüphaneyi bir bütün olarak değerlendirmek için de kullanılır. Bu standartlar kütüphane hizmetleri dermeleri, görevliler ve dağılımları ile bütçenin durumunu ve kütüphanenin işleyişine yönelik önemli noktaları yansıtır (Sefercioğlu, 1990, s. 29–32).

Kütüphanecilik veya daha güncel ve kapsamlı adıyla Bilgi ve Belge Yönetimi alanıyla ilgili herhangi bir konu da konuşan bir kişi, söylediklerinin bir yerinde mutlaka “bir standartlar mesleği olan Bilgi ve belge yönetimi alanı (kütüphane, arşiv, dokümantasyon)” diye bir bağlayıcı cümle ile standart/lar konusunun alanımızda ne kadar önemli olduğunu muhakkak vurgular. Böylesine çok kaynak, hizmet, etkileşim ve iletişimin olduğu bir alanda standartların bu kadar vurgulanması ve önemsinmesi kaçınılmazdır.

Üniversite kütüphanelerinin yapısal unsurlarına ilişkin uluslararası olarak niceliksel standartlar belirlenmesi çok uygun görülmemektedir. Ancak bu standartlar kütüphanelerin eksikliklerinin ve zayıf yönlerinin belirlenmesi için bölgesel ya da yerel olarak standartlar belirlenmesi kütüphane standartlarını belirleyen kuruluşların ortak görüşü sayılabilir (Sefercioğlu, 1990, s. 29).

Orijinal kütüphane standartları 19. yüzyılın sonlarında yeni kurulan Amerikan Kütüphane Derneği tarafından belirlenmiştir. ALA kataloglama ve katalogların oluşturulması ile ilgili standartlar oluşturmuştur. Bugün ALA hala kataloglama kurallarının geliştirilmesinde yer almaktadır, ancak kütüphane standartlarının geliştirilmesi NISO (Ulusal Bilgi Standartları Örgütü) tarafından üstlenilmiştir. NISO, ANSI tarafından akredite edilmiş resmi bir standart geliştirme organizasyonudur. NISO, Z39 aralığındaki tüm standartlardan sorumludur. Bunlar kütüphaneler, bilgi sistemleri ve yayıncılar için standartları temsil eder. Ayrıca NISO, ANSI tarafından ISO (Uluslararası Standartlar Örgütü) Bilgi ve Dokümantasyon Teknik Komitesi 46'nın ABD temsilcisi olarak atanmıştır. NISO bir üyelik organizasyonudur ve faaliyetleri çoğunlukla üye aidatlarıyla finanse edilmektedir. Başta kütüphane alanındaki profesyonel kuruluşlar ve kütüphanelere hizmet veren tedarikçiler olmak üzere üyelik, NISO'nun misyonunu hem yansıtır hem de yönlendirir. Resmi bir standartlar organizasyonu ve ANSI standartlar organizasyonları ailesinin bir üyesi olarak NISO, standart geliştirme konsensüs süreci ve kendi sorumluluğundaki standartların periyodik olarak gözden geçirilmesi ve yeniden sertifikalandırılması gibi belirli "katılım kuralları" altında çalışır (Coyle, 2005).

“Kütüphane bilimi ve mesleğin uygulama alanları içerisinde standartların oluşumu konusundaki uzun yıllar süren girişimler, ancak yakın tarihlerde sonuçlarını vermeye başlamıştır. Üniversite kütüphaneleri için standartlar oluşturma fikri, her yıl dünyanın dört bir yanından gelen kütüphanecileri farklı farklı ülkelerde bir araya getiren IFLA (International Federation of Library Association)’nın 1981 yılında Leipzig’de yapılan genel konferansında ortaya atılmıştır. Daha sonra 1983’te Münih’te yapılan Unesco toplantısı öncesinde bu fikir olgunlaştırılarak IFLA’ya iletilmiştir. Böylece üniversite kütüphanelerinde uygulanacak standartlar hakkında bir uluslararası bildirim oluşturulmuştur” (Küçükcan -Balkaş, 2005)

“Üniversite kütüphaneler için standartlar hakkındaki milletlerarası bir bildirim, mahiyeti bakımından mahalli, bölge çapında ve milli kütüphaneler gibi hizmet etme sorumlulukları vardır. Onlar, millî düzeydeki kütüphane kalkınmasında önder rolü oynarlar.

Milletlerarası bir standartlar bildirimi bu sorumlulukları ortadan kaldırmamalıdır. Üniversite kütüphanelerine ilişkin standartlar genel ilke standartlarıdır. Bunlar asgari saat miktarları kadroyu oluşturacak asgari kütüphaneci oranı, asgari derme (koleksiyon) büyüklüğü veya bütçe ile ilgili herhangi bir hüküm içermezler. Böyle hükümler, istenirse belli bir ülke veya bölgede konulabilir” (Sefercioğlu, 1990, s. 29).

Bu çalışmada Yapısal unsurlara ilişkin çalışmalar ulusal ve uluslararası niceliksel standart örnekleri ile verilecek olup her yapısal unsur ile ilgili açıklama ve bilgilendirmelerin sonunda 2014 yılında YÖK Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu tarafından hazırlanan raporda sunulan standartlar tablosundaki veriler ile desteklenecektir. Bulgular kısmında ise anket çalışması ve faaliyet raporlarından edinilen üniversite kütüphaneleri ile ilgili bina, bütçe, koleksiyon, personel, kullanıcı verileri bu ulusal standart önerisine göre değerlendirilecektir.

Üniversite kütüphanelerinin eğitim, öğretim ve araştırmayı destekleyici bir yapıya kavuşturulması kütüphanelerle alakalı standartlar konulması ve bu standartları sağlayıp sağlamadığı sürekli denetimlerle kontrol edilmesi ile mümkün olabilir. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla hazırlanmış olan Üniversite Kütüphanesi Standart önerileri EK-2’de verilmiştir. Hazırlanan standartlar gelişmiş üniversite kütüphanelerinde uygulanan bina, bütçe, kaynak ve bu kaynaklarla üretilen hizmetlerin ülkemiz koşullarına uyarlanması ile elde edilmiş olup her yıl gözden geçirilerek geliştirilmesi hedeflenmektedir. Hazırlanmış olan bu standartlardaki değerler, asgari değerler olup kütüphanelerden beklenen ve tavsiye edilen bahsedilen asgari standartların üzerine çıkılmasıdır. EK-2’de verilen verilerin önemli bir kısmı üniversitelerin kullanıcı sayıları FTE (Tam Zamanlı Kullanıcı) ile etkileşimli olarak hazırlanmıştır (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 28).

4.2.1. Bina

Kütüphanenin hizmetlerini gerçekleştirildiği yapıdır. Bina özellikleri, kurumun karakterine ve amaçlarına bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Üniversite kütüphane binaları, merkezi bir konumda bulunmalı, uygun çevre koşullarını sağlamalı, vereceği hizmetler için gereken iç mekanlara sahip olmalı, verimli bir yatırım olmalı ve çevresini olumlu bir şekilde etkilemelidir. Bu şartları sağlayabilmesi için ihtiyaçlar doğrultusunda planlanmış olması gerekir (Withers, 1970, s. 163).

Kütüphane binası eğitim, öğretim, araştırma ve kültürel faaliyetlerin düzenlendiği ve kullanıcılara sunulduğu mekanlardır. Kütüphane binalarının verimli ve işlevsel olması açısından birçok gereksinim vardır. Bu gereksinimler:

- Binaya kolay ulaşım,
- Gereksinim duyulan tüm mekânlar,
- Bu mekânlarda hizmet verme / alma işlevine uygun koşullar,
- Derme ve teknolojik donatıları bünyesinde bulundurabilme,
- Tüm kullanıcıları mutlu edecek bir mimari tasarım (Küçükcan -Balkaş, 2005, s. 32).

Yukarıda bahsedilen özellikleri üniversite kütüphaneleri için değerlendirecek olursak: Kampüs biçiminde yerleşimi tercih eden üniversitelerde kütüphane binası, eğitim verilen tüm binalara eşit uzaklıkta olmalı ve ulaşımı kolay olmalıdır. Dağınık şekilde yerleşen kütüphanelerde ise ulaşım imkanları tüm kullanıcılar için eşit imkana sahip olacak şekilde organize edilmeye çalışılmalıdır. Bu kütüphanelerde bireysel ve grup çalışmalarına uygun mekanları bulunmalı ve öğrenci için bir cazibe merkezi olması için çaba gösterilmelidir. Binalar hem nitelik hem de nicelik bakımından kullanıcıların ihtiyacını duyacağı dermeyi barındırmalı yine kullanıcıların ihtiyacı olan teknolojik donanımlara sahip olmalıdır. Binalar tasarlanırken bina ve bina ergonomisinin kullanıcı üzerindeki etkisi göz önüne alınmalıdır. (Keser, 2007, s. 7)

Başarılı bir kütüphane binasının özelliklerini İngiliz akademik kütüphane mimarı Faulkner-Brown şöyle belirlemiştir. Bu özellikler Faulkner-Brown'un on emri şeklinde de bilinmektedir. Faulkner-Brown'a göre bir kütüphane binası şöyle olmalıdır:

- Esnek, kolay adapte edilebilen bir düzen, yapı ve hizmetlere sahip olmalı,
- Okuyucuların, personelin ve kitapların kolaylıkla hareket edebilmesi için kompakt bir yapıda olmalı,
- Dışarıdan binaya ve girişten binanın tüm bölümlerine erişilebilir, kolay anlaşılır ve minimum ek yönlendirme gerektiren bir plana sahip olmalı,
- Gelecekte minimum kesinti ile büyümeye izin veren bir yapıya sahip olmalı,
- Geniş bir seçim özgürlüğü sağlamak için kitapların ve okuyucu hizmetlerinin sağlanmasında çeşitlilik,
- Kitaplar ve okuyucular arasında uygun bir karşılaşma sağlamak üzere organize edilmeli,

- Kullanım verimliliğini artırmak için konforlu olmalı,
- Kütüphane materyallerinin korunması için gerekli ortamın oluşturulması;
- Kullanıcı davranışlarını ve kitap kaybını kontrol etmek için güvenlik sistemlerine sahip olmalı
- Hem finans hem de personel açısından minimum kaynakla inşa edilebilecek ve sürdürülebilecek bir yapıda tasarlanmalı (Faulkner-Brown, 1999, s. 13–14).

“Kütüphane binaları planlanmadan önce, binanın bulunacağı bölgenin demografik yapısı araştırılmalı, binanın ve verilecek hizmetlerin mahiyeti bu araştırma sonucuna göre oluşturulmalıdır. Binalar yapılırken, hedeflenen çalışma saatlerine ve kuruluş amaçlarına uygun olarak planlanmalı, bina içinde yaş gruplarına göre ayrı bölümler yapılmalıdır” (Marmara Belediyeler Birliği, 2018, s. 10).

Bir kütüphaneden bahsederken öncelikle fiziksel bir ortamın var olup olmadığı sorusu ile karşı karşıya kalınmaktadır. Kullanıcıların beklentilerini ve hizmetlerin sürekliliğini sağlayacak bir fiziksel ortam hazırlanmadan kütüphane hizmet ve ortamından kullanıcının memnun olması beklenemez. Bunun içinde kütüphanenin henüz planlama aşamasında tüm paydaşları ile iş birliği içinde bir tasarım yapmayı zorunlu kılmaktadır. Fiziksel planlama aşamasında bina, amaç ve hizmetlere uygun bir tasarımla yapılmaz ise sonradan telafisi zor veya masraflı aynı zamanda kullanıcı memnuniyetini ve kütüphane hizmetlerini sekteye uğratacak sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.

“Kütüphane bilimi bir standartlar bilimidir. Bir birlik ve süreklilik sağlanması amacıyla her alanda mesleki standartların geliştirilmesine önem verilmiştir. Hizmet, derme vb. konularda standartların geliştirilmiş olmasının kütüphane binasının tasarımını olumlu yönde etkilediği görülmektedir” (Küçükcan -Balkaş, 2005, s. 32).

Kütüphane binası ile alakalı standartlardan bahsederken özellikle yapı standartlarıyla alakalı konularda hala temel danışma kaynağı olan ilk baskı tarihi olan 1936’dan günümüze onlarca kez baskısı yapılan ve hala güncelliğini koruyan Ernst Neufert’in “Yapı Tasarım Bilgisi” kitabındaki ilk baskıda geçen kütüphane standartları bir hayli ilgi çekicidir. İlk baskısının yapıldığı 1936 yılında yapılan kitapta giriş kapısından raf yüksekliklerine, danışma biriminin bulunması gereken yerden raf arası mesafelere, raf yüksekliklerinden personel ofislerine hatta yük asansörlerine kadar her şey detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Neufert’e göre kamu hizmeti veren kütüphanelerde koleksiyon büyüklüğüne göre yüzey gereksinimi $300 \text{ m}^2 \geq 10.000$ ’dir. Raf arası mesafe standardı 2.30 m, olabilecek en dar

ölçü 1.30 m olmalıdır. En yüksek raf tabanı maksimum 1.80 m olmalı, olası su baskınlarına karşı en alttaki raf yerden en az 30 cm yukarda olmalıdır (Neufert, 2000, s. 323).

Kütüphane salonlarındaki çalışma alanları için okuyucu başına düşen ortalama alan en az 2,33 m², kütüphaneci ve personel ofisi standardı ise en az 30 m² olması şeklindedir (Mondal, 2021, s. 12). Kütüphanelerde kitapların raf alanı için standart ise 213 cilt/m², 4,7 m² /1000 cilt) şeklindedir (Mondal, 2021, s. 17).

Kütüphanenin brüt büyüklüğü tüm alanlarının toplamıdır. Salonlar, ofisler ve kütüphanenin diğer alanları (tuvaletler ve merdivenler, koridorlar vb. için) bu brüt rakamın içindedir. Çalışma alanı ile alakalı mekânsal ölçüler farklı disiplinler için farklılıklar göstermelidir. Örneğin, hukuk bölümü olan üniversitelerde her iki hukuk öğrencisi için bir yer önerilmiştir. Bu standartlar sadece Birleşik Krallık için değil tüm dünyada kütüphane planı yapılırken yaygın olarak kullanılması kabul edilen değerlerdir. Bazı üniversiteler bırakın bu standartları sağlamayı bu standardı sağlamak için gerekli bütçe desteğine hiçbir zaman ulaşamamıştır (Faulkner-Brown, 1999, s. 19–20).

Alan standartlarının temeli okuyucuların gereksinim duyduğu alana dayanmaktadır. Geçmiş zamanlarda bir okuyucu 900mm x 600mm ölçülerinde bir masa ile rahatça çalışabilmekteydi. Ancak teknolojik gelişmeler ve özellikle de bilgisayar ve ekipmanlarındaki gelişmeler bu alanın yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Bu yeni donanım ve ekipmanlara yer sağlayabilmek için mevcut standardın 1200mm x 800mm olması gerekmektedir. Artan ve sıklıkla kullanılan bilgi teknolojisi ekipmanları daha 2,93 m² olan okuyucu alanının kişi başına 2,5 m² ile 4 m² arasında daha cömert bir alan tahsisi yapmayı gerekli bulmuştur (Faulkner-Brown, 1999, s. 19–20)

Amerikan “Department of Education and Science”ın 1969 yılında ABD’deki kolejler ve üniversitelere gönderdiği bir yazı ile 100 öğrenci için 100 m² 500 öğrenci için 530 m², 1000 öğrenci için 960 m², 1200 öğrenci için 1120 m² çalışma alanı oluşturulması ve özel çalışma alanı bulundurulması gerektiğini belirtmektedir (Withers, 1988, s. 101).

Kütüphane içi alanlar genele göre planlanır ve alanlar ve ölçüler genelde standarttır. Fakat bazı kullanıcıların özel gereksinimleri olabilir. Misal Akademik personel için kütüphane içinde asgari 4’e 2 m ebatlarında 8m² olan odalar gereklidir. Bu alanların da toplam araştırma görevlisi sayının %20’sinin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte olması uygun olacaktır (Ranganathan, 1958, s. 27).

Personel çalışma odaları, personelin iş ve işlemlerine göre değişiklik gösterebilir. Teknik işlemler (kataloglama, sınıflama, etiket, koruyucu kaplama, güvenlik bandı vb.) yapılan ofisler diğer ofislere göre görece daha büyük olması uygun olacaktır. Personel ofisleri için belirlenen alanların standarda uygun olabilmesi için ofislerin kişi başına en az 11,6 m² olması gerekir (Withers, 1970, s. 163).

Kütüphane binalarının rolü ve arzu edilen özellikleri tartışılmış ve bir dizi standart oluşturulmuştur. Çalışanlara ve öğrencilere kişi başı 2,3 ile 2,8 m² arasında okuma alanı önerilmektedir. Kitap raf alanı ise 1000 kitap başına 9,3 m² olduğu tahmin edilmektedir. Dergi, materyal, personel odaları vb. için gerekli alan özenle ve geleceğe dönük olarak planlanmalıdır. Kütüphane mutlaka bir tane seminer odasının (75 m²) bulunmasına özen gösterilmelidir. 1.000 öğrencisi olan bir üniversite için toplam 1.280 m² çalışma alanının olması önerilmektedir (Withers, 1970, s. 168).

Binanın büyüklüğü kurumun türüne ve büyüklüğüne, öğretim yöntemine, koleksiyonun niteliğine ve kitap sayısına bağlıdır. Kütüphanelerin oturma ve raf kapasiteleri ile alakalı standartlar ve planlamalar 20 yıllık öngörülen büyümeye göre organize edilmelidir. Koltuk kapasitesi 20 yıllık öngörülen büyümeye dayanmalıdır. Kütüphane alanının genişletilebilir olması en önemli hususlardan biridir. Kurum büyüdükçe kütüphane küçülmeye başlar. O yüzden ilk yapacağınız binayı mevcut şartlar içinde olabildiğince büyük yapmalısınız. Koltuk sayısı ise %25-40 aralığında olmalıdır (Withers, 1970, s. 163).

Kütüphane binaları ve alanları çoğu zaman içinde bulundukların kurumların kimliklerini, kütüphaneye bakış açısını, araştırma alışkanlıklarını ve kütüphane kullanımları ile alakalı fikirler vermektedir. Ayrıca kütüphanenin mimari, iç mekân, ergonomi, kullanışlı olma, nitelikli koleksiyon ve hizmetler barındırma fonksiyonları, kullanımı ile alakalı verileri etkileyen önemli faktörler olarak görülmektedir.

4.2.1.1. Bina Standartları

“EK-2’deki bina ile ilgili standartlar önerilirken toplam FTE’nin %10’u için oturma alanı ve bu kişilerin her biri için 2 m²’lik yer hesaplanmıştır. Raf alanı hesaplaması koleksiyonla ilişkilendirilmiş ve 17.000 adetlik cilt için 120 m² alan ayrılmıştır. Yine ofis alanları hesaplanırken çalışan başına 5 m²’lik bir alanın yeterli olacağı varsayılmıştır” (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 28).

“Verilen bu rakamlar asgari miktarlar olup projenin özelliğine göre artışlar söz konusu olabilecektir. Ayrıca kütüphane projelerinde projenin özelliğine ve üniversitenin ihtiyacına göre burada hesaplanmamış olan sosyal-kültürel faaliyet alanları ile araştırmacıların ihtiyaç duyacağı diğer alanlar dikkate alınmalıdır” (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 29).

4.2.2. Koleksiyon (Derme)

Üniversite kütüphanelerinin, araştırmalarında ve derslerinde en genelinden en spesifik konulara kadar nitelikli bilgiye gereksinim duyan kullanıcılarının ihtiyacını karşılayacak nitelikte bir koleksiyona sahip olması gereklidir.

Koleksiyon (derme), bir kütüphanenin kullanıcılarına sunduğu materyallerin tümüdür (Kayaoğlu, 1999, s. 2). Koleksiyon; basılı ve elektronik kitaplar ve süreli yayınlar, elektronik dergiler, görsel işitsel (sesli kitaplar, haritalar, CD-DVD vb.) kaynaklardan oluşur. Kütüphanenin koleksiyonu ve çeşitliliği ne kadar geniş olursa okuyucunun kütüphaneye ilgisi o oranda artacaktır. Çünkü Ragnagathan’a göre *“Her kitabın bir okuyucusu, her okuyucunun bir kitabı vardır”*. Kütüphane koleksiyonunun niceliksel büyümesi önemlidir fakat öncelikle nitelik olarak geliştirilmesine gayret gösterilmelidir. Koleksiyonun güncelliğinin sağlanması ve yeni çıkan yayınların takip edilerek sağlanması önemlidir. Dermenin güncel tutulması için sürekli yayın takibi yapacak derme geliştirme ekibinin oluşturulmasını ve bu yayınların satın alınması için bütçe ayrılmasını beraberinde getirmektedir. Ülkemizin mevcut ekonomik koşulları düşünüldüğünde genellikle kısıtlı olan kütüphane bütçelerine dair sorunların çözümleri için hem kütüphanecilerin hem de ULAKBİM (Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi) gibi kurumların çabaları göz ardı edilmemelidir. Koleksiyon geliştirme, kütüphanenin hizmet verdiği kullanıcıların ihtiyaçlarına uygun ve gerekli yapıtları seçme, ısmarlama, sağlama işlemlerini içine alır (Keseroğlu, 2004; Marmara Belediyeler Birliği, 2018; Bulut, 2004).

“Kütüphanede derme geliştirme; bağlı olunan üniversitenin öğretim ve araştırma programlarını destekleyici sistematik bir derme oluşturmak, üniversitenin enformasyon kaynakları ile diğer üniversite kütüphanelerinin sahip olduğu enformasyon kaynaklarının iş birliği ile zamanında ve ekonomik kullanımını sağlamak için, kullanıcı ihtiyaçları ve mevcut kaynaklar gözetilerek, seçim, sağlama, ayıklama ve koruma süreçlerine yönelik karar verme işidir” (Cihangir, 2010, s. 100–101).

Koleksiyon, doğrudan ya da dolaylı olarak müfredatla ilgili materyallerin yanı sıra, uygarlık mirasını temsil eden standart eserleri de içermelidir. Bunlar, öğrencilerin entelektüel merakını uyandıracak ve rekreasyonel okuma ihtiyaçlarını karşılayacak güncel kitaplarla desteklenmelidir. Müfredatın ihtiyaçlarıyla ilgili referans eserleri ve bibliyografyalardan oluşan güçlü ve güncel bir referans koleksiyonu bulunmalıdır. Süreli yayınlar, öğrencilerin ders okuma ihtiyaçlarını karşılayacak, ileri düzeydeki öğrencilerin ve öğretim elemanlarının araştırma ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayacak nitelikte olmalıdır. Gazete koleksiyonu ulusal, bölgesel ve yerel düzeyleri kapsamalı ve yurt dışından önde gelen gazeteleri içermelidir (Withers, 1970, s. 162).

“Hangi türden olursa olsun, bir bilgi merkezinin tek başına tüm bilgi kaynaklarını toplaması, bu kaynaklara erişim sağlaması ve hizmete sunulması olanaksızdır. Bilginin bu kadar önemli olduğu ve bilgi içeren kaynakların hızla arttığı çağımızda üretilmiş ya da henüz üretilmekte olan bilgilerin kullanıcıların hizmetine zamanında ve hızlı olarak sunulabilmesi için bilgi merkezlerinin arasında her alanda iş birliğinin yapılması vazgeçilmez bir gerekliliktir” (Atılğan, 1998; Keseroğlu, 2004).

“IFLA’nın üniversite kütüphaneleri bölümü tarafından hazırlanan üniversite koleksiyonları ile ilgili standartların dördüncü maddesi Kütüphane koleksiyonunun, üniversitenin gereksinimlerine uygunluğunu sağlamak için, sistematik olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir, şeklindedir. Burada koleksiyon değerlendirmesinden bahsedilmekte ve onun bir üniversite kütüphanesinde yapılması gereken temel bir işlem olduğu açıkça ortaya konulmaktadır” (Lynch, 1987, s. 123).

Geleneksel kütüphanecilik anlayışında kütüphanenin beş temel ögesinden biri olarak gösterilen "Koleksiyon" sağlama sürecinde sağlanan bilgi kaynaklarından oluşur. ALA: Glossary of Library and Information Science’da sağlama *“Alınmasına karar verilen bilgi kaynaklarının satın alma, değişim ya da bağış yolu ile kütüphaneye kazandırılması, satın alınan bilgi kaynaklarının fatura işlemleri ve sağlama fonksiyonlarıyla ilgili kayıtların tutulması”* olarak tanımlanmıştır (Tunçkanat, 1989, s. 190).

Bir üniversite kütüphanesinin nitelikli bir hizmet verebilmesinin ön koşulu, kütüphanenin beş temel unsurundan biri olan koleksiyonun nitelik ve nicelik açısından belli bir düzeye ulaşmış olmasıdır (Odabaş & Polat, 2011, s. 331).

Kurulan her kütüphanenin gücü ve mesleki etkinliği öncelikle nitelikli bir koleksiyon ve bu koleksiyona bağlı olarak verdiği hizmetlerden gelir. Bu koleksiyon kitap, süreli yayın

olabileceği gibi bilginin saklandığı ve taşındığı ter türden kitap dışı belge de olabilir (Keseroğlu, 2004, s. 50–51). Derme geliştirmenin en önemli unsurlarından biri ilgili kütüphanenin kuruluş amaçlarına uygun olarak hazırlanmış olan derme geliştirme politikasıdır. “*Derme geliştirme politikası: kime, niçin, nasıl ve hangi tür kaynaklarla hizmet verileceğini belirten, dermenin eğitim- öğretim ve araştırmayı desteklemedeki eksik kalan kaynaklarının belirlenmesini mümkün kılan, enformasyon kaynaklarının en akılcı, kolay ve ekonomik kullanımını sağlayan temel bir kaynak olarak tanımlamak mümkündür*” (Cihangir, 2010, s. 100–101).

Koleksiyon geliştirme politikalarının temel amaçları ise bilgi ve bilgi kaynağının denetlenmesi, (bibliyografik kontrol, paylaşılması, gelişme ve geliştirmenin sağlanması olarak tanımlanabilir. İyi hazırlanmış bir koleksiyon geliştirme politikası tasarlanmış kısa ve uzun vadedeki hedeflerin belirlenmesi, kullanıcı odaklı en kaliteli hizmetin verilmesi ve yönetsel değişimlerde süreçlerin aksamaması ve bu politika dahilinde devam ettirilebilmesi açısından çok büyük öneme sahiptir (Cihangir, 2010, s. 101).

Kütüphaneler ile alakalı niteliksel standartlar genellikle belirsiz ya da anlamsız oldukları için eleştirilmektedir. Niceliksel standartlar ise koleksiyonun niteliğini değerlendirmede ve kütüphaneleri ilgisiz ya da eski materyalleri (kullanılmayan) ayıklamayarak koleksiyonun sayısal olarak artırılmasına teşvik ettikleri için sıklıkla eleştirilmektedir. Standartlar, bir koleksiyonun yeterliliğinin değerlendirilmesi, diğer kütüphanelerle karşılaştırılması, bütçe gerekçelendirmesi, hedef belirleme ve uzun vadeli planlama için kullanılabilir (Nisonger, 1992, s. 84–85).

Kütüphanenin çok sayıda materyale sahip olması önemli değildir. Önemli olan içerik olarak kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayabilecek zenginlik ve nitelikte bir koleksiyona sahip olmasıdır (Cihangir, 2010, s. 100).

Kütüphane koleksiyonları ile alakalı niceliksel değerlendirmeler yapılırken yapılan en önemli hatalardan biri koleksiyonda bulunan kaynakların sayısal değerleri verilirken kopya kayıtların da toplam sayılara dahil edilmesidir. Bugün kütüphanelerden istatistiksel veri toplayan birçok kurum (TÜİK, YÖK vb.) koleksiyon sayılarını sorarken, yayınların “Teke indirilmiş sayısını”nı sormamaktadır. Çoğu kütüphanede çalışan ve bu formu dolduran kişiler de koleksiyonla alakalı sorulardan asıl sorulan şeyin bu olduğunun farkında değildir veya sayıyı az vermek istememektedirler. Bu soruya verilen hatalı cevaplar, koleksiyonların yorumlanmasında yanlış değerlendirmelere sebep olabilmektedir.

Koleksiyondaki kitap sayılarının teke indirilmiş sayıları ile koleksiyonun toplam sayıları arasında çoğu kez devasa uçurumlar gözlenmektedir. Bu fazla kopya kayıtların oluşmasının ise birden fazla sebebi vardır. Bunları kısaca sıralamak gerekirse;

- Üniversite reformu ile fakülte ve bölüm kitaplıklarının tek bir merkezde toplanması
- Koleksiyon geliştirme politikasının olmaması ile bağış ve satın alma ile alakalı yaşanan sorunlar
- Nitelikli (BBY, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon mezunu) personel yetersizliği/yokluğu
- Hatalı bibliyografik kayıtlar, bilgi eksikliği vb.
- Otomasyon sistemlerinin kopya kayıtları oluşturma ve gösterme biçimleri

Aşağıda toplu katalogda bulunan kütüphanelerin son altı yılda toplam ve teke indirilmiş kayıt sayılarını görebilirsiniz.

Tablo 1: Toplu Katalog Veri Güncelleme İstatistikleri

Tarih	Toplam Kayıt Sayısı	Teke İndirilmiş kayıt sayısı	Toplam Kütüphane Sayısı
1.01.2024	32.222.936	15.090.287	222
1.01.2023	31.359.432	14.363.606	219
1.01.2022	32.538.966	14.866.267	212
1.01.2021	30.581.444	13.075.696	203
1.01.2020	31.160.098	12.733.089	191
1.01.2019	31.684.775	10.394.946	188

Kaynak: <https://www.toplukatalog.gov.tr/?cwid=13>

Tablodan da anlaşılacağı üzere 2019'dan 2024'e kadar kütüphanelerin toplam koleksiyon değerlerinde çok yüksek bir artış olmamasına rağmen, teke indirilmiş kayıt sayısının toplam kayıt sayısına orana $\approx 1/3$ gibi bir orandan $\approx 1/2$ gibi orana yükseldiği görülmektedir. Toplam kayıt sayısındaki ≈ 2 'lik değişimin teke indirilmiş kayıt sayısına ≈ 50 gibi yüksek bir oranda yansımış olması ise çok dikkat çekicidir.

Bu sayıların verilememesinin bir başka sebebi de bibliyografik kayıtların sağlıklı tutulamaması, kataloglamaların bazı zamanlar/kurumlarda kütüphaneciler tarafından yapılmamış ve yapılmıyor olmasından kaynaklanıyor olabilmektedir.

Bugün birçok rapor ve değerlendirmelerde kütüphane koleksiyonundaki yayınların kişi başına düşen sayıları sorulmaktadır. Üniversiteler veya kütüphaneler değerlendirme sıralamalarında geride kalmamak adına bazı abonelik yöntemleri ile koleksiyonları çok fazla gösterebilmektedir. Fakat burada da değerlendiricilerin düştüğü bazı mantıksal hatalar göze çarpmaktadır. Örneğin kişi başına düşen yayın sayısı çoğu yerde toplam materyal sayısı üzerinden hesaplanmakta olup, materyallerin kuruma ait mi yoksa abonelik modeli ile mi eriştiğine çok dikkat edilmemektedir. Üniversite kütüphaneleri çalışma grubu standart önerileri, basılı ve elektronik kitaplarda “sahip olunan” ibaresi ile vermiş olup, YÖK’ün YÖKSİS (Yükseköğretim Bilgi Sistemi) üzerinden üniversite kütüphaneleri ile ilgili verileri topladığı “Kütüphane Bilgi Formu”nda da basılı ve elektronik kitaplar ile ilgili sorular “sahip olunan” ibaresi ile yansımıştır. Diğer bir istatistiki veri toplayıcı olan TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) ise “Üniversite Kütüphaneleri İstatistikleri Soru Formu” ile üniversite kütüphaneleri ile ilgili verileri toplamaktadır. Fakat burada elektronik kitaplarla ilgili satın veya abonelik durumu net olarak belirtilmemiştir. ÜNAK (Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri) İstatistik Çalışma Grubu, TÜİK’in üniversitelere gönderdiği bu soru formu ile alakalı bir çalışma yapmış ve önerileri kurum başkanlığına iletmış ancak soru formunda tezin hazırlandığı tarihe kadar herhangi bir değişiklik olmamıştır. Ayrıca YÖK ve TÜİK vb. kurumların topladığı bu veriler meta veri olarak ayrıntılı bir şekilde kamuya açık paylaşılmadığı için bu verilerin doğru verilip verilmediği, tutarlı olup olmadığı teyit edilememektedir.

TÜİK topladığı bu verileri vakıf ve Devlet üniversitesi kütüphane sayıları ile bu kütüphanelerde bulunan toplam kitap sayıları olarak kamuya açık olarak paylaşmaktadır. YÖK ise topladığı verilerle ilgili değerlendirmeleri her yıl sonunda hazırladığı “Üniversite İzleme ve Değerlendirme Raporu”nda vermektedir. Ancak bu raporda TÜİK raporu gibi genel, toplam veya kişi başına düşen sayısal oranlar olarak verilmektedir.

Üniversite kütüphanelerinde koleksiyonların başlıca kaynakları kitaplar gibi görünür. Eğitim ve öğretim faaliyetleri için bu durum geçerli gibi görünebilir. Ancak bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri için en önemli kaynaklar süreli yayınlar olarak görülmektedir.

Süreli yayınlar, en güncel bilimsel çalışmaları içermekte olup en hızlı etkileşim alan yayın türü olması açısından önemli bir işleve sahiptir. Buradan hareketle üniversite kütüphanesinin sahip olduğu süreli yayın sayısı aynı zamanda o üniversitenin dünyadaki güncel bilimsel çalışmaları kullanıcılarına ne oranda eriştirebildiğinin göstergesi olarak

görülmektedir. 1990’larda dünyada üretilen bilgi her on yılda bir iki katlanıyordu (Toplu, 1992, s. 93). IDC (Uluslararası Veri Kurumu)’a göre ise bugün dünyadaki verilerin her iki yılda bir ikiye katlandığını söylemektedir (YÖK, 2022, s. 5). Böyle bir durumda kütüphanelerin satın alma veya abonelik yöntemleri ile erişebileceği yayınların sınırlı olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Burada ortaya çıkan en önemli konu, bilgiye daha verimli ve düşük maliyetlerle ulaşmak isteyen kütüphanelerin iş birliğine gitmesi gerektiğidir.

Kütüphaneler arasında yapılan iş birlikleri şu başlıklar altında incelenebilir.

Bunlar;

- Derme Geliştirmede İş birliği
- Konsorsiyum Oluşturma
- Konsorsiyumlar Aracılığıyla İş birliği

Günümüzde de hızla devam eden yayın artışını takip edebilmek adına ülkeler ve kütüphaneler bir dizi çalışmalar yapmaktadır. Ülkemizde akademik kütüphaneleri desteklemek adına ULAKBİM ulusal lisans anlaşmaları yapmakta, üniversitelerimizin bilimsel bilgiye olan ihtiyacının karşılanmasını kolaylaştırmaya çalışmaktadır. ULAKBİM tarafından yürütülen EKUAL (Elektronik Kaynaklar Ulusal Lisansı) ile lisans anlaşmaları kurumlar adına ULAKBİM tarafından imzalanır ve bu anlaşmada bahsi geçen veri tabanlarının ödemeleri ULAKBİM bütçesinden gerçekleştirilir. Ayrıca yine bu amaçla kurulan ANKOS (Anadolu Üniversiteleri Konsorsiyumu), kurumlar adına sağlayıcı ve yayıncılarla pazarlıklar ve anlaşmalar yapmaktadır. TRNSL (Türk Ulusal Site Lisansı) olarak adlandırılan bu anlaşmalar aracılığı ile abonelik gerçekleştirilen kaynaklarda ciddi indirimler sağlanmaktadır. Ancak ANKOS’un yapmış olduğu konsorsiyal anlaşmalarda her kurum lisans anlaşmasını kurumu adına kendisi imzalamaktadır. TRNSL, ICOLC (Kütüphane Konsorsiyumları Uluslararası Koalisyonu) ile uyumlu lisans ilkeleri belirlemiştir. Bu kapsamda anlaşma yapılan elektronik kaynakların işlevsellik, telif hakları, lisans sorumlulukları, fiyatlandırma vb. konuları içeren malzemelerin hangi koşullarda yapılacağı standart hale getirilmiştir.

Basılı kaynaklardaki maliyet artışı ve gelişen teknoloji ile ucuzlayan elektronik kaynaklar kütüphanelerin koleksiyon geliştirmede elektronik kaynakları önceliklendirmesine yol açmıştır. Günümüzde birçok kütüphane yayın alım bütçelerinin

büyük bir bölümünü elektronik kaynaklara (kitap, dergi, veri tabanı, görsel-işitsel vb.) ayırmaktadır.

“Elektronik yayıncılık; belgelerin elektronik ortamda ve ağlar aracılığıyla dağıtımı, arşivlenmesi ve bu belgelere erişilmesi olarak tanımlanmaktadır” (Tonta, 2000, s. 89). Elektronik yayıncılığın bu kadar önemli kılan kaynakların başında dergiler gelmektedir. Bilimsel yayıncılık ve iletişimin bu kadar hızlı olduğu bir dünyada bu durum kullanıcıların ve kütüphanecilerin işlerini kolaylaştırıyor gibi gözükse de yayın artışının fazlalığı bu yayınların takip edilmesini sağlanmasını ve sağlama sonrası değerlendirmelerin yapılmasını içeren birden çok işlem gerektirdiği için nitelik ve nicelik açısından personelin yetersiz olduğu durumlarda süreçleri zorlaştırmaktadır.

“Elektronik kaynaklar” kişisel bilgisayar, sunucular veya elde taşınabilen mobil cihazlar aracılığı ile bilgisayar erişimi gerektiren materyalleri ifade eder. İnternet üzerinden uzaktan ya da lokal olarak erişilebilen bu kaynakların en sık karşılaşılan türlerinden bazıları şunlardır:

- E-Dergiler
- E-Kitaplar
- Tam metin (toplu) veri tabanları
- Özet veri tabanları/ Atıf veri tabanları
- Referans veri tabanları (biyografiler, sözlükler, dizinler, ansiklopediler vb.)
- Sayısal ve istatistiksel veri tabanları
- E-görüntüler
- E-görsel/işitsel materyaller/veri tabanları

Üniversite kütüphanelerinin koleksiyonlarının diğer bir ögesi basılı kaynaklardan ayrı bir yapıya sahip olan görsel ve işitsel kaynaklardır. Görsel ve işitsel kaynaklara örnek olarak plak, kaset, slayt, film şeridi ve videokaset, CD (Kompakt Disk), DVD (Çok Amaçlı Sayısal Disk) ve BD (Blu-Ray Disk) gösterilebilir. Bu kaynaklar ek donanımlar yardımıyla kullanılabilir. Basılı kaynaklara göre fiziki olarak daha hassas olanlar mevcuttur. Görsel ve işitsel kaynaklar türlerine göre özel saklama depolama ve kullanım koşulları gerektirebilir. Bu sebepten dolayı görsel-işitsel kaynaklar basılı kaynaklardan ayrı yerlerde tutulmakta ve kullanıma sunulmaktadır (Dalkıran, 2013, s. 183). Görsel ve işitsel kaynaklar gelişen teknolojiyle birlikte genel olarak web üzerinden sunulmaya başlanmış olup, saklama ve depolama alanı olarak bulut teknolojileri kullanılmaktadır. Ayrıca geçmişte farklı

ortamlar için üretilen içerikler bulut sistemlerinde yedeklenmekte ve gelecekte olası donanımsal sorunların önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Ancak yine de her görsel ve işitsel kaynak türü için ilk üretildiği ortama uygun donanımların bir şekilde korunması çok önemlidir.

Kitap ve süreli yayınlar dışında kalan görsel-işitsel kaynakların kütüphanelerde çok yaygınlaşmadığı görülmektedir. Bu tür kaynakların -özellikle internet yaygınlaşana kadar- kütüphaneler açısından işlevinin diğer bilgi kaynaklarına nazaran daha az olduğu söylenebilir (Toplu, 1992, s. 95). Ancak bu durumun özellikle tıp, diş hekimliği ve sağlık bilimleri gibi uygulamalı bilimler alanında geliştirilen görsel-işitsel kaynaklar ve video veri tabanları ile bir değişime uğradığı, bu kaynaklarının etkilerini gözlemleyen diğer bilim dallarının da görsel-işitsel kaynaklar ve veri tabanları oluşturarak bu kaynakların sayısının ve kullanımlarının her gün arttığı görülmektedir.

Üniversite kütüphaneleri ile alakalı asgari kitap standardı, kuruluş aşamasında dikkatli seçilmiş 50.000 cilt kitap ve planlı bir büyüme oranını gerekli kılmaktadır. Koleksiyondaki cilt sayısı 300.000 rakamına ulaştığında büyüme hızlı kontrollü olarak yavaşlatılabilir. ALA'nın 1971'deki Dallas Konferansı'nda, ACRL (Association of College and Research Libraries) üye toplantısı, Akademik Statü Komitesi'nin "Kolej ve Üniversite Kütüphanecileri için Fakülte Statüsü Standartları" dokümanında şunları önermektedir. 600 öğrenci için 50.000 cilt, ilave her 200 öğrenci için 10.000 cilt olmalıdır. Daha güçlü ve büyük kurumlar daha büyük koleksiyon hedefleri planlayabilir veya uygulayabilirler. (Brown, 1972, s. 212–213; Withers, 1970, s. 162–163)

Kanada standartları üniversite kütüphanelerinde koleksiyon oluştururken başlangıç için minimum 100.000 kitap ve öğrenci başına ortalama 75 kitap standardını benimsemektedir (Withers, 1988, s. 37). Oysa Meksika bu standardı kişi başına 13 kitap düşecek şekilde bir önermede bulunmuş olup koleksiyonun seçimine özen gösterilmesi, niteliği ve kopya sayısına dikkat çekmektedir. (Withers, 1988, s. 62).

Üniversite kütüphanelerinin sahip olması gerektiği süreli yayın sayılarına yönelik olarak da standart belirleme çalışmaları yapılmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada üniversitelerinin birleştirilmiş rakamlarına dayanan bir tablo (toplam kayıt sayısı 20.000'in üzerinde olanlar veya öğrenci nüfusunun yüzde 50'si lisansüstü eğitimde olanlar hariç), üniversite süreli yayın koleksiyonlarının ortalama büyüklüğü için bir rehber olarak verilmiştir. Birleşik Amerika ve Kanada'da belirtilen standartlara göre üniversite

kütüphanelerinde 1.000 öğrenci için 1.000, 2.000 öğrenci için 4.100 ve 13.000 öğrenci için de 7.250 başlık derginin olması gerektiği vurgulanmaktadır. (Withers, 1988, s. 37; Nisonger, 1992, s. 84–85)

4.2.2.1. Koleksiyon Standartları

“Üniversitelerin kuruluşunda 25.000 kitaplık bir çekirdek koleksiyon (core collection) ile başlanması, FTE sayısı 1.000’e ulaştığında kişi başına asgari 37 kitap düşecek bir koleksiyona ulaşılması öngörülmüş ve FTE sayısı arttıkça kişi başına düşen sayının azalarak devam etmesi düşünülmüştür. Kişi başına düşmesi önerilen 37 adetlik kitap sayısı, Kuzey Amerika ve Kanada araştırma kütüphanelerinin, kişi başına 148 olan 22 yıllık kitap ortalamasının %25’ine karşılık gelen rakamdır” (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 28).

EK-2’de detayı verilen hesaplama sonucunda;

- *“Başlangıçta 25.000 kitaplık dengeli bir çekirdek koleksiyon oluşturulması, 1.000 FTE’ye ulaşıldığında $x 37 \text{ kitap} = 37.000$ olması, 2.000-9.000 FTE arasında sırasıyla her bin FTE’de kişi başına azalarak $x 30, 25, 21, 19, 17, 15, 14, 13$ adetlik bir koleksiyona ulaşılması önerilmektedir.”*
- *“10.000-50.000 FTE’ye sahip üniversitelerde ise kütüphane koleksiyonunun büyüklüğü FTE sayısının 12 kitap ile çarpılmasıyla bulunmuştur. Böylelikle 1.000 FTE’ye sahip bir üniversitenin asgari 37.000, 50.000 FTE’ye sahip bir üniversitenin ise 600.000 basılı ve elektronik kitaba (yıllık abonelikler hariç) sahip olması hedeflenmiştir.”*
- *“Multimedya koleksiyonunda da benzer bir yaklaşımla kademeli olarak FTE’ye göre azalan bir katsayı kullanılmış ve 1.000 ile 13.800 arasında koleksiyonlar önerilmiştir”* (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 28).
- *Veritabanları ile ilgili değerlendirmeler MSC Sertifikalandırma ve Türk Kütüphaneciler Derneği’nin beraber hazırlamış olduğu “Yetkin Kütüphane Sertifikası Programı”nda FTE sayısına göre oluşturulmuş olan tablo kullanılacaktır.*

4.2.3. Personel

Personel kavramı, bir örgütte çalışanların tümünü ifade eder. Personel konusu Türkçe kaynaklarda iş gören, insan gücü, insan kaynağı gibi farklı terimlerle de ifade edilmektedir.

Örgütlerin en önemli girdileri personel ve insan kaylarıdır denebilir. Örgüt, amaçlarına ulaşabilmek için personelin azim ve gayretle çalışması çalışmasına ihtiyaç duyarlar. Personel üst yönetimden en alta kadar tüm iş ve işlemlerden sorumlu olan kişilerdir. Bir işletmenin üretiminden yönetsel başarısına kadar tüm süreçler personele bağlı olduğundan olaya bilimsel açıdan bakmanın gereği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Ayrıca örgütlerde oluşan üretimler ancak tüketicisi olduğunda anlam kazanır (S. Çelik, 1999, s. 302).

Üniversite kütüphanelerinde görevli/çalışan personellerin niteliği, hizmetlerin planlaması, gelişmesinde ve örgütlenmesinde en temel öğelerden biri olarak görülmektedir. Bu halde kütüphane personeli kadar personel yönetimi de önem kazanmaktadır. Üniversite kütüphanelerinde verimli bir hizmet sunmak için nicelik ve nitelik açısından kütüphanecilere ihtiyaç duyulduğu kadar uyumlu bir çalışma ortamı da gerektirdiği belirtilmektedir. Bu ortamı sağlamada ise öncü rol lider bir tavır, etkili bir iletişim mekanizması ve verilen görevlerin yerine getirilmesi için uygun ortamı sağlayacak olan kütüphane yöneticisidir. (S. Çelik, 1999, s. 308–339)

Üniversite kütüphane hizmetlerinin kalitesini etkileyen faktörlerden biri de personeldir. Personel hakkında konuştuğumuzda, belirlenen hedeflere ulaşmak için hizmetleri sağlayan ve sürdüren nitelikli ve nicelikli çalışanların kastedildiği anlaşılmaktadır. Kütüphanede çalışan personelin uzmanlaşmış bilgi birikimine, uygulamalı beceriye, gerekli ve yeterli bilgiye sahip olması durumunda kütüphanenin sunduğu hizmetlerin etkinliği artacaktır. Bu da ancak personelin kütüphanecilik veya bilgi ve belge yönetimi bölümlerinden mezun olması durumunda sağlanabilir. Yaşadığımız bilgi çağında araştırmacıların artık bilgiye yönlendirilmeyi değil de bilgiye doğrudan ulaşmayı hedeflemektedir. Bu gereksinimleri karşılayan üniversite kütüphanecilerinin mesleki açıdan yetkin, gelişmelere hızlı uyum sağlayabilen, sosyal ilişkilerde başarılı, araştırma yöntemleri konusunda bilgili, teknolojiyle uyumlu ve geniş bir kültürel altyapıya sahip olmaları gerekmektedir. Bu niteliklere sahip kütüphaneciler batı üniversitelerinde akademik yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmekte ve öğretim üyelerine benzer bir statüye sahip olmaktadır (Çelik ve Uçak, 1993, s.117; Korkut, 2012, s. 32–38; Yılmaz, 2004, s.150).

Üniversite kütüphanelerindeki personel konusu üç gruba ayırarak incelemek daha anlamlı olacaktır. Bu gruplar:

- Kütüphane yöneticileri (Daire başkanları, direktörler, müdürler, fakülte kütüphane yöneticileri)
- Profesyonel personeller (Kütüphanecilik, BBY eğitim almış olanlar)
- Diğer personel (diğer alanlardan birinden mezun ama kütüphanede çalışanlar), biçiminde sınıflandırabilir (Çelik, 1991, s. 61).

ALA ise kütüphane personelini iki temel grupta incelemektedir.

Bunlar:

- Mesleki eğitim almış kütüphane personeli (Library Personel-Professional),
- Kütüphane destek personeli (Library Personnel-Supportive) (Koçak, 2019).

Kütüphanelerdeki iş ve işleyişi, personeli yöneten kişilerdir. Kendisine verilmiş olan yetkileri kurumun ve hizmet alanların yararını gözeterek kullanan ve bunu yaparken çalışanlara eşit iş ve sorumluluklar vermekle yükümlü, çalıştığı birimde söz ve yetki sahibi en üst veya orta düzey yöneticilerdir.

Kütüphane yöneticileri, kütüphaneyi daha geniş bir araştırma perspektifinden inceleyerek, anlamlı bağlantılar kurarak, etkileşimi teşvik ederek ve personelin bilgi birikimine katkıda bulunduğu iş birliğine dayalı süreçler yaratarak kaynaklar sağlar. Kütüphane yöneticileri bilgi paylaşımını teşvik eden bir ortamı dikkatli bir şekilde yaratmalıdır. Kütüphane personeli beklenen çalışan davranışını modellemek, kuruluşunuz için kalıpları ve beklentileri belirlemenin verimli bir yoludur. Bir kurumun kolektif uzmanlığından yararlanmak için kütüphane yöneticileri, veri ve deneyime dayalı daha iyi kararlar ve süreçlerden kaynaklanan yeni bilgilerin değişimini ve oluşturulmasını teşvik etmelidir (Farrell, 2018, s. 244).

İyi bir kütüphane yöneticisinin idari, mali ve insani bilgilerin yanında iyi bir meslek bilgisine sahip olması gerekir. Bir şekilde üniversite kütüphanesini ve kütüphanenin işlerini ve iş süreçlerini çok iyi biliyor olması gerekmektedir.

Mesleğini seven ve severek yapan, insan ilişkileri iyi ve insanlara hizmet etmeyi seven bir kütüphanecinin gelecekte iyi bir kütüphane yöneticisi olabilmesi için mesleki olarak hâkim olması gereken konular vardır. Bunlar;

- Kütüphanecilik mevzuatını,

- Kütüphane bütçesi hazırlama ve harcama yöntemlerini,
- Ayniyat ve demirbaş işlemleri (Demirbaş ekleme, çıkarma, devir-teslim, ayıklama, sayım vb.) (Salgir, 1978, s. 93–94).
- Evrak ve belge yönetimi
- Resmi yazışma usulleri ve dosyalama işlemleri
- Kütüphaneler arası iş birliği
- Personel, kullanıcı ve çevre ilişkileri (Halkla ilişkiler)
- Kütüphane materyalleri seçimi ve sağlanması
- Kütüphane binaları
- Kataloglama ve sınıflama bilgisi
- Danışma ve referans kaynakları
- Açık bilim ve açık erişim
- Kurum arşiv, kurumsal akademik arşiv
- İstatistik ve raporlama vb. iş ve işlemleri iyi bilmesi veya öğrenmesi gerekmektedir
- İntihal, benzerlik yazılımları (Turnitin, Itenticate, İntihal.net, vb.)
- Atıf yönetim araçları (Endnote, Mendeley, Zotero, Citavi vb.)

Hem devlet hem de vakıf üniversite kütüphanelerinin yönetici atama ve seçme kriterlerinde bir standardının (mesleki olarak) olmayışı, atanan kişilerin bir kısmının yönetim bilgisinden yoksunluğu, yöneticilikteki veya yöneticilik yapacağı disiplindeki tecrübe ve bilgi eksikliği personel yönetimi ve mesleki iş ve işlemlerde çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir.

Bilgi ve belge yönetimi alanında eğitim almamış kişilerin özellikle karar verme konusunda yapabilecekleri hataların izlenmesi mümkündür. Kütüphane politikalarını belirleme ve olası sorunları öngörme konusundaki bilgi eksikliği, gelecekte çözülmesi zor olan karmaşık bir dizi soruna yol açabilir. Mesleki eğitim almış/mesleki tecrübesi olan meslek elemanları ileride sorun oluşturabilecek olası şeyleri baştan görebilme yeteneklerine haizdir (Keseroğlu, 2004, s. 40–41).

Devlet üniversitelerinde daire başkanı olmak için kriterler, 10 yıl devlet memuru olarak görev yapmış olmak ve lisans eğitimi veren herhangi bir alandan mezun olmaktır. Bu durum 657 sayılı devlet memurları kanununda yer alan bazı kanuni boşluklar sayesinde vekaleten veya tedviren görevlendirmelerle de suistimale açıktır. Halk kütüphanelerindeki müdür sınavına girme ile kriterler ne yazık ki yüksek öğretim kurumlarında

uygulanmamaktadır. Vakıf üniversitelerinde ise belirlenmiş bir kriter bulunmamakla birlikte tamamen kurumun/kurum yöneticisinin kendi inisiyatifinde gelişmektedir. Kütüphane konusunu ciddiye alarak yetişmiş ve mesleki tecrübesi olan yöneticiler atayan kurumlar olduğu gibi yeni mezun ve hiçbir mesleki tecrübesi olmayan birini yönetici pozisyonuna atayan kurumlarda mevcuttur.

Bir kütüphaneyi oluşturan, çalıştıran beş temel ögenin en önemlisi kütüphanecidir. Yöneticinin mesleki eğitim almış olmasının önemini vurgulayan Keseroğlu'nun dediği gibi; *“Kurulması tasarlanan kütüphane/bilgi belge merkezinde üniversitelerin kütüphanecilik (Bilgi ve Belge Yönetimi) bölümünü bitirmiş bir eleman olacak mı? Hayır deniyorsa kütüphane kurmaya kalkışmamak gerekir! Kütüphanecilik bilgisi olmayan eleman olsa olsa kitapların bekçisi durumunda kalacaktır”* (Keseroğlu, 2004, s. 40)

İster nitelik ister nicelik olsun, yetersiz bir kütüphaneci kadrosu, eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerini desteklemesi düşünülemez. Kütüphaneyi oluşturan diğer öğeler yeterli olsa dahi bir üniversite kütüphanesinde kütüphaneci olmadan kataloglama, sınıflama ve referans ödünç verme hizmetlerinin sağlıklı ve nitelikli olarak verilmesi mümkün değildir. Üniversite kütüphaneleri için kütüphaneci sorunu bu kadar bariz ve net iken yetkililerin bu konuda göstermiş oldukları duyarsız tavır gerçekten şaşırtıcıdır. Üniversitelerimizde akademik personelin yetiştirilmesinde gösterilen özen ve hassasiyet, akademinin kalbi olarak nitelendirilen kütüphanelerde çalışan kütüphaneciler için gösterilmemektedir (Ersoy, 1978, s. 150).

Bir kütüphaneyi kullanışlı verimli hal getirmek için sadece koleksiyonundaki kitapların sayısı, niteliğinin yeterli değildir. Aynı zamanda kütüphanenin etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak için nitelik ve nitelik bakımından yeterli kütüphanecilerin de bulunması gerekmektedir. Bilgili, eğitilmiş ve güler yüzlü personel, kütüphane kullanımının artmasında önemli faktörlerdir. Üniversite kütüphanelerindeki personel sayısına ilişkin standartlar mutlaka aynı değildir. Çalışan sayısı, kütüphanenin hizmet verdiği kullanıcı sayısına, bütçeye veya kütüphanenin yıllık ödünç verme hacmine göre düzenlenmelidir. Bilgi teknolojisinin ve bilgiye dayalı üretimin sürekli gelişimi, bilgi hizmetleri sektörü ve dolayısıyla bilgi hizmeti çalışanlarının, özellikle de kütüphanecilerin rolü üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Cihangir, 2010, s. 101).

Kütüphane personelinin çekirdeğini kütüphaneciler yani “Bilgi ve Belge Yönetimi” bölümlerinden mezun olan, bilgi çağının gerektirdiği yetkinlik ve donanıma sahip, sürekli

gelişme ve değişimlere açık kişiler olmalıdır. Unutulmamalıdır ki, “*Kütüphanenin hayatiyet kazanması için kütüphaneciye şahsiyet tanınması*” gereklidir (H. Çelik, 1969, s. 203).

Ayrıca hem kütüphanecilerin daha verimli çalışabilmesi ve hem de kütüphanelerin daha nitelikli hizmet verebilmeleri için kütüphaneciler dışında konu uzmanları ve yardımcı personellere de ihtiyaç vardır. Diğer temel unsurlar fazlasıyla sağlansa dahi kütüphaneci sayısı yetersiz olan kütüphanelerde beklenen verimli hizmet sağlanamaz (S. Çelik, 1999, s. 304).

“Profesyonel işler, profesyoneller tarafından yürütülür, ancak kütüphanelerde profesyonel eğitim ve kapasite gerektirmeyen çok fazla rutin ve ayak işleri vardır. Bunlar destekleyici personelce yapılmalıdır. Eğer kütüphaneciler bu tip ayak işlerini yaparlarsa akademik çalışmalar yapamazlar” (Balci, 2006, s. 52–53).

Uluslararası standartlar bir profesyonel kütüphaneciye iki yardımcı eleman düşmesi gerektiğini belirtmektedir (A. Çelik, 1991, s. 63–65).

Bir kütüphanenin personel planı yapılırken, profesyonel (BBY, Kütüphanecilik vb. mezunu) veya profesyonel olmayan personeller için aşağıdaki noktalar mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

- Kütüphane kullanıcı sayısı ve yoğunluğu,
- Kütüphane koleksiyonunun büyüklüğü,
- Kütüphanenin çalışma gün ve saatleri,
- Kütüphane hizmetleri için ayrılan bütçe vb.

Kanada üniversite kütüphaneleri standartları, asgari 300 öğrenciye en az bir profesyonel (kütüphaneci) personel olması gerektiğini tavsiye eder. Kanada standartları “en az 300 öğrenciye 1 profesyonel oranı tavsiye edilmiştir. Profesyonel kütüphanecilerin toplam personele oranını ise en az %31 olması gerektiğini söylemektedir. FTE 1000-1500 aralığında olan ve yeni kurulan kütüphanelerde ise bu sayının minimum 5 profesyonel personel olması gerektiği söylenmektedir (Withers, 1988, s. 34).

Devlet üniversitesi kütüphanelerinde çalışan personelle ilgili sorunlar yıllardır düzeltilenmemiştir. 1950’lerden beri farklı kişiler ya da kurumlar aynı sorunları dile getirmekte ve çözüm öneri sunmaktadır. Yıllardır düzeltilemeyen ve hala öncelikli olan personel ile alakalı sorunlarımızı belirtmek gerekirse;

- Üniversite kütüphane ve dokümantasyon daire başkanlarının atanması nesnel kurallara bağlanmalıdır. Bu kişilerde Bilgi ve Belge Yönetimi (kütüphanecilik) eğitimi koşulu aranmalı, kişilerin seçimleri yarışmaya açık olmalıdır.
- Halk kütüphaneleri müdürü olabilmek için ilgili mevzuata eklenen “kütüphaneci” olma şartı, üniversite kütüphanelerindeki şube müdürlükleri içinde uygulanmalıdır.
- Her ne şartta olursa olsun bir üniversitenin kütüphanesine atanan bir kütüphaneci (kurum talebi ve şahsın isteği olmadıkça) başka bir birimde görevlendirilmemelidir.
- Kütüphaneciler Teknik Hizmetler D bendinden çıkarılarak Eğitim hizmetleri sınıfına alınmalıdır.
- Sayıca çok yetersiz olan mesleki ve yardımcı elemanların mevcudu artırılmalı, üniversite kütüphanecilerinin akademik çalışmasının bir parçasını oluşturdukları ilkesi yöneticilerce benimsenmelidir.
- Personelin hizmet içi eğitimlerinin sağlanması için gerek kurum içi gerekse kurum dışı etkinliklerden yararlanılmalı, eğitimleri desteklenmelidir (A. Çelik & Uçak, 1993, s. 121).
- Kadro ve ünvan bütünlüğü sağlanmalı, hiçbir koşulda büro personeli, memur veya bilgisayar işletmeni kadrosu ile kütüphaneci alınmasına müsaade edilmemelidir.
- Vakıf üniversitesi kütüphanelerindeki yönetici pozisyonları için BBY mezunu ve alanda en az 10 yıl tecrübe şartı aranmalıdır.
- Kütüphane daire başkanlıklarına alan dışından veya farklı disiplinden atama yapılması ortadan kaldırılamıyorsa eğer en azından kütüphane bünyesinde belirli bir süre (bir kütüphanecinin müdürlük sınavına girmesi veya daire başkanı atanması için gereken azami süre kadar kütüphanede görev yapması) görev yapmış olma şartı aranmalıdır.

Kütüphane personelinin çekirdek kadrosu üniversitelerin bilgi ve belge yönetimi bölümlerinden mezun, uzmanlık becerilerine sahip, bilgi teknolojisini kullanabilen ve geliştirebilen kişilerden oluşması gerekmektedir. Akademik kütüphanelerin başarılı bir şekilde çalışabilmesi için yeterli sayı ve kalitede kütüphaneciye, konu uzmanına ve yüksek vasıflı personele ihtiyaçları vardır. Bir kütüphanenin hem personel sayısı hem de niteliği

eksikse, diğer unsurlar ne kadar donanımlı olursa olsun, hizmetleri beklenen sonuçlara ulaşamayacaktır (Çukadar vd., 2011, s. 2429).

4.2.3.1. Personel Standartları

“EK-2’de verilen personel katsayısı için yine ARL ’nin 22 yıllık ortalamalarının yarısı alınmış, ayrıca bu katsayı artan FTE’ye ters orantılı olarak azaltılmış ve 50.000 FTE’ye sahip üniversitede 1/5 oranına düşürülmüştür. Bu hesaplama ile 1.000 FTE’ye sahip bir üniversite kütüphanesinin asgari 7, 50.000 FTE’ye sahip bir üniversite kütüphanesinin ise 131 tam zamanlı personele sahip olması önerilmiştir. Toplam personelin %70’inin profesyonel olması düşünülmüş, kütüphanecilerin yanı sıra bilgisayarlılar (bilgi teknolojisi uzmanları) ve konu uzmanları da profesyonel kavramı içerisinde hesaplanmıştır”(Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 29)

4.2.4. Bütçe

Bütçe sözcüğü, sözlükte “...devletin bir kuruluşun, bir ailenin, bir kimsenin ileriye dönük olarak bir süre için tasarladığı gelir ve giderlerinin, tüm ayrıntılarıyla gösterildiği çizelge”(S. Çelik, 1999, s. 309) olarak tanımlanmaktadır.

Kütüphanelerinin bütçesi, bağlı bulunduğu üniversiteden karşılanır (Kayaoğlu, 1999, s. 69).

“Kayaoğlu, eldeki kaynakların sınırlı olması durumunda bile kaynakların amaca uygun olarak kullanılması, tüm iş birliği yöntemlerinin de etkisiyle kütüphanenin amacının gerçekleştirilmesinin kaçınılmaz olduğunu belirtmektedir. Buradan yola çıkarak bütçenin ne kadar olduğu değil ne kadar nasıl kullanacağını da önemi ortaya çıkmaktadır. Yeşiltaş da bütçeyi, devletin veya diğer kuruluşların yıllık gelir ve gider tahminlerine dayanarak yapılan ve gelirlerin toplanmasına, harcamaların yapılmasına yetki veren hesap belgesi olarak tanımlıyor” (Yeşiltaş, 2000, s. 40).

Üniversite kütüphanelerinde kütüphane hizmetinin gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde sahip olunan bütçeye bağlıdır. Bir üniversite kütüphanesinin bütçesi, üniversite bütçesinden kütüphane hizmetlerinin yürütülebilmesi için ayrılan paydır. Kütüphane bütçesi,

kütüphanenin amaçlarını yerine getirmek için yeterli miktarda olmalı ve ulusal veya uluslararası asgari oranlarda olmalıdır.

Bütçe; ortaya konulacak hizmetin maliyetinin gerekçelerle belirtilmesidir. Bütçeler, işçilik maliyetleri, malzeme maliyetleri ve enflasyona bağlı olarak her yıl kitap fiyatlarında yaşanan artışlardan kaynaklanan işlem maliyetleri dikkate alınarak belirlenmektedir. Üniversite kütüphanesine ayrılan bütçe, üniversite içindeki diğer bölümlerin bütçelerinden tamamen ayrı olmalıdır. Kütüphaneye ayrılan fonun tam olarak akademik başarı olarak kütüphaneye geri döndüğünü unutmamak gerekir. Kütüphanenin gelir ve giderlerini, yıllık enflasyon oranlarını, dergi ve kitap aboneliği gibi materyallerin yıllık fiyat artışlarını en iyi bilen kütüphane yöneticisi tarafından belirlenmelidir. Üniversite kütüphanelerinde bütçenin belirlenmesi kadar bütçe tahsisi de önemlidir. Kurumsal olarak belirlenen fonların kütüphanenin hangi alanlarına aktarılacağına karar verirken dikkatli olunmalıdır. Kütüphane ihtiyacının en fazla olduğu alanlarda alım yapılması halinde hizmet kalitesi mutlaka artacaktır. Harcamaların bir gün bu malzemelere ihtiyaç duyulabileceği mantığıyla yapılmaması gerekiyor. Eğitim materyalleri satın alınırken akademisyenlerin ve öğrencilerin temel ihtiyaçları dikkate alınmalıdır (Cihangir, 2010, s. 103–104).

Kütüphanenin oluşumu ve sürdürülebilir olmasının en önemli koşullarından bir bütçedir. Kütüphanenin yapısal unsurları bütçe, personel, bina, koleksiyon, kullanıcı hizmetlerinden oluşur. Bütçe dışındaki unsurlar direkt olarak bütçenin varlığına bağlıdır. Gerekli bütçe sağlanamazsa diğer unsurlarla ilgili görevler ve hizmetler gerçekleşmez. Hizmet verilen her kütüphane için resmi ve yasal bir kütüphane bütçesi bulunması kütüphane için hayati bir durumdur (Marmara Belediyeler Birliği, 2018, s. 27).

Kütüphaneye ayrılan bütçe, kütüphanenin asıl amacına, üniversitenin akademik programlarının kapsamına ve öğrenci sayısına göre tahmin edilmektedir. Üniversitelerde sunulan eğitim programlarının çeşitliliği, geniş kütüphane koleksiyonlarını gerektirmektedir. Bu durumun kesinlikle ilave çaba gerektirdiği açıktır. Kütüphanelere; uygun koleksiyonlar oluşturmak, uygun personeli işe almak, uygun hizmetleri sağlamak, gerekli çalışmaları yapmak ve kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak için yeterli kaynak sağlanmalıdır. Zorunlu durumlarda kullanılabilecek ilave tutarların tahmini yıllık bütçeye eklenmesi gerekmektedir (Cihangir, 2010, s. 103).

Her kütüphanenin bölgesel özellikleri, ulusal ekonomileri, hizmet verdiği sektörler, kullanıcı sayısı gibi durumları farklı olduğundan uluslararası düzeyde belirlenmiş bütçe

tutarları yoktur. Üniversite kütüphanelerinin belirli standartları vardır ancak bunlar ülkenin koşullarına göre değişiklik gösterir (Cihangir, 2010, s. 103).

Kütüphaneler düzenli ve sürekli olarak para harcanan yerlerdir. Diğer yatırımlardan farklı olarak getirileri görünür veya somut değildir. Bilgiye yapılan yatırım en küçük birimden itibaren topluma bir bütün olarak katkıda bulunur ancak sonuçları hemen ortaya çıkmaz. Düzenli ve sürdürülebilir bir bütçesi olmayan kütüphanelerin en iyi ihtimalle ölü kitap koleksiyonuna sahip olduğu düşünülebilir. Bu, böyle bir koleksiyonun artık eser içermeyeceği anlamına geliyor. Eğer bütçeniz yoksa ve bütçenizi koruyamayacağınızı biliyorsanız kütüphane açmaya çalışmamalısınız (Keseroğlu, 2004, s. 39).

“1963-1967 yıllarını kapsayan birinci beş yıllık kalkınma planıyla beraber ilk kez ülke politikalarındaki yerini “plan” dâhilinde alan “kütüphanecilik” konusu, insan gücü, istihdam, eğitim ve araştırma başlığında ele alınmıştır. Böylece kütüphanecilik alanında gerek ekonomik gerekse mesleki anlamda ilk ciddi çalışmaların başladığını söylemek mümkündür” (Yildiz, 2011, s. 234).

Üniversite kütüphanelerinin koleksiyonlarını güncel tutabilmeleri, dünyadaki bilimsel gelişmeleri yakından takip edebilmeleri ve kullanıcılarının bilgi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için finansal destek kritik öneme sahiptir. Bu nedenle kütüphane ödeneği belirlemeden önce üniversitenin amaç ve hedeflerini, akademik programlarının kapsamını, öğretim üyesi ve öğrenci sayısını, diğer kütüphanelerden ne ölçüde yararlanabileceğini, kütüphaneler arasındaki iş birliği koşullarını ve bütçeyi dikkate alması gerekmektedir (Toplu, 1992, s. 98).

Ülkemiz üniversite kütüphanelerinin bütçelerinin yetersiz olduğu genel olarak kabul edilen bir gerçektir. Zaten yetersiz ve elde edilmesi zor olan bütçenin harcanması üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur (Kayan, 1992, s. 194).

Bütçe oranları değerlendirilirken söz konusu Türkiye olduğunda oranlar yanıltıcı olabilir. Çünkü batı üniversitelerindeki standart olarak kabul edilen %5-10'luk oran kütüphanenin tüm harcamaları için kullanılır. Türkiye’de ise kütüphaneye ayrılan bütçe hemen hemen koleksiyon geliştirilmeye harcanmaktadır (Kayan, 1992, s. 195–196)

“Üniversite ve kolej gibi kurumların bünyelerinde yer alan kütüphanelerin, söz konusu kurumların bütçelerinden %6 oranında pay almalarını gerekli görmektedir” (Carpenter, 1981, s. 14; Rader, 2000, s. 93–99).

Üniversite kütüphanelerinin kullanıcılara güncel kaynaklar ve güncel öğretim materyalleri sunması için yeterli, dengeli, tutarlı bir bütçeye ihtiyacı vardır. Bu nedenle ideal bir üniversite kütüphanesinin bütçe sorununun olmaması için kütüphane bütçesinin - personel giderleri hariç- üniversite bütçesinin oranı en %3'ünün üzerinde olması standart olarak kabul edilir (Withers, 1988; ACRL, 2018).

“Üniversite kütüphanesi bütçesi ile ilgili olarak standartlar oluşturma çabası batılı ülkelerde uzun zaman sürmüştür. ABD’deki Üniversite Kütüphane Standartları önerisi 1979 yılında ALA’nın bir bölümü olan ACRL tarafından benimsenmiştir. Bu standartlar, kütüphane bütçesinin üniversite bütçesinin asgari %5’i olmasını öngörmektedir” (A. Çelik, 1991, s. 61).

Üniversite kütüphanelerinin bütçelerinin belirlenmesinde uluslararası kabul edilen norm, kütüphane bütçesinin, üniversite bütçesine oranıdır. Bu oran çeşitli etkenlere bağlı olarak ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bütçe ile alakalı ağırlık kazanan düşünce ise üniversite bütçesinin %5-10’unun kütüphane harcamaları için ayrılması şeklindedir. Ancak bu oran kuruluş tarihi itibarıyla eski üniversite kütüphaneleri için uygun olup, yeni kurulacak olan üniversite kütüphanelerinde bu oranın kütüphane belli bir seviyeye ulaşana kadar söz konusu oranın daha yüksek olması gerektiği savunulmaktadır (Withers, 1988, s. 32).

“Kütüphane bütçesi, eğitim ve genel amaçlar için kurumun toplam bütçesi ile ilişkili olarak belirlenmelidir. Standartlarda belirtilen kütüphane hizmeti programı normal olarak toplam eğitim ve genel bütçenin en az %5’ini gerektirecektir” (Withers, 1970, s. 160).

Kanada üniversiteleri kütüphanelerinde önerilen bütçe oranı ise ortalama yüzde 5,6 olduğu belirtilmektedir (Withers, 1974, s. 38).

Üniversite kütüphaneleri ile ilgili standart bütçe oranı belirleme çalışmaları batılı ülkelerde uzun zamandır tartışılan ve bir konudur. Bu konuyla alakalı ALA’nın bir kolu olan (ACRL) tarafından 1979 yılında benimsenmiş bir standart vardır. Bu standart, üniversite ve kolej gibi eğitim kurumlarında bulunan kütüphanelerin, söz konusu eğitim kurumlarının bütçelerinden %5 oranında bütçe payı almasını gerekli görmektedir (Rader, 2000, s. 93–99).

“İngiltere’deki Parry Komitesi Raporu %6, Kanada Standartları da %6 oranını esas almaktadırlar. Bu standartlar personel harcamaları ve yayın alımı dahil bütün giderleri kapsamaktadır. Personel harcamaları kütüphane bütçesinin yaklaşık yansını oluşturmakta, geri kalan kısım yayın alımı ve diğer giderler için kullanılmaktadır. Bu standartlar dikkate

alındığında yayın alımı için ayrılması gereken kaynakların üniversite bütçesinin asgari %2.5-3'üne denk düştüğü söylenebilir” (A. Çelik, 1991, s. 61).

Bütçe, üniversite kütüphanelerinin hizmetlerini sağlıklı ve verimli yapabilmeleri, modern ve güncel eğitim materyallerini hizmet ettiği kullanıcılara sunabilmesinin maddi dayanağıdır. Bu nedenle nitelikli bir kütüphane hizmeti vermek isteyen bir üniversite kütüphanesinin bütçe sorununun olmaması gereklidir. Bu gerekliliğin sağlanabilmesi içinde üniversite kütüphane için ayrılan bütçenin personel giderleri hariç %3'ün üzerinde olması standart olarak kabul görmektedir (Withers, 1988; Standards for Libraries in Higher Education, 2011).

4.2.4.1. Bütçe Standartları

“EK-2’de verilen bütçe hesaplamaları yapılırken, maalesef standartlarda kullanılan örneklerin hiç birisinden yararlanılamamıştır. Bunun nedeni ARL üyesi en küçük bütçeli kütüphanenin bile ülkemizdeki en yüksek bütçeli kütüphaneden daha fazla yayın alım bütçesine sahip olmasıdır. Bu nedenle farklı bir yöntem izlenerek kütüphane yayın alım bütçesinin üniversite toplam bütçesinin en az %1’i kadar olması önerilmiş ve bu oranın 2018 yılına kadar %0.25’lik artışlarla üniversite bütçesinin %1,75’ine çıkarılması planlanmıştır. Bu durumda bile gelişmiş üniversite kütüphaneleri ile karşılaştırıldığında mütevazı sayılabilecek rakamlar elde edilmektedir. Üniversitelerden beklenen her yıl kütüphane yayın alım bütçesinin o yıla ait önerilen oranlar nispetinde (Üniversite bütçesinden yıllara göre yayın alımları için ayrılacak oranlar: 2015-%1, 2016-%1.25, 2017-%1.50 ve 2018-%1.75) artırılmasıdır” (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014, s. 29).

Yukarıda belirtilen 2014 raporundaki önerilerde yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı 2015’te 1, 2016’da 1,25, 2017’de 1,50 ve 2018 yılında 1,75 olması hedeflenmiştir. İlgili dokümanda bütçe standartları 2018 yılına kadar olduğu ve bu çalışma grubun bu oranla alakalı bir güncellemesi bulunmadığı için çalışmamızda değerlendirme kriteri olarak 2018 yılı değeri olan 1,75 olarak alınmıştır. Bulgular kısmındaki değerlendirmeler bu değere göre yapılmıştır.

4.2.5. Kullanıcı (Kullanıcı Hizmetleri)

“Kullanıcı” kavramı, en basit biçimiyle, *“bilgi ve belge merkezlerinde verilmekte olan bilgi ve belge hizmetlerinden yararlanan ve yararlanma olasılığı bulunan kişiyi”* (Yılmaz, 2005, s. 1) tanımlamak için kullanılmaktadır. Kullanıcı, kütüphane sistemlerini oluşturan beş temel unsur içerisinde birinci sırada gelen/ gelmesi gereken unsurken, Uçak’ın da altını çizdiği gibi *“uzun yıllar biz kütüphaneciler için, kütüphaneyi oluşturan beş unsurdan birisi, belki de diğer dört unsuru tamamlayan sonuncu unsur anlamını taşımıştır”* (Özenç Uçak, 1997, s. 242).

Kullanıcılar, kütüphaneciler açısından hem kütüphanenin varlık nedeni hem de verilen hizmet ile bilgi gereksinimleri sağlanması gereken hedef kitleyi oluşturmaktadır. Bu sebeple kütüphaneler ve kütüphaneciler için kullanıcı analizi yapmak önemli bir yere sahiptir.

“Kullanıcıların bilgi hizmetlerinden ne bekledikleri, nasıl bilgi aradıkları, var olan hizmetlerin ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı ve amaca göre en iyi hizmetlerin nasıl tasarlanacağını ve geliştirileceğinin, araştırma projeleri, betimleme veya anketlerle saptandığı araştırmalar” kullanıcı araştırmaları olarak nitelendirilmektedir (Prytherch, 1995, s. 666).

Üniversite kütüphanelerinin kullanıcı türleri ve özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- **Üniversite öğrencileri:** Ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyinde eğitim alan öğrencilerdir. Türlerine göre kütüphane kullanım amaçları değişkenlik göstermektedir.
- **Akademik personel:** Araştırma ve eğitim odaklıdır. Bilgi gereksinimleri çok yönlü olan kullanıcılardır.
- **İdari personel:** Çalıştıkları birimin yaptığı iş ve işlemlere yönelik mesleki veya mesleki olmayan bilgi gereksinimleri olan kullanıcılardır. Mezun oldukları alanda eğitimlerini ilerletme amacı güdebilir veya farklı bir alanda ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim alıyor olabilirler.
- **Diğer üniversitelerin kütüphaneleri:** KİTS (Kütüphaneler arası İşbirliği Takip Sistemi), TÜBESS (Türkiye Belge Sağlama Sistemi) vb. Kütüphaneler arası iş birliği sistemleri üzerinden kütüphaneleri kullanan farklı kütüphanelerde üye olan kullanıcılardır.

- **Bağımsız araştırmacılar veya dış kullanıcılar:** Yararlandıkları üniversitenin mensubu olmayan; üyelik yoluyla (kütüphane kuralları veya yönergesine göre) ödünç alma hakkı olan veya üye olmadan, kaynakları sadece kütüphane içinde kullanma hakkı olan kullanıcılardır (Dalkıran, 2022, s. 231)

ALA'nın 1976'da yayınlamış olduğu bir kılavuzda, bilgi hizmetlerinin oluşturulması ve sunulmasına yönelik altı bakış açısından söz edilmektedir.

Bunlar;

- a) Hizmetler: Kullanıcının aradığı bilgiyi etkin ve hızlıca sağlamak
- b) Kaynaklar: Doğru ve güncel kaynakların bulunması
- c) Erişim: En kolay ve hızlı yoldan bilgiye erişim
- d) Personel: Mesleki ve kişisel anlamda gelişmiş insan gücü
- e) Değerlendirme: Kaynakların ve hizmetlerin değerlendirilmesinin önemi
- f) Ahlak: Tüm kullanıcılara eşit hizmet sunmak (Ergen, 1996, s. 35–36).

Yukarıda geçen başlıklardan da anlaşılacağı üzere kullanıcılara nitelikli hizmetler verilebilmesi için bina, bütçe, personel, koleksiyon gibi yapısal unsurların kullanıcıların beklentilerini karşılayacak şekilde oluşturulması gerekmektedir. Bu şartları sadece oluşturmak da yetmeyecek, zaman içinde yapılacak olan değerlendirmeler, kullanıcılardan gelen talepler ve beklentiler ışığında yeniden gözden geçirilerek güncellenmesi, zamanla olan değişimlere ayak uydurması beklenmektedir.

4.2.5.1. Kullanıcı Standartları

Kullanıcılar kütüphanelerin varlık sebebidir. Kütüphaneler ancak kullanıcıları olduğunda anlam kazanır. Kullanıcısı olmayan bir kütüphane kurmak mümkün değildir. Her kütüphanenin öncelikli amacı kullanıcılarına nitelikli hizmet vermektir. Bu hizmeti sağlarken planlamalar potansiyel kullanıcı grubuna göre yapılmalıdır.

Kütüphanecilikte kullanıcının niceliksel değerlendirme standartları yoktur. Çünkü standartların temel dayanağı kullanıcının kendisidir. Bina, bütçe, koleksiyon ve personel standartları kullanıcı nitelik ve niceliklerine göre belirlenmektedir.

5. BÖLÜM

TÜRKİYE’DEKİ ÜNİVERSİTE KÜTÜPHANELERİNİN YAPISAL UNSURLAR AÇISINDAN NİCELİKSEL ANALİZİ

Ülkemizdeki üniversite kütüphaneleri değerlendirilirken ve eksiklikler tespit edilmeye çalışılırken diğer ülkelerin standartları dikkate alınmalıdır. Bu değerlendirmenin ülkeler arasında sosyal, ekonomik, bilimsel ve yükseköğretim alanlarındaki farklılıklar nedeniyle bazı eksiklikleri olsa da Türk üniversite kütüphanelerinin eksiklerinin tespit edilmesinde faydalı olacağı kanaatindeyiz (Toplu, 1992, s. 90–91).

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de eğitim-öğretim veren tüm devlet ve vakıf üniversitesi kütüphanelerinden hazırlamış olduğumuz ankete gelen yanıtlar ve faaliyet raporlarından topladığımız veriler derme, bütçe, kullanıcı, personel, bina ve teknoloji başlıkları altında değerlendirmesi yapılmıştır. Değerlendirmedeki verilerin sağlıklı olabilmesi adına hem YÖK hem de TÜİK ile görüşmeler ve yazışmalar yapılmış ancak ne yazık ki iki kurumdan da veriler sağlanamamıştır. Bu sebepler 2023 yıl sonuna göre kütüphane verilerinin toparlanabilmesi adına bir anket hazırlanmış 1 Aralık 2023 tarihinde 205 üniversite kütüphane yöneticisine (veya anketi doldurmak için görevlendirdiği bir kişinin doldurması için) KEP üzerinden üst yazı ile önce anket izni yazılmış olup anketin ekinde ve kütüphanelerin kurumsal eposta adreslerine anket formu gönderilmiştir.

27 Aralık 2023 tarihinde anketi yanıtlayan üniversite kütüphanesi sayısı 25’e ulaşmıştır. Bu sayı çalışmanın kapsamını oluşturan 205 üniversitenin yaklaşık %12’sine karşılık gelmektedir. Anket yanıtları yeterli sayıya ulaşamadığı için 15 Ocak 2024 ve 5 Şubat 2024 tarihlerinde anket tekrar gönderilmiştir. Ankete 63 üniversite kütüphanesi yanıt vermiş olup, bunlardan 43’ü devlet 20’si vakıf üniversitesi kütüphanesidir. Gelen yanıtların sağlıklı bir değerlendirme için yeterli olmadığı düşünüldüğünden vakıf ve devlet üniversitelerinin faaliyet raporlarından, web sayfalarından ve istatistik sayfalarından ankete konu soruların yanıtları toplanarak toplam 143 üniversite kütüphanesi verileri bu tezin değerlendirmesi için

kullanılmıştır. 143 üniversite kütüphanesinin 120 (%95) tanesi devlet, 23 (%29) tanesi vakıf üniversitesi kütüphanesidir. Bu sayı toplam üniversite kütüphanelerinin (205) %69,75'ine karşılık gelmektedir.

Hazırlanan ankette;

- Kütüphanenin koleksiyonuna yönelik üç,
- Kütüphane bütçesine yönelik iki,
- Kütüphane kullanıcı gruplarına yönelik üç,
- Kütüphane personel durumuna yönelik iki,
- Kütüphane bina özelliklerine yönelik dört,
- Kütüphane veritabanı aboneliklerine yönelik bir
- Hazırlanan anketin değerlendirmesine yönelik bir adet olmak üzere toplam 16 soru sorulmuştur.

Bu sorulardan bina alakalı olan “raf alanı (m²)” ve “oturma alanı(m²) sorularına ankette sağlıklar yanıtlar gelmediği ve faaliyet raporlarında da (%10’dan az) yanıt bulunamadığı için bu veriler değerlendirme dışı tutulmuştur. Kalan 14 sorunun yanıtları değerlendirmeye konu alanlarda 10 başlığın değerlendirilmesi için kullanılmıştır.

Değerlendirmeler daha önce, kütüphanelerin yapısal unsurları ve standartları başlığında açıklamaları yapılan ve 2014 yılında YÖK Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu’nun standartlar önerisi tablosuna göre yapılmıştır. Çalışma grubun hazırladığı standart öneri listesinde FTE 50.000’de sona ermektedir. Anket ve faaliyet raporlarından toplanan verilerde FTE 78.000 olan kurumlar mevcuttur. Bu sebeple tablo ilgili standart önerisi dokümanındaki açıklamalara uygun olacak şekilde FTE 80.000’e kadar genişletilmiş ve EK-2’de sunulmuştur.

Değerlendirme başlıkları şu şekildedir;

Bina:

Toplam alanı (m²), ofis alanı (m²), oturma kapasitesi/kişi

Koleksiyon:

Kitap sayısı/cilt (sahip olunan basılı+elektronik), dergi sayısı (basılı+elektronik abonelik), multimedya, abone olunan veri tabanı sayısı (EKUAL veri tabanları hariç)

Personel:

Toplam Personel sayısı, Profesyonel personel sayısı (BBY, Kütüphanecilik mezunu)

Bütçe:

Bütçe (Yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı)

5.1. BULGULAR

Sayısal veriler için değerlendirmeler altı dilime ayrılmış olup, bu dilimler kütüphanenin o standarda göre yeterlilik düzeyini belirtmek için kullanılmış ve aşağıdaki açıklamaya uygun olacak şekilde ısı haritası ile renklendirilmiştir.

Tablolarda standardı karşılama oranları “Oran” başlığı altında renklendirilmiş olup ısı haritası ve ölçeklendirme aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Isı Haritası

Renk	Açıklama
Koyu Yeşil (%100 ve üzeri)	Çok yeterli
Açık Yeşil (%75-99,99)	Neredeyse yeterli
Sarı (%50-74,99)	Ne yeterli ne yetersiz
Turuncu (%25-49,99)	Yetersiz
Kırmızı (%0-24,99)	Çok yetersiz
Gri (DD)	Ankette yanıt verilmediği (boş bırakıldığı) ve/veya faaliyet raporunda bu bilgiye ulaşılamadığı için değerlendirme dışı (DD) bırakılanlar

Tüm tablolar incelendiğinde, 10 başlıkta değerlendirilen 143 üniversite kütüphanesinden %100 ve üzerinde çok yeterli (koyu yeşil) olan kütüphane sayısı 266, çok yetersiz (kırmızı) olan 606 kurum bulunmaktadır. Buradan hareketle standartları sağlayan kurum sayısının yaklaşık 2,5 katı çok yetersiz kütüphane olduğu görülmektedir.

Ankete sonucunda değerlendirme yapılan 10 başlıkta değerlendirilen 143 üniversite kütüphanesinden başlıkların hepsinde çok yeterli olan kurum bulunmamaktadır. %100’ün üzerinde yeterli olunan başlık bazında düşünüldüğünde en başarılı kurumlar;

- Boğaziçi Üniversitesi- 6
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü- 6
- Anadolu Üniversitesi- 5
- Galatasaray Üniversitesi- 5
- Atılım Üniversitesi- 5
- Çankaya Üniversitesi- 5

- Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi 5 başlıkta %100'ün üzerinde standardı sağlamaktadır.

Ayrıca bu 10 başlıkta standardı sağlama noktasında çok yeterli veya neredeyse yeterli kurum bulunmayan personel başlıklarında, Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesinin personel (%78) konusunda neredeyse yeterli ve profesyonel personel (%60) konusunda da ne yeterli ne yetersiz olarak en yüksek orana sahip olması açısından önemli ve değerlidir.

Yukarıdaki değerlendirmeyi, çok yeterli (%100 ve üzeri) ve neredeyse yeterli (%75-100) gruplarını beraber değerlendirdiğimizde ise;

- Boğaziçi Üniversitesi- 7
- Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi- 6
- İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü- 6
- Anadolu Üniversitesi- 6
- Atılım Üniversitesi- 6
- Çankaya Üniversitesi- 6
- İstanbul Ticaret – 6 başlıkta başarılı olarak değerlendirilmektedir

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi bu altı başlığın dışında profesyonel personel sayısında en yüksek (%60) ve standarda en yakın değere sahip olmasına ve kendisinden sonraki kurumu neredeyse ikiye katlamış olması bakımından dikkat çekmektedir. Diğer kurumların oranlarının en yüksek %35 olduğu düşünüldüğünde Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesinin profesyonel personel sayısı ve oranı konusunda çok iyi olduğu değerlendirilebilir.

5.1.1. Bina

Kullanıcılar için bir yaşam alanı olarak kütüphaneler, hizmet kalitesini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Kütüphane binalarının uygun büyüklükte, iyi planlanmış, ergonomik olması önemlidir. Kütüphane binaları, personel, kullanıcı ve koleksiyon açısından uygun şekilde tasarlanmış, bugünün ihtiyaçları yanında yarının gereksinimleri için de değiştirme ve ekleme yapmaya müsait olmalıdır. (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 43)

5.1.1.1. Toplam Alan (m²)

Tablo 3: Toplam Alan (m²) - Genel Tablo

Standartı Karşılama Oranı	Toplam (m ²)		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%30,07	43	143
%75-99,99	%10,49	15	143
%50-74,99	%18,18	26	143
%25-49,99	%20,98	30	143
%0-24,99	%16,78	24	143
DD	%3,50	5	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 3’te ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 43 (%30,07) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 15 (%10,49) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 26 (%18,18) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 30 (%20,98) tanesinin yetersiz olduğu,
- 24 (%16,78) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 5 (%3,50) tanesinden iki tanesinin yeni kurulduğu ve bir merkezi kütüphanesinin olmadığı anlaşılmış, kalan üç tanesinin ise anket yanıtlarında veya faaliyet raporlarında merkez kütüphanesi ile alakalı bir bilgiye ulaşamadığından değerlendirme yapılamamıştır.

Tablo 4: Bina Alanı (m²) – Detay Bilgiler

Üniversite Adı	FTE	Toplam m ²	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	12700	%602,18	%30,07	43	143
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	5160	%578,48			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	28000	%566,00			
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	10426	%303,08			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	11500	%264,49			
Atılım Üniversitesi	10622	8800	%255,81			
Bayburt Üniversitesi	14945	11355	%244,25			
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	14729	%229,42			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	12000	%216,57			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	9350	%215,04			
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	8000	%213,68			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	6100	%211,07			
Çankaya Üniversitesi	6804	4920	%208,74			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	2488	%202,28			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	11690	%200,34			

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	11700	%182,24			
Bartın Üniversitesi	18786	10600	%181,66			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	3055	%166,76			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	2500	%163,93			
Batman Üniversitesi	16268	8128	%154,97			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	10000	%142,88			
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	2554	%139,41			
Kastamonu Üniversitesi	28877	12000	%137,65			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	1678	%136,42			
TED Üniversitesi	5460	2840	%134,66			
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	10000	%132,05			
Munzur Üniversitesi	10390	4481	%130,26			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	1565	%127,24			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	17800	%124,47			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	14100	%124,36			
Uşak Üniversitesi	28824	10819	%124,10			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	4177	%121,42			
Galatasaray Üniversitesi	4677	2046	%111,68			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	4500	%111,19			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	12178	%110,30			
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	7000	%109,03			
Amasya Üniversitesi	19200	6489	%105,89			
Toros Üniversitesi	3295	1613	%105,77			
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	10000	%104,37			
İnönü Üniversitesi	38770	12096	%103,95			
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	4189	%103,51			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	10500	%103,34			
Fırat Üniversitesi	46094	14247	%101,73			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	3123	%99,65	%10,49	15	143
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	8117	%93,11			
Harran Üniversitesi	28310	7900	%90,62			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	10000	%90,57			
Bingöl Üniversitesi	17760	5000	%90,24			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	6000	%89,42			
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	6000	%85,73			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	8556	%84,20			
Gazi Üniversitesi	43584	11000	%83,86			
MEF Üniversitesi	4663	1500	%81,88			
Anadolu Üniversitesi	46681	11250	%80,33			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	10000	%78,00			
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	6076	%77,31			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	381	%76,81			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	7200	%75,15			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	8500	%74,97			
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	8400	%74,09			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	860	%69,92			
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	610	%68,39			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	1037	%68,00			
Atatürk Üniversitesi	77898	15330	%66,51			
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	5561	%65,96			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	1005	%65,90			
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	2586	%63,90			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	8000	%63,87			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	1496	%63,47			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	14401	%63,40			
Ege Üniversitesi	63225	11946	%63,11			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	1650	%62,71			
Sakarya Üniversitesi	53591	10000	%62,44			

Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	1300	%61,64			
Ordu Üniversitesi	19556	3700	%60,38			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	10500	%60,10			
Erciyes Üniversitesi	58133	10400	%59,52			
Balıkesir Üniversitesi	30475	5500	%59,19			
Kırıkkale Üniversitesi	36988	6500	%58,87			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	13000	%58,74			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	8000	%53,72			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	8000	%51,84			
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	6950	%51,82			
Hakkari Üniversitesi	4293	944	%51,53			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	5500	%49,81	%20,98	30	143
Çukurova Üniversitesi	54794	8000	%49,06			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	8000	%45,79			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	3203	%45,76			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	956	%45,33			
Dicle Üniversitesi	42495	5700	%44,46			
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	2500	%42,84			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	1834	%42,18			
Hacettepe Üniversitesi	65050	7986	%40,93			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	2430	%39,65			
Kayseri Üniversitesi	15281	1950	%39,42			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	1460	%39,00			
Gaziantep Üniversitesi	59293	6910	%38,90			
Trakya Üniversitesi	45252	5150	%37,57			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	3120	%37,01			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	4140	%36,51			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	767	%36,37			
Iğdır Üniversitesi	15702	1750	%35,37			
Hitit Üniversitesi	18822	2000	%34,28			
Şırnak Üniversitesi	6412	800	%33,94			
Selçuk Üniversitesi	77480	7652	%33,26			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	3470	%33,20			
Altınbaş Üniversitesi	11017	1121	%29,94			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	3110	%29,75			
Ardahan Üniversitesi	6754	694	%29,44			
Giresun Üniversitesi	28182	2500	%28,68			
Karabük Üniversitesi	47491	4000	%27,97			
Düzce Üniversitesi	30838	2500	%26,90			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	767	%26,54			
Yalova Üniversitesi	17628	1456	%26,28			
Pamukkale Üniversitesi	49600	3700	%24,85	%16,78	24	143
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	20125	1500	%23,36			
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	3500	%23,11			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	2800	%22,90			
Trabzon Üniversitesi	12875	910	%22,49			
Akdeniz Üniversitesi	72110	4407	%20,73			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	1044	%19,90			
Kocaeli Üniversitesi	68335	4055	%19,89			
Sinop Üniversitesi	14375	922	%19,83			
Kırklareli Üniversitesi	26431	1453	%17,84			
Mersin Üniversitesi	49329	2637	%17,71			
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	563	%16,37			
Marmara Üniversitesi	77689	3604	%15,67			
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	800	%15,25			
Tarsus Üniversitesi	5338	280	%13,28			
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	880	%13,11			
Adıyaman Üniversitesi	17448	684	%12,34			

Kafkas Üniversitesi	21179	730	%10,88			
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	240	%10,18			
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	380	%10,15			
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	290	%8,43			
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	762	%8,20			
Üsküdar Üniversitesi	25627	390	%4,96			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	44	%3,58			
Aksaray Üniversitesi	20909	DD	%0,00	%3,50	5	143
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	DD	%0,00			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	DD	%0,00			
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	DD	%0,00			
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	DD	%0,00			

Tablo 4'te standardı sağlayan 43 üniversitenin altı (%4,19%) tanesi vakıf, 37 (%25,87) tanesi devlet üniversitesi kütüphanesidir.

Kütüphane binalarının fiziksel alanları değerlendirildiğinde üniversite kütüphanelerinin %60'ının yeterli fiziki bir alana sahip olmadığı görülmektedir. Bu durum, kullanıcılara verilen hizmetleri, depolama ve çalışma alanlarını, personel ile kullanıcının çalışma ortamını ve özellikle de basılı koleksiyon geliştirirken birçok olumsuzluğa neden olmaktadır.

Çok yetersiz olarak görünen gruptaki 24 üniversite kütüphanesinden yedi tanesinin 2023-2024 yatırım programında yeni bir kütüphane binası planlamış veya 2024 yılında yeni kütüphane binasına taşınacak olması olumlu yönde bir gelişme olması açısından önemli görülmektedir.

Tablo 5'te 2024 yılında tamamlanmış/tamamlanacak olduğu halde ankete veya faaliyet raporuna yetişmeyen kütüphane plan ve projeleri ile ilgili veriler verilmiştir.

Tablo 5: 2023-2024 Yatırım Planında Yeni Kütüphane Binası Yapacak veya 2024 Yılında Yeni Binasına Taşınacak Olan Üniversiteler

Üniversite Adı	FTE	Standart	Eski Bina	Yeni Bina	Artış Oranı	Yeni Bina Oranı
Ardahan Üniversitesi (Yemekhane Kütüphane)	7000	2357	694	12500	%1801,15	%530,34
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	3000	1230	44	5800	%13181,82	%471,54
Hakkari Üniversitesi	5000	1832	944	7015	%743,11	%382,91
Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	6000	2109	1300	6000	%461,54	%284,50
Düzce Üniversitesi	31000	9292	2500	18830	%753,20	%202,65
Eskişehir Teknik Üniversitesi	17000	5245	800	10248	%1281,00	%195,39
Mersin Tarsus Üniversitesi	6000	2109	280	4000	%1428,57	%189,66
Kırklareli Üniversitesi (Kütüphane ve Kültür Merkezi)	27000	8145	1453	10000	%688,23	%122,77

Sinop Üniversitesi	15000	4649	922	5000	%542,30	%107,55
Gaziantep Üniversitesi	60000	17763	6900	18700	%271,01	%105,28
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	17000	5245	1044	5000	%478,93	%95,33
Yalova Üniversitesi	18000	5541	1456	5000	%343,41	%90,24
Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Ek Bina)	59000	17472	10500	14500	%138,10	%82,99
Marmara Üniversitesi	78000	23005	3694	14500	%392,53	%63,03
İstanbul Üniversitesi	78000	23005	10415	10000	%96,02	%43,47

Kaynak: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2024/01/2024-Yili-Yatirim-Programi-17012024.pdf>

Tablo 5’te 2023-2024 yatırım planında kütüphane projesi bulunan üniversitelerin projelerindeki kütüphane binalarının büyüklüklerini incelediğimizde iki önemli detay dikkatimizi çekmektedir. Bunlar;

- İstanbul, Marmara, Yalova, Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitelerinin yeni yapılmış veya yapılacak olan merkezi kütüphane binaları da standartları karşılamamaktadır. Yeni yapılan bu binalar mevcut durumda yetersiz kalacak yakın gelecekteki olası kullanıcı sayısı artışından olumsuz etkileneceklerdir.
- Temmuz 2018’de 10500 m² büyüklüğünde yeni binası tamamlanan Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kütüphanesi ise aradan geçen altı yılda 4500 m² ek bina yaptırmaya ihtiyacı duymuştur. Bunun çok farklı nedenleri olabilir (Planlama, bütçe vb.). Ancak burada temel sorun ek bina bugün bitirilmiş olsa bile kütüphanenin toplam büyüklüğü standardı karşılamamaktadır. Bu durum bina ile ilgili planlamalarla ilgili ciddi sorunlar olduğunu göstermektedir.

5.1.1.2. Ofis Alanı

Tablo 6: Ofis Alanı - Genel Tablo

Standartı Karşılama Oranı	Ofis Alanı (m ²)		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%16,08	23	143
%75-99,99	%5,59	8	143
%50-74,99	%12,59	18	143
%25-49,99	%17,48	25	143
%0-24,99	%7,69	11	143
DD	%40,56	58	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 6’da ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 23 (%16,08) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 8 (%5,59) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 18 (%12,59) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 25 (%17,48) tanesinin yetersiz olduğu,
- 11 (%7,56) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 58 (%40,56) tanesinin ofis alanları ile ilgili bilgi vermediği veya bilgilerine ulaşamadığı için değerlendirme yapılamamıştır.

Tablo 7: Ofis Alanı (m²) – Detay Bilgiler

Üniversite Adı	FTE	Ofis Alanı m ²	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Sakarya Üniversitesi	53591	3640	%514,25	%16,08	23	143
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	301	%436,23			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	1000	%197,24			
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	586	%169,36			
Bingöl Üniversitesi	17760	680	%163,46			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	300	%158,73			
Anadolu Üniversitesi	46681	978	%156,73			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	800	%154,14			
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	895	%148,92			
Çankaya Üniversitesi	6804	318,25	147.22%			
MEF Üniversitesi	4663	212	%131,68			
Harran Üniversitesi	28310	600	%130,15			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	670	%129,09			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	331	%124,91			
Galatasaray Üniversitesi	4677	191	%118,63			
Hakkari Üniversitesi	4293	180	%111,80			
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	495	%108,55			
Aksaray Üniversitesi	20909	470	%106,58			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	510	%106,03			
Selçuk Üniversitesi	77480	1000	%105,40			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	300	%104,53			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	445	%104,46			
Atılım Üniversitesi	10622	310	%100,65			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	438	%97,99	%5,59	8	143
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	321	%97,87			
Gazi Üniversitesi	43584	575,8	%97,59			
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	500	%96,34			
Batman Üniversitesi	16268	350	%86,42			
Bayburt Üniversitesi	14945	325	%85,98			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	401	%85,32			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	591	%77,97			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	286	%72,96	%12,59	18	143
Fırat Üniversitesi	46094	440	%70,51			
Gaziantep Üniversitesi	59293	520	%67,70			
Trabzon Üniversitesi	12875	228	%65,90			

Kastamonu Üniversitesi	28877	300	%65,08			
Bartın Üniversitesi	18786	277	%65,02			
Trakya Üniversitesi	45252	394	%64,38			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	103,36	%64,20			
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	278	%61,10			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	80	%60,61			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	551	%58,69			
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	242	%56,81			
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	192,5	%55,64			
Akdeniz Üniversitesi	72110	482	%54,25			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	210	%51,85			
Kafkas Üniversitesi	21179	230	%51,45			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	337	%51,29			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	325	%51,18			
Giresun Üniversitesi	28182	230	%49,89	%17,48	25	143
Çukurova Üniversitesi	54794	350	%48,76			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	92	%48,68			
Atatürk Üniversitesi	77898	430	%45,32			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	195	%44,93			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	44	%43,56			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	250	%43,18			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	234	%42,09			
Ardahan Üniversitesi	6754	86	%39,81			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	137	%39,60			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	200	%38,54			
Dicle Üniversitesi	42495	210	%36,27			
Uşak Üniversitesi	28824	165	%35,79			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	47	%35,61			
Sinop Üniversitesi	14375	133	%35,19			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	35	%34,65			
Adıyaman Üniversitesi	17448	144	%34,62			
Amasya Üniversitesi	19200	150	%34,56			
Hacettepe Üniversitesi	65050	285	%34,41			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	112	%34,15			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	120	%33,06			
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	150	%32,12			
Toros Üniversitesi	3295	40	%30,30			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	110	%30,30			
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	120	%26,85			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	60	%24,90	%7,69	11	143
Kırklareli Üniversitesi	26431	105	%22,93			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	30	%22,73			
Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	20125	100	%22,68			
Marmara Üniversitesi	77689	187	%19,71			
Karabük Üniversitesi	47491	118	%18,58			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	70	%15,52			
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	50	%12,35			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	32	%12,08			
Düzce Üniversitesi	30838	50	%10,71			
Üsküdar Üniversitesi	25627	25	%5,48			
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	DD	DD	%40,56	58	143
İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	DD	DD			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	DD	DD			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	DD	DD			
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	DD	DD			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	DD	DD			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	DD	DD			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	DD	DD			

İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	DD	DD
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	DD	DD
Tarsus Üniversitesi	5338	DD	DD
Ted Üniversitesi	5460	DD	DD
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	DD	DD
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	DD	DD
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	DD	DD
Şırnak Üniversitesi	6412	DD	DD
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	DD	DD
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	DD	DD
Munzur Üniversitesi	10390	DD	DD
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	DD	DD
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	DD	DD
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	DD	DD
Altınbaş Üniversitesi	11017	DD	DD
Konya Teknik Üniversitesi	13630	DD	DD
Kayseri Üniversitesi	15281	DD	DD
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	DD	DD
Iğdır Üniversitesi	15702	DD	DD
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	DD	DD
Yalova Üniversitesi	17628	DD	DD
Hitit Üniversitesi	18822	DD	DD
Ordu Üniversitesi	19556	DD	DD
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	DD	DD
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	DD	DD
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	DD	DD
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	DD	DD
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	DD	DD
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	DD	DD
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	DD	DD
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	DD	DD
Balıkesir Üniversitesi	30475	DD	DD
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	DD	DD
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	DD	DD
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	DD	DD
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	DD	DD
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	DD	DD
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	DD	DD
Kırıkkale Üniversitesi	36988	DD	DD
İnönü Üniversitesi	38770	DD	DD
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	DD	DD
Mersin Üniversitesi	49329	DD	DD
Pamukkale Üniversitesi	49600	DD	DD
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	DD	DD
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	DD	DD
Erciyes Üniversitesi	58133	DD	DD
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	DD	DD
Ege Üniversitesi	63225	DD	DD
Kocaeli Üniversitesi	68335	DD	DD
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	DD	DD

Tablo 7’deki ofis alanı sorusunun yanıtları, ankette değerlendirme dışı bırakılan “Raf Alanı” ve “Oturma Alan” sorularından sonra en az cevaplanan, faaliyet raporlarında en zor bulunan veya bulunamayan verilerden birinin ofis (idari hizmet) alanları olduğunu göstermektedir. Birçok kurum bu veriyi anketlerde vermemiş/verememiş, faaliyet

raporlarının birçoğunda kullanıcılara özel bireysel veya grup çalışma alanları ile beraber olacak şekilde sayıların verildiği gözlemlenmiştir.

Tablo 7'deki verilerden üniversite kütüphanelerindeki personel çalışma alanlarının, üniversitelerin en az %40'nda yetersiz olduğu söylenebilir. Mevcut yanıtlara bakarak ofis alanlarının yalnızca 23 (%16,08) tanesinin yeterli olması kütüphane binaları tasarlanırken ofis alanları ve personel planlamasıyla alakalı problemler olduğunu göstermektedir. Bu durum personelin çalışma verimini olumsuz yönde etkilediği/etkileyeceği gibi hizmet kalitesinin de düşmesine sebep olabileceği düşünülmektedir.

5.1.1.3. Oturma Kapasitesi (Kişi)

Tablo 8: Oturma Kapasitesi (Kişi) - Genel Tablo

Standartı Karşılama Oranı	Oturma Kapasitesi / Kişi		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%6,99	10	143
%75-99,99	%4,90	7	143
%50-74,99	%7,69	11	143
%25-49,99	%27,97	40	143
%0-24,99	%43,36	62	143
DD	%9,09	13	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 8'de ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 10 (%6,99) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 7 (%4,90) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 11 (%7,69) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 40 (%27,97) tanesinin yetersiz olduğu,
- 62 (%43,36) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 13 (%9,09) tanesinden iki tanesinin yeni kurulduğu ve bir merkezi kütüphanesinin olmadığı anlaşılmaktadır. Kalan üç tanesinin ise anket yanıtlarında veya faaliyet raporlarında merkez kütüphanesi ile alakalı bir bilgiye ulaşamadığından değerlendirme yapılamamıştır.

Tablo 9: Oturma Kapasitesi (Kişi) – Detay Bilgiler

Üniversite Adı	FTE	Oturma Kapasitesi / Kişi	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	480	%240,00	%6,99	10	143
İbn Haldun Üniversitesi	2034	453	%151,00			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	2198	%137,38			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	669	%133,80			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	500	%125,00			
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	240	%120,00			
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	600	%120,00			
Ted Üniversitesi	5460	700	%116,67			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	1000	%111,11			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	110	%110,00			
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	2012	%95,81	%4,90	7	143
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	1044	%94,91			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	371	%92,75			
Çankaya Üniversitesi	6804	628	%89,71			
Atılım Üniversitesi	10622	950	%86,36			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	250	%83,33			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	240	%80,00			
MEF Üniversitesi	4663	350	%70,00			
Galatasaray Üniversitesi	4677	335	%67,00			
Toros Üniversitesi	3295	257	%64,25			
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	750	%62,50	%7,69	11	143
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	429	%61,29			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	1000	%55,56			
Bingöl Üniversitesi	17760	1000	%55,56			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	591	%53,73			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	1000	%52,63			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	509	%50,90			
Amasya Üniversitesi	19200	1000	%50,00			
Aksaray Üniversitesi	20909	1028	%48,95			
Bartın Üniversitesi	18786	926	%48,74			
Bayburt Üniversitesi	14945	700	%46,67	%27,97	40	143
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	822	%43,26			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	600	%42,86			
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	900	%42,86			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	170	%42,50			
Harran Üniversitesi	28310	1200	%41,38			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	929	%40,39			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	524	%40,31			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	310	%38,75			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	540	%38,57			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	877	%38,13			
Munzur Üniversitesi	10390	400	%36,36			
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	815	%35,43			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	209	%34,83			
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	1000	%34,48			
Uşak Üniversitesi	28824	1000	%34,48			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	1267	%34,24			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	1140	%33,53			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	1260	%33,16			
Gazi Üniversitesi	43584	1450	%32,95			
Ege Üniversitesi	63225	2106	%32,91			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	1575	%32,81			

İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	390	%32,50			
Balıkesir Üniversitesi	30475	1000	%32,26			
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	800	%32,00			
Sakarya Üniversitesi	53591	1650	%30,56			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	1300	%30,23			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	90	%30,00			
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	387	%29,77			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	650	%29,55			
Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	20125	600	%28,57			
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	600	%28,57			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	170	%28,33			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	1067	%28,08			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	1000	%27,03			
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	750	%26,79			
Batman Üniversitesi	16268	450	%26,47			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	842	%26,31			
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	274	%24,91	%43,36	62	143
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	1891	%24,56			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	1000	%23,81			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	900	%23,68			
Fırat Üniversitesi	46094	1106	%23,53			
Anadolu Üniversitesi	46681	1100	%23,40			
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	600	%23,08			
Ardahan Üniversitesi	6754	160	%22,86			
Atatürk Üniversitesi	77898	1753	%22,47			
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	850	%22,37			
İnönü Üniversitesi	38770	870	%22,31			
Altınbaş Üniversitesi	11017	264	%22,00			
İğdır Üniversitesi	15702	350	%21,88			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	130	%21,67			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	300	%21,43			
Kastamonu Üniversitesi	28877	600	%20,69			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	750	%20,27			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	400	%20,00			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	1000	%20,00			
Hacettepe Üniversitesi	65050	1297	%19,65			
Düzce Üniversitesi	30838	600	%19,35			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	1000	%19,23			
Ordu Üniversitesi	19556	370	%18,50			
Trabzon Üniversitesi	12875	230	%17,69			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	576	%16,94			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	1250	%16,67			
Tarsus Üniversitesi	5338	99	%16,50			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	272	%16,00			
Hitit Üniversitesi	18822	304	%16,00			
Kırıkkale Üniversitesi	36988	566	%15,30			
Hakkari Üniversitesi	4293	75	%15,00			
Çukurova Üniversitesi	54794	800	%14,55			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	476	%13,60			
Gaziantep Üniversitesi	59293	800	%13,33			
Dicle Üniversitesi	42495	557	%12,95			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	115	%12,78			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	750	%12,71			
Yalova Üniversitesi	17628	226	%12,56			
Erciyes Üniversitesi	58133	713	%12,08			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	700	%11,86			
Akdeniz Üniversitesi	72110	850	%11,81			
Selçuk Üniversitesi	77480	900	%11,54			

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	80	%11,43			
Giresun Üniversitesi	28182	305	%10,52			
Karabük Üniversitesi	47491	500	%10,42			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	350	%10,00			
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	108	%9,82			
Trakya Üniversitesi	45252	450	%9,78			
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	200	%9,09			
Marmara Üniversitesi	77689	694	%8,90			
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	150	%8,82			
Adıyaman Üniversitesi	17448	157	%8,72			
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	250	%8,06			
Mersin Üniversitesi	49329	394	%7,88			
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	400	%7,84			
Sinop Üniversitesi	14375	115	%7,67			
Kırklareli Üniversitesi	26431	195	%7,22			
Kocaeli Üniversitesi	68335	460	%6,67			
Üsküdar Üniversitesi	25627	85	%3,27			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	0	%0,00			
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	0	%0,00			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	0	%0,00			
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	DD	DD	%9,09	13	143
Şırnak Üniversitesi	6412	DD	DD			
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	DD	DD			
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	DD	DD			
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	DD	DD			
Kayseri Üniversitesi	15281	DD	DD			
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	DD	DD			
Kafkas Üniversitesi	21179	DD	DD			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	DD	DD			
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	DD	DD			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	DD	DD			
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	DD	DD			
Pamukkale Üniversitesi	49600	DD	DD			

Kütüphanelerin ders çalışma, etüt salonu gibi kullanıldığı günümüzde önemi git gide artan oturma kapasitesinin birçok üniversitemizde yetersiz olduğu yukarıdaki tablodan anlaşılmaktadır. Bunun sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

- Kütüphane binalarının üniversitelerin stratejik planlarındaki büyüme planlarına uygun olacak şekilde inşa edilmemesi
- Bina içi ergonomi ve oturma planları ile yapılan hatalar
- Yanlış mobilya seçimi veya tercihleri
- Bina iç ve dış planlamaları yapılırken kütüphanecilerin planlama ekibi dışında tutulması
- Bina tasarımında kütüphane standartlarının göz önünde bulundurulmaması.

5.1.2. Koleksiyon (Derme)

Kütüphane koleksiyonu, kullanıcıların eğitim-öğretim, araştırma veya entelektüel faaliyetlerinde ihtiyaç duyabilecekleri kaynakların kütüphaneler tarafından satın alma, abonelik, lisans anlaşması, bağış, değişim, devir vb. yöntemler yoluyla erişime sunulan her türlü bilgi kaynağı olan materyalleri ifade etmektedir (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 69)

Kütüphane koleksiyonları veya içerdikleri materyal türleri ve bu materyal türlerini sunuş biçimleri son zamanlarda sıklıkla değişiklikler göstermekte değişimler yaşamaktadır. Örneğin bundan 10 yıl önce CD, DVD veya blu-ray gibi formlarda saklanan, satılan multimedya ürünleri bugün web tabanlı veya online sistemler üzerinden sunulmaktadır bu durum bu materyal türlerine ait istatistiki bilgilerin nasıl alınması gerektiğine dair formlar ve standartların güncellenmesini gerektirmektedir.

5.1.2.1. Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik)

Tablo 10: Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik) - (Özet)

Standardı Karşılama Oranı	Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı+Elektronik)		
	Kütüphane (Yüzde)	Kütüphane (Adet)	Kütüphane (Toplam)
%100 ve üzeri	%6,99	10	143
%75-99,99	%4,90	7	143
%50-74,99	%15,38	22	143
%25-49,99	%44,06	63	143
%0-24,99	%28,67	41	143
DD	%0,00	0	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 10’da ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 10 (%6,99) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 7 (%4,90) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 22 (%15,38) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 63 (%44,06) tanesinin yetersiz olduğu,
- 41 (%28,67) tanesinin çok yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.
- Bu başlıkta değerlendirme dışı kalan kütüphane bulunmamaktadır.

Tablo 11: Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik) – (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Kitap Sayısı / Cilt (Sahip Olunan Basılı + Elektronik)	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Boğaziçi Üniversitesi	18724	570155	%250,07	%6,99	10	143
Galatasaray Üniversitesi	4677	161343	%169,83			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	764296	%167,61			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	644801	%145,23			
Anadolu Üniversitesi	46681	451899	%134,38			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	643731	%124,75			
Ege Üniversitesi	63225	870263	%113,32			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	700993	%112,34			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	122629	%104,81			
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	133873	%101,42			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	434902	%97,95	%4,90	7	143
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	381222	%93,44			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	831180	%92,35			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	102584	%85,49			
Şırnak Üniversitesi	6412	86237	%82,13			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	57967	%77,29			
Altınbaş Üniversitesi	11017	108761	%75,53			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	85968	%73,48	%15,38	22	143
Atılım Üniversitesi	10622	94800	%71,82			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	171962	%71,65			
Bartın Üniversitesi	18786	159729	%70,06			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	70663	%69,28			
Bayburt Üniversitesi	14945	117296	%65,16			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	137971	%63,88			
Ardahan Üniversitesi	6754	64907	%61,82			
Yalova Üniversitesi	17628	130653	%60,49			
Çankaya Üniversitesi	6804	63246	%60,23			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	161553	%58,53			
Ted Üniversitesi	5460	59463	%58,30			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	65251	%58,26			
Aksaray Üniversitesi	20909	146124	%57,99			
Atatürk Üniversitesi	77898	542062	%57,91			
Gazi Üniversitesi	43584	305466	%57,85			
İnönü Üniversitesi	38770	267265	%57,11			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	52723	%55,50			
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	56244	%55,14			
Adıyaman Üniversitesi	17448	118167	%54,71			
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	157212	%52,40			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	98700	%51,41			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	130746	%49,53	%44,06	63	143
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	40626	%48,36			
Marmara Üniversitesi	77689	452415	%48,33			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	68781	%47,76			
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	91295	%47,55			
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	117586	%46,66			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	177373	%46,19			
Ordu Üniversitesi	19556	110098	%45,87			
Bingöl Üniversitesi	17760	97913	%45,33			
Hacettepe Üniversitesi	65050	357545	%45,14			
Sinop Üniversitesi	14375	78074	%43,37			

Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	217444	%43,14			
Sakarya Üniversitesi	53591	276101	%42,61			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	65735	%42,14			
Selçuk Üniversitesi	77480	390597	%41,73			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	83717	%41,04			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	186900	%40,99			
Hitit Üniversitesi	18822	91900	%40,31			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	284000	%40,11			
Amasya Üniversitesi	19200	95955	%39,98			
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	100500	%39,88			
Trabzon Üniversitesi	12875	61328	%39,31			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	164500	%39,17			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	64225	%38,23			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	31546	%37,55			
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	41765	%37,29			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	156617	%37,29			
Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi	20125	93888	%37,26			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	61783	%36,78			
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	123286	%36,69			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	162598	%36,62			
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	52579	%36,51			
Kırıkkale Üniversitesi	36988	155813	%35,09			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	143157	%35,09			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	35489	%34,79			
Batman Üniversitesi	16268	70155	%34,39			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	316289	%34,23			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	241442	%34,10			
Çukurova Üniversitesi	54794	219054	%33,19			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	32920	%32,27			
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	81000	%32,14			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	53877	%32,07			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	189903	%31,65			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	23145	%30,86			
Kafkas Üniversitesi	21179	81102	%30,72			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	32194	%30,66			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	149793	%30,45			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	83661	%30,31			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	99285	%29,55			
Tarsus Üniversitesi	5338	29904	%29,32			
Kayseri Üniversitesi	15281	55383	%28,85			
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	65763	%28,84			
Uşak Üniversitesi	28824	100000	%28,74			
Dicle Üniversitesi	42495	145275	%28,15			
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	86040	%27,58			
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	54929	%26,93			
Trakya Üniversitesi	45252	147114	%26,65			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	151248	%26,26			
MEF Üniversitesi	4663	24810	%26,12			
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	39770	%25,49			
Toros Üniversitesi	3295	21141	%25,17			
Üsküdar Üniversitesi	25627	78321	%25,10			
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	69000	%25,00			
Düzce Üniversitesi	30838	87776	%23,60	%28,67	41	143
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	107582	23,59%			
Fırat Üniversitesi	46094	124895	22,14%			
Akdeniz Üniversitesi	72110	187204	21,67%			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	18092	21,54%			
Iğdır Üniversitesi	15702	41350	21,54%			

Kastamonu Üniversitesi	28877	74879	21,52%
Erciyes Üniversitesi	58133	151780	21,44%
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	127622	20,85%
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	111742	20,69%
Kırklareli Üniversitesi	26431	67045	20,69%
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	69699	20,03%
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	14989	19,99%
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	30971	19,85%
Pamukkale Üniversitesi	49600	115481	19,25%
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	72297	18,83%
Gaziantep Üniversitesi	59293	135331	18,80%
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	83229	18,25%
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	65701	17,66%
Kocaeli Üniversitesi	68335	144877	17,50%
Balıkesir Üniversitesi	30475	63281	17,01%
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	22413	16,98%
Harran Üniversitesi	28310	57926	16,65%
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	9934	16,56%
Munzur Üniversitesi	10390	21386	16,20%
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	15148	15,95%
Karabük Üniversitesi	47491	86836	15,08%
Mersin Üniversitesi	49329	87423	14,57%
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	20344	14,13%
Hakkari Üniversitesi	4293	13223	13,92%
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	18031	13,66%
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	10240	13,65%
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	13708	13,06%
Giresun Üniversitesi	28182	45172	12,98%
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	4331	11,71%
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	4750	6,33%
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	7390	5,60%
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	17345	4,38%
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	10922	4,14%
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	2465	4,11%
İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	5772	1,72%

Tablo 11’de Basılı ve elektronik (satın) kitap koleksiyonu ile alakalı verilerden;

- Standartları karşılama oranı yüksek olan üniversitelerin eski ve köklü üniversiteler olduğu anlaşılmaktadır.
- Standartları karşılama oranı yetersiz olan üniversitelerin yeni kurulan/bir üniversiteden ayrılarak kurulan üniversiteler olduğu söylenebilir.
- Çok yetersiz olan kütüphanelerden birkaçının bir başka üniversiteden ayrıldığı için öğrenci sayısının çok kütüphane kaynaklarının yetersiz gözükmemesinin normal karşılanması gerektiği söylenebilir.
- Standartları karşılama oranı yetersiz olan üniversitelerin öğrenci sayısının aşırı artmış olduğu gözlemlenmektedir.

Bir üniversitenin eğitim-öğretim, araştırma geliştirme faaliyetleri için kullandığı birincil araştırma kaynağı kütüphanelerdir. Kütüphaneler sahip olduğu kaynaklarla hem

araştırma geliştirme hem eğitim-öğretim süreçlerine hem de kullanıcıların kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Nitelik kadar nicelik olarak da iyi bir koleksiyon üniversite kütüphanelerinin olmazsa olmazıdır.

Araştırma geliştirme sonucunda üretilen yayın sayısı ile ağırlıklı olarak yayın sayısına bağlı olarak oluşturulan üniversite sıralamaların bu kadar önemsendiği bir çağda nicelik ve nitelik bakımından yetersiz bir kütüphane ile nitelikli, özgün ve çok sayıda yayın üretmek mümkün görünmemektedir. Yayın üretebilmenin ön koşulu araştırma yapabilmek, araştırma yapabilmenin ön koşulu da güncel, nitelik ve nicelik bakımından zengin kaynaklara erişimi olan kütüphanelere sahip olmaktır.

Bugün dünyada yapılan birçok üniversite sıralaması mevcuttur. Bu sıralamaların ilk sıralarında hem nitelik hem nicelik açısından zengin kütüphaneleri olan üniversitelerin yer alması tesadüf değildir.

2019 YÖK Üniversite ve üniversite kütüphane verilerine göre 2.528.031 öğrencinin eğitim aldığı 195 üniversitemizin kütüphanesinde yaklaşık 19 milyon basılı kitap bulunmakta iken (kişi başı 0,13 kitap) aynı yıl sadece 20.000 civarında öğrencisi bulunan Harvard Üniversitesi kütüphanelerinde toplam 16 milyonun (kişi başı yaklaşık 100 kitap) üzerinde kitap bulunmaktadır. Üniversite sıralamalarında üst sıralarda olan diğer üniversiteler için de durum farklı değildir.

5.1.2.2. Dergi Sayısı (Basılı+Elektronik Abonelik)

Tablo 12: Dergi Sayısı (Basılı+Elektronik Abonelik) - (Özet)

Standardı Karşılama Oranı	Dergi Sayısı (Basılı + Elektronik Abonelik)		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%68,53	98	143
%75-99,99	%3,50	5	143
%50-74,99	%3,50	5	143
%25-49,99	%2,10	3	143
%0-24,99	%7,69	11	143
DD	%14,69	21	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 12’de ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 98 (%68,5) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 5 (%3,50) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 5 (%3,50) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 3 (%2,10) tanesinin yetersiz olduğu,
- 11 (%7,69) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 21 (1%4,69) tanesinin değerlendirme dışı tutulduğu anlaşılmaktadır.

Dergi sayısı (basılı+elektronik abonelik) sorusuna gelen yanıtlar değerlendirildiğinde bu ankette standartları sağlama oranı olarak en yüksek sayıda yeterliliğe sahip sorudur. 143 üniversite kütüphanesinin 98 (%68,53) tanesi standartların üzerindedir. Bu durum en güncel bilgilerin elektronik ya da basılı olarak yer aldığı süreli yayınlara (dergi), erişimi ve bu erişim sonucunda oluşacak olan yayın üretimine vereceği olumlu katkıyı güçlendirecektir. Aynı zamanda kütüphaneler arası iş birliği ile erişimi olmayan üniversite kütüphanelerinin de faydalanabilmesi ikincil bir katkı sağlamaktadır.

Tablo 13: Dergi Sayısı (Basılı + Elektronik Abonelik) – (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Dergi Sayısı (Basılı + Elektronik Abonelik)	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Hitit Üniversitesi	18822	436464	%2598,00	%68,53	98	143
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	746500	%2592,01			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	210424	%2287,22			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	60321	%2234,11			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	889217	%2063,15			
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	40157	%1544,50			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	37463	%1248,77			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	72471	%1228,32			
Ted Üniversitesi	5460	66241	%1104,02			
Galatasaray Üniversitesi	4677	61663	%994,56			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	70117	%973,85			
MEF Üniversitesi	4663	59621	%946,37			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	39600	%942,86			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	46018	%807,33			
Toros Üniversitesi	3295	38987	%779,74			
Ordu Üniversitesi	19556	124645	%737,54			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	37022	%685,59			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	189380	%629,17			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	59000	%590,00			
Çankaya Üniversitesi	6804	51861	%589,33			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	45551	%583,99			

İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	72601	%580,81
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	47560	%573,01
Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	20125	96014	%570,60
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	34000	%548,65
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	134642	%539,68
Atılım Üniversitesi	10622	65000	%484,32
Kırklareli Üniversitesi	26431	87391	%474,45
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	59146	%455,16
Amasya Üniversitesi	19200	72768	%448,08
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	42683	%441,02
Boğaziçi Üniversitesi	18724	57274	%440,03
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	37378	%394,99
Sinop Üniversitesi	14375	47145	%393,45
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	62000	%386,43
Hakkari Üniversitesi	4293	24551	%378,05
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	62538	%377,71
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	68210	%367,87
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	91536	%360,90
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	42422	%353,42
Kocaeli Üniversitesi	68335	158712	%350,60
Kafkas Üniversitesi	21179	72347	%342,79
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	76033	%330,35
Trabzon Üniversitesi	12875	38952	%327,73
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	36731	%309,14
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	75641	%306,09
Balıkesir Üniversitesi	30475	78567	%301,36
Harran Üniversitesi	28310	81953	%301,02
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	78595	%295,86
Üsküdar Üniversitesi	25627	55000	%277,72
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	53191	%273,63
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	106727	%270,01
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	99105	%269,51
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	44390	%264,28
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	100000	%249,38
Yalova Üniversitesi	17628	36975	%249,38
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	74161	%246,50
Batman Üniversitesi	16268	40172	%242,36
Uşak Üniversitesi	28824	53000	%242,00
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	63028	%240,91
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	41509	%236,06
Düzce Üniversitesi	30838	56953	%234,51
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	40047	%219,05
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	59977	%215,31
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	50503	%213,44
Kırıkkale Üniversitesi	36988	57867	%208,69
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	48088	%204,48
Pamukkale Üniversitesi	49600	82294	%202,05
Gaziantep Üniversitesi	59293	77200	%194,55
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	28000	%193,48
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	64391	%191,78
Ege Üniversitesi	63225	126747	%191,07

Mersin Üniversitesi	49329	65504	%183,69			
Gazi Üniversitesi	43584	81194	%171,93			
Aksaray Üniversitesi	20909	42748	%168,80			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	43065	%168,30			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	32036	%167,57			
Giresun Üniversitesi	28182	37647	%165,13			
Adıyaman Üniversitesi	17448	21500	%163,68			
Anadolu Üniversitesi	46681	69412	%161,65			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	40185	%158,11			
Karabük Üniversitesi	47491	39682	%151,64			
Çukurova Üniversitesi	54794	59025	%148,07			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	45000	%145,02			
Erciyes Üniversitesi	58133	67900	%140,19			
Hacettepe Üniversitesi	65050	81156	%139,43			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	43229	%137,09			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	40560	%131,00			
Sakarya Üniversitesi	53591	48716	%125,19			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	79781	%123,33			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	43603	%122,18			
İnönü Üniversitesi	38770	41917	%119,79			
Trakya Üniversitesi	45252	39840	%117,09			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	44861	%110,97			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	48585	%109,95			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	48094	%106,08			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	13828	%103,87			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	50255	%103,19			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	51770	%100,91	%3,50	5	143
Selçuk Üniversitesi	77480	59272	%99,94			
Akdeniz Üniversitesi	72110	48095	%92,32			
Altınbaş Üniversitesi	11017	8665	%86,97			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	24373	%77,37			
Fırat Üniversitesi	46094	38459	%75,93	%3,50	5	143
Atatürk Üniversitesi	77898	47276	%70,18			
Marmara Üniversitesi	77689	62506	%66,77			
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	2732	%65,52			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	8542	%54,64			
Dicle Üniversitesi	42495	9966	%50,54	%2,10	3	143
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	9540	%29,66			
Kastamonu Üniversitesi	28877	6690	%29,44			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	57631	%28,11	%7,69	11	143
Tarsus Üniversitesi	5338	1200	%16,90			
Şırnak Üniversitesi	6412	1200	%16,00			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	1158	%8,33			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	1200	%6,35			
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	1087	%5,75			
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	300	%5,26			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	150	%3,95			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	37	%1,09			
İğdır Üniversitesi	15702	6	%0,04			
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	0	%0,00			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	DD	DD	%1,1	21	143

Konya Teknik Üniversitesi	13630	DD	DD
Bartın Üniversitesi	18786	DD	DD
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	DD	DD
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	DD	DD
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	DD	DD
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	DD	DD
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	DD	DD
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	DD	DD
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	DD	DD
Ardahan Üniversitesi	6754	DD	DD
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	DD	DD
Munzur Üniversitesi	10390	DD	DD
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	DD	DD
Bayburt Üniversitesi	14945	DD	DD
Kayseri Üniversitesi	15281	DD	DD
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	DD	DD
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	DD	DD
Bingöl Üniversitesi	17760	DD	DD
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	DD	DD
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	DD	DD

Tablo 13'te dergi abonelik sayıları verilen 143 üniversite kütüphanesinden 98 tanesi çok yeterli görünmektedir. Ancak bu 98 kütüphanenin veri tabanı abonelikleri ve bütçelerinin yeterlilik düzeyleri incelendiğinde, verilen dergi abonelik sayılarının hatalı olabileceği düşünülmektedir. Kurumların bir kısmı abone oldukları veri tabanlarındaki dergi sayıları, bazıları açık erişimli dergilerin sayılarını, bazıları EKUAL kapsamında eriştikleri dergi sayılarını da bu verilere ekleyerek belirtmişlerdir. Bu soruda edinilmek istenen veri kurumun dergi bazlı olarak düzenli takip ettiği (abone olduğu) basılı ve elektronik dergilerin toplam sayısını sorgulamaya yöneliktir.

Dergi sayıları ile standartların temel dayanağı üniversitelerde eğitim verilen program sayılarının 100 ile çarpılması ile bulunan sayının abone dergi sayısına oranıdır.

Bu değerlendirmede verileri eksik olan veya abone dergi sayısı EKUAL kapsamında erişilen dergi sayısından az olan kurumların verileri 2023 EKUAL kapsamındaki erişilen dergi sayısı olacak şekilde aşağıdaki tabloda tekrar değerlendirilmiştir.

5.1.2.3. Multimedya Sayısı

Tablo 14: Multimedya Sayısı - (Özet)

Standartı Karşılama Oranı	Multimedya		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%9,79	14	143
%75-99,99	%0,00	0	143
%50-74,99	%2,80	4	143
%25-49,99	%8,39	12	143
%0-24,99	%72,73	104	143
DD	%6,29	9	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 14’te ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 14 (%9,79) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 0 (%0,00) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 4 (%2,80) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 12 (%8,39) tanesinin yetersiz olduğu,
- 104 (%72,73) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 9 (%6,29) tanesinin değerlendirme dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır.

Ankette personel verisinden sonra yeterlilik seviyesi en düşük veri multimedya’dır. Ancak burada şu durum göz önünde tutulmalıdır. YÖK Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubunun raporu hazırladığı tarih olan 2014 yılından bu yana birçok multimedya üreticileri, multimedya koleksiyonlarını dijital platformlara taşımaya ve bu içerikleri görsel veri tabanları (dijital platformlar) üzerinden sunmaya başlamıştır. Yeni kurulan birçok üniversite kütüphanesi multimedya içerik ihtiyaçlarını bu veri tabanı veya platformlar üzerinden sağlamaya başladıkları için multimedya koleksiyonları eskisinden farklı ifade edilir olmaya başlamıştır. Ancak yakın zamana kadar bu multimedya içerik ve koleksiyonlarının ülkemizde çok popüler olduğunu hesaba katar, 2015’ten sonra kurulan yaklaşık 50 üniversiteyi değerlendirme dışında bırakırsak, multimedya içerik ve koleksiyonlarının sadece 14 kütüphanede yeterli olmasının kabul edilebilir olduğunu söylemek pek de mümkün gözükmemektedir.

Tablo 15: Multimedya Sayısı – (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Multimedya	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	96875	%1238,81	%	14	143

İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	58806	%481,54	%2,80	4	143
Üsküdar Üniversitesi	25627	25000	%310,17			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	22138	%306,62			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	7455	%169,05			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	7091	%160,79			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	18003	%150,40			
Gazi Üniversitesi	43584	16307	%130,96			
Çankaya Üniversitesi	6804	4959	%128,81			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	5782	%120,46			
Sakarya Üniversitesi	53591	17037	%115,41			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	16321	%114,08			
Atılım Üniversitesi	10622	5640	%109,09			
Anadolu Üniversitesi	46681	13392	%101,76			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	3973	%71,97	%8,39	12	143
Trakya Üniversitesi	45252	8464	%65,48			
Marmara Üniversitesi	77689	11616	%57,41			
Altınbaş Üniversitesi	11017	2760	%50,00			
Galatasaray Üniversitesi	4677	1600	%49,23			
Balıkesir Üniversitesi	30475	3804	%41,46			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	7998	%39,98			
Selçuk Üniversitesi	77480	7292	%36,04			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	798	%33,25			
TED Üniversitesi	5460	1184	%32,89			
Hacettepe Üniversitesi	65050	5301	%30,29			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	832	%29,71			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	2950	%29,61			
Bartın Üniversitesi	18786	1988	%27,53	%72,73	104	143
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	3000	%27,32			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	3474	%25,08			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	3517	%22,12			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	605	%21,61			
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	1100	%21,28			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	740	%20,56			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	815	%20,38			
Hitit Üniversitesi	18822	1386	%19,20			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	1982	%18,05			
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	2249	%17,72			
Ege Üniversitesi	63225	2917	%17,12			
İnönü Üniversitesi	38770	1899	%16,91			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	871	%16,85			
Gaziantep Üniversitesi	59293	2525	%15,65			
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	850	%15,40			
Batman Üniversitesi	16268	842	%12,38			
Kafkas Üniversitesi	21179	921	%11,96			
Kırıkkale Üniversitesi	36988	1275	%11,88			
Aksaray Üniversitesi	20909	888	%11,75			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	749	%10,67			
Kocaeli Üniversitesi	68335	1908	%10,49			
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	706	%9,78			
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	500	%9,67			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	1010	%9,41			
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	813	%9,41			
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	880	%9,32			
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	761	%9,09			
Erciyes Üniversitesi	58133	1402	%8,82			
Yalova Üniversitesi	17628	613	%8,73			
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	150	%8,33			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	500	%8,31			

Fırat Üniversitesi	46094	968	%7,36
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	500	%7,35
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	252	%7,00
Sinop Üniversitesi	14375	335	%5,32
İbn Haldun Üniversitesi	2034	125	%5,21
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	437	%4,28
MEF Üniversitesi	4663	129	%3,97
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	560	%3,52
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	278	%3,45
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	261	%3,34
Düzce Üniversitesi	30838	291	%3,17
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	296	%2,70
Şırnak Üniversitesi	6412	99	%2,57
Atatürk Üniversitesi	77898	414	%2,05
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	67	%1,86
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	92	%1,61
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	123	%1,57
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	100	%1,32
Bayburt Üniversitesi	14945	64	%1,02
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	24	%1,00
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	91	%0,83
Dicle Üniversitesi	42495	76	%0,62
Türk-Alman Üniversitesi	4980	12	%0,37
Kastamonu Üniversitesi	28877	12	%0,14
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	0	%0,00
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	0	%0,00
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	0	%0,00
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	0	%0,00
Toros Üniversitesi	3295	0	%0,00
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	0	%0,00
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	0	%0,00
Tarsus Üniversitesi	5338	0	%0,00
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	0	%0,00
Ardahan Üniversitesi	6754	0	%0,00
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	0	%0,00
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	0	%0,00
Munzur Üniversitesi	10390	0	%0,00
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	0	%0,00
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	0	%0,00
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	0	%0,00
Trabzon Üniversitesi	12875	0	%0,00
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	0	%0,00
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	0	%0,00
Kayseri Üniversitesi	15281	0	%0,00
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	0	%0,00
İğdır Üniversitesi	15702	0	%0,00
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	0	%0,00
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	0	%0,00
Adıyaman Üniversitesi	17448	0	%0,00
Bingöl Üniversitesi	17760	0	%0,00
Amasya Üniversitesi	19200	0	%0,00
Ordu Üniversitesi	19556	0	%0,00
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	0	%0,00
Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	20125	0	%0,00
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	0	%0,00
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	0	%0,00
Gümüşhane Üniversitesi	21307	0	%0,00
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	0	%0,00

Kırklareli Üniversitesi	26431	0	%0,00			
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	0	%0,00			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	0	%0,00			
Giresun Üniversitesi	28182	0	%0,00			
Harran Üniversitesi	28310	0	%0,00			
Uşak Üniversitesi	28824	0	%0,00			
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	0	%0,00			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	0	%0,00			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	0	%0,00			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	0	%0,00			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	0	%0,00			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	0	%0,00			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	0	%0,00			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	0	%0,00			
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	0	%0,00			
Çukurova Üniversitesi	54794	0	%0,00			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	0	%0,00			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	DD	DD	%6,29	9	143
Hakkari Üniversitesi	4293	DD	DD			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	DD	DD			
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	DD	DD			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	DD	DD			
Karabük Üniversitesi	47491	DD	DD			
Mersin Üniversitesi	49329	DD	DD			
Pamukkale Üniversitesi	49600	DD	DD			
Akdeniz Üniversitesi	72110	DD	DD			

Tablo 15’te verileri bütçe ve bina verileri ile değerlendirdiğimizde standardı sağlayan üniversitelerimizin 2000’den önce kurulmuş devlet üniversiteleri olduğunu, fiziksel açıdan yeterli bir kütüphane binasının ve kütüphane kaynaklarına harcanacak yeterli bütçelerinin olduğunu söylemek mümkündür.

5.1.2.4. Abone Olunan Veritabanı Sayısı (EKUAL Veritabanları Hariç)

Tablo 16: Abone Olunan Veritabanı Sayısı (EKUAL Veritabanları Hariç) – (Özet)

Standardı Karşılama Oranı	Abone Veritabanı Sayısı (EKUAL Hariç)		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%45,45	65	143
%75-99,99	%11,19	16	143
%50-74,99	%18,88	27	143
%25-49,99	%15,38	22	143
%0-24,99	%6,29	9	143
DD	%2,80	4	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 16’da ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 65 (%45,45) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 16 (%11,19) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 27 (%18,88) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 22 (%15,38) tanesinin yetersiz olduğu,
- 9 (%6,29) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 4 (%2,80) tanesinin abone veri tabanı sayısı bilgisine erişilemediği için değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tablo 17: Abone Olunan Veritabanı Sayısı (EKUAL Veritabanları Hariç) - (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Abone Veritabanı Sayısı (EKUAL Hariç)	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
MEF Üniversitesi	4663	31	%3100,00	%45,45	65	143
Türk-Alman Üniversitesi	4980	21	%2100,00			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	19	%1900,00			
Galatasaray Üniversitesi	4677	19	%1900,00			
Atılım Üniversitesi	10622	110	%1000,00			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	8	%800,00			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	125	%781,25			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	37	%616,67			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	6	%600,00			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	6	%600,00			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	123	%585,71			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	118	%561,90			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	28	%466,67			
Ege Üniversitesi	63225	115	%442,31			
Hakkari Üniversitesi	4293	4	%400,00			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	23	%383,33			
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	35	%318,18			
Anadolu Üniversitesi	46681	66	%314,29			
TED Üniversitesi	5460	16	%266,67			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	16	%266,67			
Çankaya Üniversitesi	6804	15	%250,00			
Hacettepe Üniversitesi	65050	65	%250,00			
Gazi Üniversitesi	43584	50	%238,10			
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	59	%226,92			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	47	%223,81			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	46	%219,05			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	44	%209,52			
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	2	%200,00			

Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	2	%200,00			
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	2	%200,00			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	20	%181,82			
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	18	%163,64			
Bartın Üniversitesi	18786	26	%162,50			
Amasya Üniversitesi	19200	26	%162,50			
Fırat Üniversitesi	46094	32	%152,38			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	9	%150,00			
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	9	%150,00			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	9	%150,00			
Ordu Üniversitesi	19556	24	%150,00			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	31	%147,62			
Bayburt Üniversitesi	14945	16	%145,45			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	16	%145,45			
Altınbaş Üniversitesi	11017	15	%136,36			
Marmara Üniversitesi	77689	42	%135,48			
Ardahan Üniversitesi	6754	8	%133,33			
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	27	%128,57			
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	26	%123,81			
Şırnak Üniversitesi	6412	7	%116,67			
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	24	%114,29			
Pamukkale Üniversitesi	49600	24	%114,29			
Kocaeli Üniversitesi	68335	29	%111,54			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	34	%109,68			
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	23	%109,52			
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	12	%109,09			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	28	%107,69			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	17	%106,25			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	1	%100,00			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	1	%100,00			
Toros Üniversitesi	3295	1	%100,00			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	1	%100,00			
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	6	%100,00			
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	11	%100,00			
Sinop Üniversitesi	14375	11	%100,00			
Hitit Üniversitesi	18822	16	%100,00			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	21	%100,00			
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	20	%95,24	%11,19	16	143
Kırklareli Üniversitesi	26431	20	%95,24			
İnönü Üniversitesi	38770	20	%95,24			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	19	%90,48			
Çukurova Üniversitesi	54794	23	%88,46			
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	20125	18	%85,71			
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	5	%83,33			
Kayseri Üniversitesi	15281	13	%81,25			
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	13	%81,25			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	17	%80,95			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	17	%80,95			
Sakarya Üniversitesi	53591	21	%80,77			
Atatürk Üniversitesi	77898	25	%80,65			
Akdeniz Üniversitesi	72110	20	%76,92			

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	16	%76,19	%18,88	27	143
Düzce Üniversitesi	30838	16	%76,19			
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	8	%72,73			
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	15	%71,43			
Erciyes Üniversitesi	58133	18	%69,23			
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	11	%68,75			
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	11	%68,75			
Selçuk Üniversitesi	77480	21	%67,74			
Tarsus Üniversitesi	5338	4	%66,67			
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	14	%66,67			
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	14	%66,67			
Balıkesir Üniversitesi	30475	14	%66,67			
Mersin Üniversitesi	49329	14	%66,67			
Iğdır Üniversitesi	15702	10	%62,50			
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	13	%61,90			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	16	%61,54			
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	12	%57,14			
Kafkas Üniversitesi	21179	12	%57,14			
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	12	%57,14			
Uşak Üniversitesi	28824	12	%57,14			
Kastamonu Üniversitesi	28877	12	%57,14			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	12	%57,14			
Trakya Üniversitesi	45252	12	%57,14			
Karabük Üniversitesi	47491	12	%57,14			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	9	%56,25			
Trabzon Üniversitesi	12875	6	%54,55			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	11	%52,38			
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	11	%52,38			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	13	%50,00	%15,38	22	143
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	10	%47,62			
Üsküdar Üniversitesi	25627	10	%47,62			
Giresun Üniversitesi	28182	10	%47,62			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	10	%47,62			
Dicle Üniversitesi	42495	10	%47,62			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	10	%47,62			
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	5	%45,45			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	5	%45,45			
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	11	%42,31			
Gaziantep Üniversitesi	59293	10	%38,46			
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	8	%38,10			
Kırıkkale Üniversitesi	36988	8	%38,10			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	4	%36,36			
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	7	%33,33			
Harran Üniversitesi	28310	7	%33,33			
Batman Üniversitesi	16268	5	%31,25			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	5	%31,25			
Aksaray Üniversitesi	20909	6	%28,57			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	6	%28,57			
Adıyaman Üniversitesi	17448	4	%25,00			
Yalova Üniversitesi	17628	4	%25,00			
Bingöl Üniversitesi	17760	4	%25,00			

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	2	%18,18	%6,29	9	143
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	1	%16,67			
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	3	%14,29			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	3	%14,29			
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	1	%6,25			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	0	%0,00			
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	0	%0,00			
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	0	%0,00			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	0	%0,00			
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	DD	DD	%2,80	4	143
Munzur Üniversitesi	10390	DD	DD			
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	DD	DD			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	DD	DD			

Tablo 17’deki veriler ile değerlendirme yapılırken standartlar tablosuna Yetkin Kütüphane Sertifikası Programı’ndan eklenen, FTE sayısına göre genişletilerek EK-2’de verilen, abone veri tabanı standartları aralıklarının (1-5, 6-10, 11-15... vb.) en düşük sayısal değerine göre değerlendirme yapılmıştır.

Standartları sağlayan kurumlara baktığımızda iki grup üniversite görmek mümkündür. Kullanıcı sayısı az, abone veri tabanı ortalama olan vakıf üniversiteleri ve kullanıcı sayısı fazla olmasına rağmen abone veri tabanı sayısı standartların üzerinde bir sayıda olan devlet üniversiteleridir. Ankete katılan kurumlardan 4 tanesinin EKUAL veri tabanları haricinde herhangi bir veri tabanı aboneliği bulunmamaktadır.

5.1.3. Personel

Üniversite kütüphanelerinin bilgi kaynaklarının kullanımını sağlaması ve etkin bir kütüphane hizmeti verebilmesi insan kaynakları planlaması ve yönetimiyle mümkün olabilir (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 84).

Amerika Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği’nin (Association of College and Research Libraries) üniversite kütüphaneleri için geliştirdiği standartlar dokümanında konuyla ilgili yaklaşımı; “kütüphaneler beklentileri karşılamak ve sürekli değişimin olduğu bir ortamda başarılı bir şekilde faaliyetlerini yürütebilmek için yeterli sayıda ve nitelikte personel istihdam eder” biçiminde ifade etmedir (ACRL, 2018, s. 13).

5.1.3.1. Toplam Personel Sayısı

Tablo 18: Toplam Personel Sayısı - (Özet)

Standartı Karşılama Oranı	Toplam Personel Sayısı		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%0,00	0	143
%75-99,99	%0,70	1	143
%50-74,99	%2,10	3	143
%25-49,99	%14,69	21	143
%0-24,99	%82,52	118	143
DD	%0,00	0	143
Toplam	%100,00	143	

Ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinin toplam çalışan personel (temizlik ve güvenlik personeli hariç) açısından;

- 0 (%0,00) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 1 (%0,70) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 3 (%2,10) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 21 (%14,69) tanesinin yetersiz olduğu,
- 118 (%82,52) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 0 (%0,00) tanesinin değerlendirme dışı tutulduğu görülmektedir.

Tablo 19: Toplam Personel Sayısı – (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Toplam Personel Sayısı	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	11	%78,57	%0,70	1	143
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	56	%55,45	%2,10	3	143
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	64	%55,17			
Hacettepe Üniversitesi	65050	85	%51,35	%14,69	21	143
İbn Haldun Üniversitesi	2034	9	%45,00			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	38	%44,71			
Gazi Üniversitesi	43584	51	%43,22			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	11	%42,31			
Galatasaray Üniversitesi	4677	13	%40,63			
Anadolu Üniversitesi	46681	50	%40,00			
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	36	%38,30			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	13	%34,21			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	17	%32,08			
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	32	%30,77			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	2	%28,57			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	32	%28,32			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	22	%28,21			

İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	9	%28,13			
Ege Üniversitesi	63225	44	%27,24			
Bingöl Üniversitesi	17760	22	%26,51			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	14	%26,42			
Marmara Üniversitesi	77689	57	%26,37			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	49	%26,12			
Çankaya Üniversitesi	6804	11	%25,58			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	26	%25,00			
Atılım Üniversitesi	10622	15	%24,19	%82,52	118	143
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	9	%23,68			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	22	%22,92			
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	22	%22,92			
Pamukkale Üniversitesi	49600	30	%22,90			
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	19	%22,89			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	21	%22,83			
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	20	%22,73			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	14	%22,58			
Hakkari Üniversitesi	4293	7	%21,88			
MEF Üniversitesi	4663	7	%21,88			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	7	%21,88			
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	24	%21,62			
Fırat Üniversitesi	46094	27	%21,60			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	8	%21,05			
Ordu Üniversitesi	19556	18	%20,69			
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	19	%20,21			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	8	%18,60			
Şırnak Üniversitesi	6412	8	%18,60			
Kastamonu Üniversitesi	28877	17	%18,48			
TED Üniversitesi	5460	7	%18,42			
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	19	%18,27			
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	23	%18,11			
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	27	%17,82			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	16	%17,78			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	18	%17,31			
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	15	%17,24			
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	16	%17,20			
Çukurova Üniversitesi	54794	24	%16,73			
Bartın Üniversitesi	18786	14	%16,47			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	16	%16,33			
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	21	%16,03			
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	22	%16,01			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	11	%15,94			
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	14	%15,91			
Bayburt Üniversitesi	14945	12	%15,79			
Sinop Üniversitesi	14375	12	%15,79			
Trakya Üniversitesi	45252	19	%15,57			
Dicle Üniversitesi	42495	18	%15,52			
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	4	%15,38			
Toros Üniversitesi	3295	4	%15,38			
Atatürk Üniversitesi	77898	29	%15,30			
Altınbaş Üniversitesi	11017	10	%15,15			
İnönü Üniversitesi	38770	16	%15,09			
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	11	%15,07			
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	11	%15,07			
Balıkesir Üniversitesi	30475	14	%15,05			
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	3	%15,00			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	3	%15,00			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	3	%15,00			

İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	3	%15,00
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	18	%15,00
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	15	%14,85
Sakarya Üniversitesi	53591	21	%14,85
Aksaray Üniversitesi	20909	13	%14,77
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	13	%14,61
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	7	%14,58
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	7	%14,58
Munzur Üniversitesi	10390	9	%14,52
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	10	%14,49
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	2	%14,29
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	13	%14,29
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	14	%14,29
Karabük Üniversitesi	47491	18	%14,17
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	26	%14,16
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	13	%14,13
Uşak Üniversitesi	28824	13	%14,13
Hitit Üniversitesi	18822	12	%14,12
Ardahan Üniversitesi	6754	6	%13,95
Erciyes Üniversitesi	58133	21	%13,86
Mersin Üniversitesi	49329	18	%13,74
Konya Teknik Üniversitesi	13630	10	%13,70
Batman Üniversitesi	16268	11	%13,58
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	12	%13,33
Üsküdar Üniversitesi	25627	12	%13,19
Tarsus Üniversitesi	5338	5	%13,16
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	9	%13,04
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	8	%12,90
Kırıkkale Üniversitesi	36988	13	%12,87
Amasya Üniversitesi	19200	11	%12,64
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	11	%12,50
Adıyaman Üniversitesi	17448	10	%12,05
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	16	%11,81
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	10	%11,76
Gümüşhane Üniversitesi	21307	10	%11,24
Gaziantep Üniversitesi	59293	17	%11,08
Giresun Üniversitesi	28182	10	%10,87
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	10	%10,87
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	7	%10,61
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	16	%10,56
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	4	%10,53
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	6	%10,53
Bandırma Onyedİ Eylül Üniversitesi	20125	9	%10,23
Trabzon Üniversitesi	12875	7	%10,14
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	9	%10,00
Kocaeli Üniversitesi	68335	17	%9,91
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	10	%9,90
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	8	%9,88
Harran Üniversitesi	28310	9	%9,78
Yalova Üniversitesi	17628	8	%9,64
Akdeniz Üniversitesi	72110	17	%9,57
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	4	%9,30
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	6	%9,09
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	7	%8,97
Düzce Üniversitesi	30838	8	%8,60
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	5	%8,06
Selçuk Üniversitesi	77480	15	%7,91
Kafkas Üniversitesi	21179	7	%7,87

Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	2	%7,69
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	7	%7,69
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	6	%7,41
Kırklareli Üniversitesi	26431	6	%6,52
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	6	%6,52
Kayseri Üniversitesi	15281	5	%6,41
Iğdır Üniversitesi	15702	5	%6,41
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	4	%6,06
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	3	%3,16
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	1	%1,61

Tablo 19’da ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinin en yetersiz olduğu alan personeldir. Toplam personel konusunda standardı sağlayan (çok yeterli) bir kurum bulunmamaktadır. Standardı sağlamaya yakın (neredeyse yeterli) kurum sayısı ise yalnızca birdir. Ankete katılan üniversite kütüphanelerimiz toplam personel sayısını bugün iki katına çıkarsalar (ki bu mümkün değildir) çok yeterli (%100 ve üzeri) yani standardı sağlayan kurum sayımız toplam dört olmaktadır.

Toplam personel sayıları ile alakalı şunlar söylenebilir;

- Üniversite kütüphanelerinde hem toplam personel hem de profesyonel personel sayılarına bakıldığında standartları sağlayan bir üniversite kütüphanemiz bulunmadığı görülmektedir.

5.1.3.2. Profesyonel Personel Sayısı (70%)

Tablo 20: Profesyonel Personel Sayısı (70%) - (Özet)

Standardı Karşılama Oranı	Profesyonel Personel Sayısı (%70)		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%0,00	0	143
%75-99,99	%0,00	0	143
%50-74,99	%0,70	1	143
%25-49,99	%5,59	8	143
%0-24,99	%93,71	134	143
DD	%0,00	0	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 20’de ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinin profesyonel personel sayılarını incelediğimizde;

- 0 (%0,00) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 0 (%0,00) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 1 (%0,70) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 8 (%5,59) tanesinin yetersiz olduğu,
- 134 (%93,71) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 0 (%0,00) tanesinin değerlendirme dışı tutulduğu görülmektedir.

Ankete katılan 143 üniversite kütüphanesinden sadece bir tanesi standartları sağlamaya yakın değere sahiptir. Bu 143 üniversite kütüphanesinden 134 (%93,71) tanesi çok yetersiz gözükmemektedir.

Tablo 21: Profesyonel Personel Sayısı (70%) - (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Profesyonel Personel Sayısı (%70)	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	6	%60,00	%0,70	1	143
İbn Haldun Üniversitesi	2034	5	%35,71	%5,59	8	143
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	7	%30,43			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	18	%30,00			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	24	%29,63			
TED Üniversitesi	5460	7	%26,92			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	8	%26,67			
MEF Üniversitesi	4663	6	%26,09			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	6	%26,09			
Çankaya Üniversitesi	6804	7	%23,33	%93,71	134	143
Atılım Üniversitesi	10622	10	%23,26			
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	4	%22,22			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	3	%21,43			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	13	%20,63			
Gazi Üniversitesi	43584	17	%20,48			
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	1	%20,00			
Şirnak Üniversitesi	6412	6	%20,00			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	14	%19,72			
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	5	%19,23			
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	25	%19,01			
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	10	%18,18			
Galatasaray Üniversitesi	4677	4	%17,39			
Marmara Üniversitesi	77689	25	%17,31			
Üsküdar Üniversitesi	25627	11	%17,19			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	11	%16,42			
Hacettepe Üniversitesi	65050	19	%16,38			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	6	%16,22			
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	10	%15,63			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	4	%15,38			
Altınbaş Üniversitesi	11017	7	%15,22			
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	11	%15,07			
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	10	%14,71			

Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	9	%14,52
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	2	%14,29
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	2	%14,29
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	5	%13,51
Hakkari Üniversitesi	4293	3	%13,04
Anadolu Üniversitesi	46681	11	%12,64
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	6	%12,50
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	6	%11,76
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	5	%11,63
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	3	%11,54
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	7	%11,48
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	9	%11,39
Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	20125	7	%11,29
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	2	%11,11
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	2	%11,11
Uşak Üniversitesi	28824	7	%10,77
Trakya Üniversitesi	45252	9	%10,47
Trabzon Üniversitesi	12875	5	%10,42
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	5	%10,42
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	11	%10,36
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	6	%10,34
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	1	%10,00
Ardahan Üniversitesi	6754	3	%10,00
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	4	%10,00
Bartın Üniversitesi	18786	6	%10,00
Hitit Üniversitesi	18822	6	%10,00
Pamukkale Üniversitesi	49600	9	%9,78
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	6	%9,68
Aksaray Üniversitesi	20909	6	%9,68
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	8	%9,52
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	4	%9,30
Balıkesir Üniversitesi	30475	6	%9,23
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	6	%9,23
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	6	%9,09
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	6	%8,82
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	4	%8,70
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	8	%8,70
Adıyaman Üniversitesi	17448	5	%8,62
Bingöl Üniversitesi	17760	5	%8,62
Sakarya Üniversitesi	53591	8	%8,07
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	5	%7,94
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	5	%7,81
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	10	%7,77
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	2	%7,69
Tarsus Üniversitesi	5338	2	%7,69
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	6	%7,69
Bayburt Üniversitesi	14945	4	%7,55
Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	5	%7,46
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	1	%7,14
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	5	%7,04
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	5	%7,04
Kırıkkale Üniversitesi	36988	5	%7,04
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	4	%7,02
Karabük Üniversitesi	47491	6	%6,74
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	4	%6,67
İnönü Üniversitesi	38770	5	%6,67
Kocaeli Üniversitesi	68335	8	%6,65
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	4	%6,35

Bitlis Eren Üniversitesi	12055	3	%6,25
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	6	%6,23
Dicle Üniversitesi	42495	5	%6,17
Kastamonu Üniversitesi	28877	4	%6,15
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	4	%6,06
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	2	%5,88
İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	3	%5,88
Konya Teknik Üniversitesi	13630	3	%5,88
Sinop Üniversitesi	14375	3	%5,66
Erciyes Üniversitesi	58133	6	%5,65
Toros Üniversitesi	3295	1	%5,56
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	4	%5,48
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	4	%5,48
Iğdır Üniversitesi	15702	3	%5,45
Mersin Üniversitesi	49329	5	%5,43
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	5	%5,27
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	3	%5,26
Yalova Üniversitesi	17628	3	%5,17
Amasya Üniversitesi	19200	3	%4,92
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	3	%4,84
Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	3	%4,69
Munzur Üniversitesi	10390	2	%4,65
Gaziantep Üniversitesi	59293	5	%4,65
Giresun Üniversitesi	28182	3	%4,62
Harran Üniversitesi	28310	3	%4,62
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	4	%4,49
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	2	%4,35
Çukurova Üniversitesi	54794	4	%3,98
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	4	%3,77
Kayseri Üniversitesi	15281	2	%3,64
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	2	%3,64
Batman Üniversitesi	16268	2	%3,51
Fırat Üniversitesi	46094	3	%3,45
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	1	%3,33
Ordu Üniversitesi	19556	2	%3,28
Akdeniz Üniversitesi	72110	4	%3,21
Kafkas Üniversitesi	21179	2	%3,17
Gümüşhane Üniversitesi	21307	2	%3,17
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	2	%3,17
Kırklareli Üniversitesi	26431	2	%3,13
Düzce Üniversitesi	30838	2	%3,08
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	2	%2,99
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	1	%2,94
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	1	%2,33
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	1	%2,33
Atatürk Üniversitesi	77898	3	%2,26
Selçuk Üniversitesi	77480	3	%2,26
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	1	%2,17
Ege Üniversitesi	63225	2	%1,77
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	1	%1,56
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	1	%1,56
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	1	%1,54
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	1	%1,37

Tablo 21'deki verilere bakıldığında profesyonel personel konusunda şu sonuçlara varılabilir;

- Kütüphaneci sayısı bakımında standartları sağlayan kütüphanemiz yoktur.
- Vakıf üniversiteleri kütüphanelerindeki kütüphaneci ünvanıyla çalışan personel sayısı ve toplam personele oranı, devlet üniversitelerine göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinde, personel tercihinin yüksek oranda BBY alanı mezunu kişiler olduğu görülmektedir.
- Kütüphanecisi olmayan kütüphanemiz bulunmamaktadır.
- Bilgi ve belge yönetimi bölümü olup kütüphaneci yetiştiren üniversitelerin kütüphaneci oranları çok yetersizdir.

Tablo 22: Profesyonel Personel Sayısı, BBY Bölümü Olan Üniversiteler

Üniversite Adı	FTE	Profesyonel Personel Sayısı (%70)	Oran
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	10	%18,18
Marmara Üniversitesi	77689	25	%17,31
Hacettepe Üniversitesi	65050	19	%16,38
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	10	%15,63
Ardahan Üniversitesi	6754	3	%10,00
Bartın Üniversitesi	18786	6	%10,00
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	6	%9,68
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	6	%8,82
Kırıkkale Üniversitesi	36988	5	%7,04
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	4	%6,67
Kastamonu Üniversitesi	28877	4	%6,15
Atatürk Üniversitesi	77898	3	%2,26

- Tablo 22’de listesi ve standardı sağlama oranları verilen, Bilgi ve Belge yönetimi alanında lisans eğitimi veren 11 üniversitenin, üniversite kütüphanelerinin hiçbiri profesyonel personel bakımından ilgili standardı karşılamadığı görülmektedir.
- En yüksek orana sahip İstanbul Medeniyet Üniversitesi’nin standardı sağlamak için mevcut profesyonel personel sayısının yaklaşık beş katı daha kütüphaneciye ihtiyacı vardır.
- Türkiye’nin en eski, en köklü üniversitelerinden biri olan aynı zamanda Ankara, İstanbul, Marmara ve Hacettepe Üniversitesi’nin ardından 2008 yılından beri Bilgi ve Belge Yönetimi bölümünde kütüphaneci yetiştiren 5. Üniversite olan Atatürk Üniversitesi’nde ise sadece üç (3) kütüphanecinin bulunması çok şaşırtıcıdır. Her yıl Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü için 60 kişilik kontenjan açılan Atatürk Üniversitesi yetiştirdiği öğrencilere hem örnek olamamış hem de

mesleki eğitimini verdiği bir alanın standartlarını sağlama konusunda sınıfta kalmıştır.

5.1.4. Bütçe

Üniversite kütüphaneleri içinde bulundukları üniversitenin kullanıcılarının bilgi yerleşimlerini gereksinimlerine karşılamakla yükümlü olan kuruluşlardır. Kütüphanelerin bu yükümlülüğü yerine getirebilmesi için kütüphanenin temel unsurları personel, bina, koleksiyon yanı sıra yeterli ve sürdürülebilir bir bütçeye sahip olması gerekmektedir. (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 59)

5.1.4.1. Bütçe (Yayın Alım Bütçesinin Üniversite Bütçesine Oranı)

Kütüphane hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, sahip olunan bütçenin yeterli bir düzeyde olup olmaması ile doğru orantılıdır. Kütüphane koleksiyonlarını oluşturan çeşitli tür ve formattaki basılı ve elektronik kaynakların (basılı veya elektronik kitaplar, süreli yayınlar, görsel-işitsel materyaller vb.) satın alınması, abone olunması ve kullanılması amacıyla kullanılan malzeme, araç ve ekipmanların satın alınması gibi harcamaların tamamı kütüphane bütçesi ile yapılan işlerdir. Bütçesi olmayan veya yetersiz olan bir kütüphanenin hizmetlerini yerine getirebilmesi mümkün değildir.

Ankete katılan ve faaliyet raporları ile derlenen verilerin %83'ü devlet üniversitelerine ait verilerdir. Ankete katılan vakıf üniversite verilerinden beyanlar esas alınmıştır. Devlet üniversitelerinin bütçe bilgileri Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı 2023 yatırım programından, kütüphanelere ait yayın alım bütçeleri ise yükseköğretim kurumları 2023 yılı merkezi yönetim bütçesinden alınmıştır.

Değerlendirme yapılırken 2014 yılındaki raporda, çalışma grubunun bütçe (Yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı) için belirlediği 2018 yılı değeri (1,75) değerlendirme alt sınırı olarak esas alınmıştır.

Tablo 23: Bütçe (Yayın Alım Bütçesinin Üniversite Bütçesine Oranı) - (Özet)

Standartı Karşılama Oranı	Bütçe		
	Yüzde	Adet	Toplam
%100 ve üzeri	%2,10	3	143

%75-99,99	%1,40	2	143
%50-74,99	%9,09	13	143
%25-49,99	%18,18	26	143
%0-24,99	%64,34	92	143
DD	%4,90	7	143
Toplam	%100,00	143	

Tablo 23'te ankete verilen yanıtlar ve faaliyet raporlarından toplanan verilere göre 143 üniversite kütüphanesinden;

- 3 (%2,10) tanesinin çok yeterli olduğu,
- 2 (%1,40) tanesinin neredeyse yeterli olduğu,
- 13 (%9,09) tanesinin ne yeterli ne yetersiz olduğu,
- 26 (%18,18) tanesinin yetersiz olduğu,
- 92 (%64,34) tanesinin çok yetersiz olduğu,
- 7 (%4,90) tanesinin de değerlendirme dışı bırakıldığı görülmektedir.

Tablo 24: Bütçe (Yayın Alım Bütçesinin Üniversite Bütçesine Oranı) – (Detaylı Liste)

Üniversite Adı	FTE	Bütçe (Yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı)	Oran	Yüzde	Adet	Toplam
Altınbaş Üniversitesi	11017	3,00%	%171,43	%2,10	3	143
Sivas Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	766	2,63%	%150,55			
MEF Üniversitesi	4663	2,00%	%114,29			
Boğaziçi Üniversitesi	18724	1,71%	%97,62	%1,40	2	143
TED Üniversitesi	5460	1,50%	%85,71			
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	1048	1,29%	%73,87	%9,09	13	143
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi	3244	1,26%	%72,02			
Kayseri Üniversitesi	15281	1,23%	%70,45			
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	36204	1,19%	%68,10			
Türk-Alman Üniversitesi	4980	1,13%	%64,82			
Gebze Teknik Üniversitesi	10946	1,10%	%63,12			
İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	2968	1,07%	%61,26			
İstanbul Teknik Üniversitesi	42352	1,04%	%59,21			
Türk Hava Kurumu Üniversitesi	3373	1,00%	%57,14			
Galatasaray Üniversitesi	4677	0,96%	%54,58			
Adana Alpaslan Türkeş Üniversitesi	5116	0,93%	%53,36			
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	8071	0,93%	%53,14			
İbn Haldun Üniversitesi	2034	0,91%	%51,89			
Ordu Üniversitesi	19556	0,84%	%47,81	%18,18	26	143
İzmir Ekonomi Üniversitesi	11426	0,83%	%47,43			
Konya Teknik Üniversitesi	13630	0,80%	%45,90			

İskenderun Teknik Üniversitesi	13452	0,78%	%44,78		
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	20758	0,75%	%42,70		
Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi	2277	0,74%	%42,27		
Bartın Üniversitesi	18786	0,70%	%40,08		
İzmir Demokrasi Üniversitesi	11179	0,69%	%39,34		
Iğdır Üniversitesi	15702	0,67%	%38,24		
Abdullah Gül Üniversitesi	3980	0,65%	%37,35		
Eskişehir Teknik Üniversitesi	16633	0,65%	%37,19		
Kastamonu Üniversitesi	28877	0,64%	%36,52		
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	21891	0,61%	%35,05		
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi	6173	0,58%	%32,91		
Kırklareli Üniversitesi	26431	0,56%	%32,02		
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	34630	0,54%	%30,83		
Anadolu Üniversitesi	46681	0,49%	%28,29		
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi	31636	0,48%	%27,51		
Bursa Teknik Üniversitesi	12264	0,47%	%27,03		
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi	20125	0,47%	%26,85		
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	34701	0,46%	%26,48		
Kocaeli Üniversitesi	68335	0,46%	%26,31		
Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	5847	0,46%	%26,22		
Hacettepe Üniversitesi	65050	0,46%	%26,11		
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	15786	0,45%	%25,95		
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	36157	0,44%	%25,06		
Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi	10275	0,44%	%24,89	%64,34	92
İsparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	27817	0,43%	%24,46		
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	28537	0,42%	%23,94		
İnönü Üniversitesi	38770	0,42%	%23,91		
Marmara Üniversitesi	77689	0,42%	%23,76		
Sakarya Üniversitesi	53591	0,41%	%23,51		
İzmir Bakırçay Üniversitesi	7067	0,41%	%23,32		
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	18733	0,39%	%22,42		
Artvin Çoruh Üniversitesi	12895	0,39%	%22,23		
Yozgat Bozok Üniversitesi	25816	0,39%	%22,10		
Tarsus Üniversitesi	5338	0,38%	%21,67		
Şırnak Üniversitesi	6412	0,37%	%21,03		
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	31283	0,37%	%21,00		
Ege Üniversitesi	63225	0,37%	%20,97		
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	19804	0,36%	%20,60		
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	27841	0,35%	%20,00		
Akdeniz Üniversitesi	72110	0,35%	%19,79		
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	27243	0,34%	%19,55		
Kafkas Üniversitesi	21179	0,34%	%19,40		
Bursa Uludağ Üniversitesi	76268	0,34%	%19,35		
Gazi Üniversitesi	43584	0,34%	%19,20		
Mersin Üniversitesi	49329	0,34%	%19,17		
Mardin Artuklu Üniversitesi	17527	0,33%	%19,10		
					143

Afyon Kocatepe Üniversitesi	33715	0,32%	%18,44
Kilis 7 Aralık Üniversitesi	11847	0,32%	%18,04
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	44895	0,31%	%17,99
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	16108	0,31%	%17,62
Necmettin Erbakan Üniversitesi	40416	0,31%	%17,57
Dokuz Eylül Üniversitesi	74045	0,30%	%17,29
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	22964	0,30%	%17,26
Atılım Üniversitesi	10622	0,30%	%17,14
Üsküdar Üniversitesi	25627	0,30%	%17,14
Ataşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	1073	0,29%	%16,81
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	58199	0,29%	%16,70
Kırıkkale Üniversitesi	36988	0,29%	%16,33
Hakkari Üniversitesi	4293	0,29%	%16,29
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	37591	0,28%	%16,00
Trabzon Üniversitesi	12875	0,28%	%15,73
Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	50963	0,27%	%15,66
Karadeniz Teknik Üniversitesi	37261	0,27%	%15,66
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	7023	0,27%	%15,46
Amasya Üniversitesi	19200	0,26%	%14,94
Çankırı Karatekin Üniversitesi	20376	0,26%	%14,91
Munzur Üniversitesi	10390	0,26%	%14,67
Aksaray Üniversitesi	20909	0,26%	%14,58
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	51526	0,25%	%14,53
Yalova Üniversitesi	17628	0,24%	%13,88
Giresun Üniversitesi	28182	0,24%	%13,69
Hitit Üniversitesi	18822	0,24%	%13,59
Erciyes Üniversitesi	58133	0,24%	%13,55
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	37768	0,23%	%13,36
Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	32095	0,23%	%13,20
Trakya Üniversitesi	45252	0,23%	%13,02
Gaziantep Üniversitesi	59293	0,23%	%12,92
Sinop Üniversitesi	14375	0,22%	%12,38
Atatürk Üniversitesi	77898	0,22%	%12,36
Bayburt Üniversitesi	14945	0,21%	%12,21
Uşak Üniversitesi	28824	0,21%	%12,20
Ardahan Üniversitesi	6754	0,21%	%12,08
Muş Alparslan Üniversitesi	13645	0,21%	%11,93
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	24648	0,19%	%11,05
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	49860	0,19%	%10,82
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	30495	0,19%	%10,64
Düzce Üniversitesi	30838	0,18%	%10,41
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	20761	0,18%	%10,24
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	22155	0,18%	%10,16
Çukurova Üniversitesi	54794	0,18%	%10,00
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	47691	0,17%	%9,80
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	10958	0,17%	%9,77

Karabük Üniversitesi	47491	0,17%	%9,69			
Pamukkale Üniversitesi	49600	0,16%	%9,41			
Bingöl Üniversitesi	17760	0,16%	%9,32			
Batman Üniversitesi	16268	0,16%	%9,11			
Gümüşhane Üniversitesi	21307	0,16%	%8,97			
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	10959	0,15%	%8,76			
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	15482	0,15%	%8,65			
Harran Üniversitesi	28310	0,15%	%8,38			
Adıyaman Üniversitesi	17448	0,14%	%8,02			
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	36406	0,14%	%8,02			
Dicle Üniversitesi	42495	0,14%	%8,01			
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	33643	0,13%	%7,69			
Balıkesir Üniversitesi	30475	0,13%	%7,65			
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	58241	0,13%	%7,63			
Toros Üniversitesi	3295	0,13%	%7,43			
Fırat Üniversitesi	46094	0,13%	%7,27			
Bitlis Eren Üniversitesi	12055	0,12%	%7,06			
Selçuk Üniversitesi	77480	0,12%	%6,96			
Erzurum Teknik Üniversitesi	5279	0,08%	%4,62			
Süleyman Demirel Üniversitesi	41067	0,06%	%3,44			
İstanbul Gelişim Üniversitesi	37573	0,06%	%3,43			
OSTİM Teknik Üniversitesi	5990	0,00%	%0,26			
İzmir Tınaztepe Üniversitesi	2379	0,00%	%0,03			
Nuh Naci Yazgan Üniversitesi	2933	DD	DD	%4,90	7	143
İstanbul Atlas Üniversitesi	4460	DD	DD			
Çankaya Üniversitesi	6804	DD	DD			
İstanbul Ticaret Üniversitesi	9527	DD	DD			
İstanbul Bilgi Üniversitesi	22822	DD	DD			
Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi	6209	DD	DD			
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	8020	DD	DD			

Tablo 24’te 143 üniversite kütüphanesinden sadece üç tanesi (%2,10) standartları sağlamakta olup bu durum basılı+elektronik kitap sayısı, abone dergi sayısı ve abone veri tabanı sayıları ile alakalı standardı karşılama oranları ile kısmen çelişkiler barındırmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen basılı+elektronik kitap sayısı, abone dergi sayısı ve abone veri tabanlarının (yerli veri tabanlarının bir kısmı da dahil) ücretlerinin dövizle ödendiği düşünüldüğünde bütçe yeterlilikleri ile veri tabanı aboneliği yeterlilik düzeyi çelişmektedir.

131 üniversite kütüphanesinin bütçesinin çok yetersiz veya yetersiz olduğu görülmektedir. Ancak 131 üniversite kütüphanesinin en az 55 tanesinin veri tabanı abonelik sayısı konusunda ve en az 90 tanesinin dergi abonelik sayısı konusunda yeterli olması bir yerlerde hatalı bazı veriler olduğunu düşündürmektedir.

5.1.5. Kullanıcı

5.1.5.1. Kullanıcı (FTE)

FTE, tam zamanlı kullanıcı olarak dilimize çevrilen Full-Time Equivalent'in ilk harflerinin kullanılması ile oluşturulmuş bir kısaltmadır. Kütüphanecilikte potansiyel kullanıcı sayısını veya tam zamanlı olarak kütüphaneyi kullanabilecek kullanıcı sayısını ifade etmek için kullanılır. Üniversite kütüphanelerindeki en önemli işlevlerinden biri abone olunan veri tabanları (e-kitap, dergi, görsel, tez vb.), dergilerin fiyatının belirlenmesinde fiyat belirleme kriterleri olarak kullanılması gösterilebilir. Bunu yanında kütüphane ile ilgili standartların belirlenmesi, uygulanması ve denetlenmesinde temel ölçüt olarak kullanılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Çünkü kütüphaneler kullanıcıları için vardır ve bu varlıklarını sürdürülebilir kılmak için hizmetlerini tam zamanlı kullanıcıların ihtiyaçları ve taleplerine göre organize ederler.

Kullanıcı sayıları standartların belirlenmesi ve değerlendirilmesinde ana kriter olduğu için kullanıcı ile alakalı bir değerlendirme yapılmamıştır.

Değerlendirme kriterleri olarak kullanılan kullanıcı başta öğrenciler (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora, hazırlık, TÖMER vb.) olmak üzere, akademik, idari personelin tamamı olarak tanımlanabilir.

Ankette değerlendirilen potansiyel kullanıcı sayıları (FTE) 1000 ile 79.000 arasında değişmektedir.

Ankete katılmayan kurumların kullanıcı verilerinden öğrenci ve akademik personel verileri Yükseköğretim Bilgi Yönetimi Sistemi'nden alınmış olup idari personel verileri kurumların 2023 idari faaliyet raporlarından derlenmiştir.

6. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Anket Türkiye’deki vakıf ve devlet üniversitesi kütüphanelerinin tamamına gönderilmiştir. Anketi 63 kurum doldurmuş olup bunlardan 43’ü devlet 20 tanesi vakıf üniversitesidir. Değerlendirmenin sağlıklı yapılabilmesi adına 2023 faaliyet raporları ve web sayfaları incelenerek kalan 84 devlet üniversitesinden 77’sinin verileri ve 3 tane vakıf üniversitesi verisine erişilmiş ve toplam 143 üniversite kütüphanesi verisi ile değerlendirmeler yapılmıştır.

Ankete yanıt vermeyen, faaliyet raporları yayınlanmayan veya faaliyet raporlarına erişilemeyen, web sayfalarından anket soruları ile alakalı bilgi bulanamayan devlet üniversitelerinin 7 (5,51%) tanesi ile vakıf üniversitelerinin 55 (70,51%) tanesi ile ilgili değerlendirmeler yapılamamıştır.

Bina ile alakalı başlıklardan “raf alanı” ve “oturma alanı” sorularına ankette yeterli düzeyde yanıt gelmediği ve faaliyet raporları ile web sayfalarında bu bilgilere erişim sağlanamadığı için bu iki başlıkla alakalı değerlendirme yapılmamıştır.

Üniversite kütüphanelerinin niceliksel standartlar incelendiğinde ortaya şu sonuçlar çıkmaktadır;

- Ankete verilen yanıtlardan birçok kütüphane yöneticisi veya çalışanının mesleki standartlara ve terimlere hâkim olmadığı anlaşılmaktadır.
- Sorulara verilen yanıtlardan anlaşılan diğer bir husus ise üniversite kütüphanelerinin 2014 de hazırlanan rapor ve standart önerilerinden habersiz olduklarıdır.
- Özellikle satın alınan e-kitap sayıları ile abone kitap sayıları karıştırılmaktadır.
- Abone veri tabanı sayısı bilgileri EKUAL kapsamında erişilen veri tabanı sayısı ile toplanarak verilmektedir.

- Abone basılı + elektronik dergi sayısı EKUAL kapsamında erişilen içeriği de dahil edilerek verilmeye çalışılmaktadır.
- Kütüphane ve öğrenci başına düşen kaynak materyal/kaynak sayısı son dönemde birçok istatistik için kullanılmaktadır. Özellikle kullanıcı başına/öğrenci başına düşen materyal/kaynak/kitap sayısı değerlendirmelerinde niceliksel olarak yetersiz gözükme istemeyen bazı üniversitelerin koleksiyon içeriklerinin nitelik ve güncelliklerinden çok koleksiyonun niceliğine göre abonelikler yaptığı görülmektedir. (Örn. World E-book Library).
- Bazı terimler birbirlerinin yerine kullanılmaması gerektiği halde kullanılmakta ve bu istatistiksel hatalar sebep olmaktadır.
- Bazı üniversite kütüphanelerinin standartlar konusunda kendisini faaliyet raporlarında da değerlendirdiği gözlemlenmiştir. Bazı üniversite kütüphanelerinin, diğer kütüphanelere ve kütüphanelerin verilerini veren kütüphaneci ve yöneticilere örnek olacak şekilde çok detaylı faaliyet raporları hazırladıkları görülmüştür. (Bkz: Karabük, Gaziantep ve İnönü Üniversitesi)
- Üniversite kütüphaneleri beş temel unsur bakımından incelendiğinde genel olarak yetersiz denebilir. Kütüphaneler ile ilgili planlamaların üniversitelerin büyümesine paralel olarak gerçekleşmediği görülmektedir.
- Özellikle son dönemde sürdürülebilirlik kavramı kütüphane ve kütüphanecilerin öncelikli konuları arasında yer almaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı belirli asgari standartların sağlanması üzerine kurgulanmış bir yapıdır. Doktor olmadan hastaneler nasıl işlevsiz bir yere dönüşüyorsa kütüphaneci olmadan da kütüphaneler işlevlerinin birçoğunu yerine getiremez. Aynı şekilde kullanıcının temel gereksinimi olan kaynakların temini için bir bütçeye ihtiyaç duyulmaktadır. Kütüphaneler için bütçenin yokluğu hizmetleri ya sekteye uğratmakta veya kütüphaneyi hizmet veremez hale getirmektedir. Bütçe ve personelin yeterli düzeyde olması da hizmetlerin sağlıklı yürümesi için yeterli bir durum değildir. Bu hizmetlerin sağlanması için bir kütüphane binasına ihtiyaç duyulmaktadır.
- Anketi dolduran birçok kurum ankette sorulan bazı soruların yanıtlarını bilmemekte/cevaplamak istememektedir. Halbuki benzer sorular YÖK kütüphane bilgi formu ve TÜİK Üniversite Kütüphaneleri İstatistik Formunda sorulmaktadır. Ayrıca yıllık olarak hazırlanan Birim Öz Değerlendirme, Faaliyet Raporu gibi raporlardan kurumun şeffaflığı ve hesap verebilirliği gereği bu bilgilerin paylaşılması ile ilgili zorunluluk bulunmaktadır. Ankete verilen

yanıtlar ile faaliyet raporlarındaki bilgilere bakılacak olunursa kütüphanelerin bu formları doldururken verdikleri bilgilerin doğruluğu tartışma konusudur. Ankete verilen yanıtlar TÜİK ve YÖK gibi kütüphane istatistiklerini toplayan kurumların raporlarının ve bu raporlara göre yapılan değerlendirmelerin çok sağlıklı olmadığını göstermektedir.

- Kütüphane istatistiklerini hazırlayan, raporlayan veya anketlerini dolduran bazı kişilerin;
 - a) Dergi aboneliği
 - b) Abone veri tabanı
 - c) Veri tabanı
 - d) E-kitap (satın alınan)
 - e) Kütüphane yayın alım bütçesi
 - f) Profesyonel personel (Bkz: BBY bölüm mezunu)
 - g) Kütüphane kaynakları
 - h) Multimedya
 - i) Kütüphane binasının dış ve iç özellikleri ile alan ölçülerine dair ciddi bilgi eksikliklerinin olduğu gözlemlenmiştir.
- Genel olarak kütüphanelerde özelinde üniversite kütüphanelerinde personel sorunu ülkemizde uzun zamandır devam etmektedir. Değerlendirmeleri yapılan YÖK Üniversite Kütüphaneleri çalışma grubu raporunda (Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu, 2014) “*üniversite kütüphaneleri üniversitenin başka birimlerindeki sorunlu personelin gönderileceği bir yer olmaktan çıkarılmalıdır*” ifadesine yer verilmiştir.
- Bir üniversitede kullanıcının varlığı -ki bu kütüphanenin standartlarının dayanağıdır- bina, bütçe, koleksiyon ve personel ile en azından asgari standartların karşılanması, sürdürülebilir bir kütüphane hizmetinin ön koşulu olarak kabul edilmektedir.
- Üniversite kütüphanelerinin birçoğu anketi doldurmamıştır. Vakıf üniversitesi kütüphanelerinin birçoğunun anketi doldurmama sebebi bazı verilerin gizli olduğu yönündeki beyanlarıdır.
- Tablo 26’daki veriler incelendiğinde üniversiteler veya kütüphanelerin birçoğu belli bir plan veya program dahilinde kurulmadığı, üniversitelerin kuruluş ve gelişim aşamasında kütüphanelerle alakalı standartların

tanımlanmadığı/denetlenmediği veya denetleniyor ise herhangi bir yaptırım uygulanmadığı göze çarpmaktadır.

Araştırma çalışmasının kapsamı ve elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

▪ **Kütüphane binası**

- 1) Kütüphane binaları, üniversitelerin kuruluş aşamasında ve öncelikli alanlar olarak planlanmalı, merkezi bir konumda bağımsız ve üniversitenin potansiyel gelişimi ve üniversite kütüphanelerinin ulusal veya uluslararası standartları göz önüne alınarak yapılmalıdır.
- 2) Kütüphaneler artık üçüncü mekanlar olarak tanımlanmaktadır. Kütüphane binaları bir eğitim, öğretim ve araştırma merkezi olmasının yanında aynı zamanda bir yaşam alanı, sosyal ve kültürel bir merkez olarak da faaliyet göstermelidir.
- 3) Binaların tasarımında hitap edilen kullanıcı gruplarının nicelikleri ile koleksiyon durumu, kurumun stratejik hedefleri ve şehrin özellikleri mutlak dikkate alınmalıdır.
- 4) Kütüphane binaları yapılırken hizmet süreleri de dikkate alınmalıdır.
- 5) Kullanıcı ve personele hem yeterli hem de konforlu ve rahat çalışma alanları yapılmalıdır.
- 6) Kütüphane binaları ile ilgili kararlar (yeni bina veya yenileme) üniversitelerin üst yönetimlerinin inisiyatifine bırakılmamalı, YÖK tarafından binalar hem fiziki şartlar hem de diğer gerekli alt yapılara sahip olup olmadığı düzenli olarak denetlenmelidir.
- 7) Kütüphane binalarında oturma kapasitesi ilgili standartlarda en az %10 olarak belirlenmiştir. Oturma kapasitesi %5'in altına düşen kurumlara yaptırımlar uygulanmalı ve yeni oturma alanlar veya yeni kütüphane yapması teşvik edilmelidir.

▪ **Kütüphane bütçesi**

- 1) Kütüphane yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine bölünmesi ile elde edilen kütüphane bütçesi oranı, üniversite kütüphaneleri çalışma grubunun önerisi olan asgari %1,75 temel alınarak standart kabul edilmeli, ilgili

kurumlar tarafından mutlaka sıkı sıkıya talip edilmeli ve bu orana uyma zorunluluğu kanuni dayanaklara bağlanmalıdır. Çünkü üniversitenin artan bütçe talebi, artan araştırma geliştirme faaliyetleri sebebiyle en önemli birimlerinden biri olan kütüphane bütçesine de bazen yakın bazen de daha yüksek oranda yansımaktadır.

- 2) Yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı yeni kurulan üniversitelerin hem standartlara uygun bir kütüphane için çekirdek koleksiyonunu oluşturabilmesi için ilk beş yıl %3 olarak kullanılmalıdır.
- 3) Kütüphane yayın alımları ile ilgili vergiler, vergilendirme mevzuatından muaf olmalıdır.
- 4) Kütüphane bütçelerine ayrılan paraların başka birimleri aktarılması engellenmelidir.
- 5) Üniversite kütüphanelerinin elektronik kaynak ve veri tabanlarının birçoğu yabancı paralarla alınan veya abone olunan ürünlerdir. Bu bakımdan kütüphanelerin bütçelerinin kur ile alakalı sorunlardan minimum etkilenmesi adına bütçelerin tamamı sene başında serbest bırakılmalıdır.
- 6) Kütüphane bütçeleri çağın gerekleri ve üniversitelerdeki spesifik durumlar da göz önüne alınarak basılı, e-kitap ile dergi ve veri tabanı abonelikleriyle ilgili bütçeler ayrı ayrı belirtilmeli, harcanmalı ve bu bütçelerin kütüphane bütçesine bir oranı belirlenmelidir.
- 7) Döner sermayesi olan üniversitelerde (eğitim, öğretim, araştırma-geliştirme, tedavi, analiz vb.) gelirin bir kısmı (%3-5 gibi) kütüphane bütçesine tahsis edilerek, hem kütüphaneye acil talep edilen yayınlar için kaynak sağlanmalı hem de döner sermayenin getirileri öz kaynakları güçlendirmek için kullanılmalıdır.
- 8) Nitelikli yayınlar üretmenin ön koşullarından birinin geçmiş ve güncel üretilmiş olan nitelikli yayınlara erişim sağlayabilmek olduğu unutulmamalı, üniversitenin yayın performansını arttırmak için kütüphaneye yatırım yapılmalıdır.
- 9) Bütçe ve abonelikler konusundaki EKUAL desteği artarak devam etmelidir.

▪ **Personel**

- 1) Üniversite üst yönetimleri, kütüphanelerin üniversiteler için önemine dikkat çekmeli ve kütüphanelerin gereksinimlerini karşılayacak nitelik personel tahsis etmelidir.
- 2) Üniversite kütüphanelerindeki yönetici pozisyonlarına (Daire Başkanı, Direktör şube müdürü, sorumlu vb.) ehliyet ve liyakat sahibi, mesleki formasyonu olan mümkünse yüksek lisans veya doktora mezunu, en az bir yabancı dil bilen yöneticiler atanmalıdır.
- 3) Personelin verimli çalışabilmesi için yeterli ve nitelikli istihdamın yanında istihdam edilen personelin görev dağılımı ve iş bölümü ile ilkelerinde ortaya konması gerekir.
- 4) Üniversite kütüphanelerinin kuruluşundan itibaren tabloda örnekleri verilen asgari kütüphaneci personel standartları uygulanmalıdır. Raporda 1.000 öğrenci için 7 tam zamanlı personel belirlenmiş ve bunların %70 oranında profesyonel personel olması önerilmiştir.
- 5) Personelin kütüphane binası içindeki çalışma alanlarına ilişkin fiziksel ve ergonomik koşulları iyileştirilmelidir. Özellikle yeni kurulan üniversite kütüphaneleri için asgari standartlar mutlaka uygulanmalıdır. Personel ile ilgili Ek-1'deki standartların uygulanması sağlanabilir. (Polat, Coşkun; Binici, 2023, s. 97–104)
- 6) Kütüphanelerin, ihtiyaçlara ve standartlara göre personel istihdam etmesini sağlayacak formüller geliştirilmeli ve oransal bazı kurallara bağlanmalıdır. YÖK, üniversitelerin eğitim verdiği bölüm ve programlara göre veya hizmet verdiği alanlara göre öğrenci sayısı veya kullanıcı sayısına göre akademik personel sayısı, idari personel sayısı, kütüphaneci, mühendis, mimar, tekniker vb. sayıların bir oranını belirlemelidir. Bu belirlenen değerler de denetlemelerde kontrol edilerek uymayanlara yaptırımlar uygulanmalıdır.

▪ **Koleksiyon (Derme)**

- 1) Kütüphanelerde koleksiyon, nicelik ve nitelik olarak beraber değerlendirilmelidir. Tek bir açıdan koleksiyonu değerlendirmek sağlıklı ve sürdürülebilir bir bakış açısı değildir. Son yıllarda kimi üniversite kütüphaneleri yayın sağlama politikalarını göz ardı ederek veritabanı içeriğindeki kitapları nicelik olarak fazla olan veri tabanlarına abone olarak eksiklerini kapatmaya çalışmaktadır.

- 2) Kütüphanelerde kitap koleksiyonları oluşturulurken ister basılı ister elektronik kitaplarda kopya kitap alınmamasına dikkat edilmeli ve abone veritabanlarının analizi yapılarak satın alma veya abonelik iptalleri yapılmalıdır.
- 3) Bir üniversite kütüphanesinin, kullanıcılarının talep ettiği tüm kaynak taleplerini karşılaması mümkün değildir. Koleksiyon anlamında yetersiz olunan alanlarla ilgili kütüphaneler arası iş birliği faaliyetleri yürütmek kütüphanenin misyonunu gerçekleştirmesine katkıda bulunacaktır.
- 4) Koleksiyon geliştirme politikasının oluşturulmasından koleksiyon geliştirme, değerlendirme, koleksiyonların tanıtımı ve bilgi okuryazarlığı uygulamalarıyla ilgili eğitimlerin verilebilmesi için koleksiyon kadar önemli bir diğer husus yeterli sayıda nitelikli personel istihdam etmektir.

KAYNAKÇA

- ACRL. (2018). Standards for libraries in higher education: The final, approved standard. *College & Research Libraries News*, 65(9), 534–543. <https://www.ala.org/acrl/standards/standardslibraries>
- Akkaya, M. A. (2013). Türkiye’de Yeni Bin Yılda Kurulan Devlet Üniversitelerinin Kütüphaneleri Hakkında Niceliksel Bir Değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(4), 601–618. <http://tk.org.tr/index.php/TK/article/view/943>
- Alar, H. (2010). Kütüphaneciliğin Tarihçesi ve İlk Kütüphaneler. *Ankara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 16, 295–308. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunitaed/issue/2844/38934>
- Atılgan, D. (1998). Üçüncü bin yıla girerken kütüphanelerimiz. *Türk Kütüphaneciliği*, 12(1), 47–53. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/732>
- Atılgan, D. (2008). Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerinin Tarihi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(4), 451–458. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tk/issue/48931/624204>
- Balci, Y. (2006). *Kütüphane organizasyonları ve kütüphane personelinin motivasyon kaynakları - bir uygulama*. <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/630074>
- Baysal, J. (1987). *Kütüphanecilik Alanında Yeni Kavramlar Araçlar Yöntemler*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.
- Brown, H. M. (1972). College Library Standards. *Library Trends*, 204–218.
- Bulut, B. (2004). *Avrupa Birliği’ne Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphanelerinin Durumu ve Entegrasyonu*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Canata, F. (2012). *Ulusal Bilgi Politikaları ve Bilgi Merkezleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://eprints.rclis.org/30118/>
- Carpenter, R. L. (1981). College libraries: A comparative analysis in terms of the ACRL standards. *College & Research Libraries*, 42(1), 7–18.

- Çelik, A. (1991). Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları. *Türk Kütüphaneciliği*, 5(2), 59–68. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1232>
- Çelik, A. (1994). Türkiye'de üniversite kütüphanelerinin tarihsel gelişimi. İçinde A. K. Doğan Atılgan (Ed.), *Prof Dr. İlhan Kum'a Armağan* (ss. 31–40). Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Çelik, A., & Uçak, N. (1993). Üniversite Kütüphaneleri Üzerine. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10(2), 115–121.
- Çelik, H. (1969). Üniversitelerimizin Kütüphane Sorunu. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(3), 200–206.
- Çelik, S. (1999). *Üniversite Kütüphanelerinde Personel Yönetimi ve Türkiye'de Durum*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cihangir, Y. (2010). *Avrupa Birliği Bilgi Toplumu Projeleri ve Üniversite Kütüphaneleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Coyle, K. (2005). Libraries and Standards. *The Journal of Academic Librarianship*, 4(31), 373–376. <https://www.kcoyle.net/jal-31-4.html>
- Çukadar, S., Gürdal, G., Çelik, S., & Kahvecioğlu, K. (2011). Türkiye'de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum ve Gelecek. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar (UYK-2011) 27-29 Mayıs 2011, İstanbul*, 2426–2439.
- Dalkıran, Ö. (2013). Teknolojinin Kütüphanelere Etkisi: Bilgi Kaynakları Açısından Bir Yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 14(1), 172–190. <https://doi.org/10.15612/bd.2013.141>
- Dalkıran, Ö. (2022). Türkiye'deki Devlet Üniversite Kütüphanelerinin Mevzuatlarında Yer Alan Kullanıcı Tanımlarının Değerlendirilmesi. *Vefatının 50. Yıl Dönümünde Adnan Ötüken ve Cumhuriyet Dönemi Türk Kütüphaneciliği Türkiye'deki*, 216–234.
- Ergen, B. (1996). *Ergonomik Açıdan Ödünç Verme Hizmeti*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, O. (1978). Üniversite Kütüphanelerinin Sorunları. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(3–4), 144–159.
- Erzurum, K. (2001). Üniversitelerimiz ve Üniversite Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 15(1), 90–94.

- Farrell, M. (2018). Liderlik Yansımaları: Bilgi Yönetimi için Liderlik Becerileri (V. Gültekin & Y. Şeşen, çev.). *Türk Kütüphaneciliği*, 32(3), 238–244.
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2949>
- Faulkner-Brown, H. (1999). *Some Thoughts on the Design of Major Library Buildings*.
- Kayan, Y. (1992). Üniversite Kütüphanelerinde Bütçe ve Bütçenin Rasyonel Kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 6(4), 194–203.
<http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1319>
- Kayaoğlu, H. D. (1999). *Derme Oluşturma ve Geliştirme; İ.Ü. Merkez Kütüphanesi'nde Bütçe Yönetimi*. Mavibulut.
- Kenan, S. (2015). Modern Üniversitenin Oluşum Süreci. *Osmanlı Araştırmaları*, 45, 333–367.
- Keser, H. (2007). *Üniversite Kütüphanelerinde Kullanıcı Memnuniyeti Ölçümü*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keseroğlu, H. S. (1989). *Halk Kütüphaneleri Politikası ve Türkiye Cumhuriyeti'nde Durum*. Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Keseroğlu, H. S. (2004). *Kütüphane-Bilgi belge merkezi kurma kütüphane yazma kılavuzu*. Nesil Yayınevi.
- Koçak, B. (2019). *Üniversite Kütüphane Yönetiminde Planlama Süreci*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koçer, M. (2002). Meslek Standartları ve Standardizasyon. *Standard*, 41(488), 40–43.
https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=Mehmet+Koçer%2C+Meslek+Standardları+ve+Standardizasyon&btnG=
- Korkut, Ş. (2012). *Türkiye'deki Devlet ve Vakıf Üniversite Kütüphanelerinde Çalışan Kütüphanecilerin İş Doyumlarının Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükcan -Balkaş, B. (2005). *Üniversitelerde Kütüphane Binaları Kullanım Verimliliğinin Yapı Biyolojisi Açısından İncelenmesi* [İstanbul Üniversitesi - Bilgi ve Belge Yönetimi]. <http://bbytezarsivi.hacettepe.edu.tr/jspui/handle/2062/454>
- Lynch, B. P. (1987). Standards for University Libraries. *IFLA Journal*, 13(2), 120–125.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eric&AN=ED274357&site=e>

host-live&scope=site

- Marmara Belediyeler Birliği. (2018). *İdeal Kütüphane Standartları: Sorunlar ve Çözüm önerileri*.
- Mondal, H. (2021). *Library Building: Planning, Principle & Standards in the Perspective of 21 St Century*. July, 1–16.
- Neufert, E. (2000). *Yapı Tasarım Bilgisi* (Ç. Özaslan (çev.)). Beta Basım Yayın.
- Nisonger, T. E. (1992). Collection evaluation in academic libraries : a literature guide and annotated bibliography. İçinde *Englewood*.
- Odabaş, H. (2016). Gelecekte Kütüphaneler ve Üniversite Kütüphanelerinde Yenilikçi Yaklaşımlar. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 797–811.
- Odabaş, H., & Polat, C. (2011). *Türkiye’de üniversite kütüphaneleri standartları*. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/33567>
- Öksüzöğlü, A. F. (1982). Kütüphanecilik ve Dokümantasyonla İlgili Türk Standartları. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(2), 67–76.
- Özenç Uçak, N. (1997). Bilgi merkezi için mi kullanıcı, kullanıcı için mi bilgi merkezi. İçinde B. Yılmaz (Ed.), *Hacettepe Kütüphanecilik 25. Yıla Armağan* (ss. 242–248). Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü.
- Polat, Coşkun; Binici, K. (Ed.). (2023). *Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri: Mevcut Durum, Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Hiperyayın.
- Prytherch, R. J. (1995). *Harrod’s librarians’ glossary: 9,000 terms used in information management, library science, publishing, the book trades, and archive management* (8th baskı).
- Rader, H. B. (2000). Fundraising in academic libraries: the United States experience. *The Bottom Line*, 13(2), 93–99. <https://doi.org/10.1108/08880450010694052>
- Ranganathan, S. R. (1958). University Library Building. *ALIS*, 5(1), 22–32.
- Salgir, A. (1978). Bir Yönetici olarak Kütüphaneci (*). *30 Mart 1978 günü XIV. Kütüphane Haftası*, 91–98.
- Sefercioğlü, N. (1990). Üniversite Kütüphaneleri için Standartlar (N. (çev. . Sefercioğlü, çev.). *Türk Kütüphaneciliği*, 4(1), 29–32.

- Tonta, Y. (2000). Türkiye’de Kütüphanecilik Eğitiminin Yeniden Yapılanması. İçinde A. Yontar (Ed.), *Türkiye’de Kütüphane ve Enformasyon Biliminin Kurumsal Gelişimi* (ss. 74–89). TKD İstanbul Şubesi. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/istanbul00.htm>
- Tonta, Y. (2006). Kütüphaneler Sanal Güzergâhlara mı Dönüşüyor? *I. Uluslararası Bilgi Hizmetleri Sempozyumu : (İstanbul : 5-26 Mayıs 2006)*, 1–8. <http://www.slp.ucop.edu/stats/>.
- Toplu, M. (1992). Üniversite Kütüphanelerinin Bilimsel Araştırmadaki İşlevi ve Türkiye Gerçeği (2). *Türk Kütüphaneciliği*, 6(2), 89–107. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1214>
- TSE. (y.y.). *Standardizasyon Temel Düzey - Standart ve Standardizasyon*. Tarihinde 04 Ekim 2022, adresinden erişildi <https://www.tse.org.tr/IcerikDetay?ID=2900>
- Tunçkanat, H. (1989). Araştırma Olgusu ve Araştırma Kütüphanelerinin Üniversite İçindeki Yeri. *Türk Kütüphaneciliği*, 3(4), 189–195. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/1455>
- Türk Dil Kurumu. (y.y.). *Standart*. Tarihinde 07 Aralık 2023, adresinden erişildi <https://sozluk.gov.tr/>
- Withers, F. N. (1970). *Standards for Library Service*.
- Withers, F. N. (1974). *Standards for library service: an international survey*.
- Withers, F. N. (1988). Kütüphane Hizmeti Standartları (Milletlerarası Bir İnceleme). İçinde S. Taner & A. San (Çev.), *Kültür ve Turizm Bakanlığı*.
- Yeşiltaş, K. (2000). Kütüphanelerde Bütçe Yönetimi. *ÜNAK*.
- Yildiz, A. K. (2011). Türkiye ’de Üniversite Kütüphanesi Bütçelerinin Değişimi İzleme Yetkinliği : Marmara Üniversitesi Merkez Kütüphanesi Örneği. *Öneri*, 9(35), 233–242.
- Yılmaz, E. (2005). Kullanıcı Hakları ve Sorumlulukları: Bir Standart Denemesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(3), 332–348.
- YÖK. (2022). *Yükseköğretim Kurulu Büyük Veri Projesi*.
- Yükseköğretim Kurulu Üniversite Kütüphaneleri Çalışma Grubu. (2014). *2023’e Doğru Türkiye’de Üniversite Kütüphaneleri : Mevcut Durum, Sorunlar, Standartlar ve Çözüm Önerileri*. <http://i-rep.emu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11129/4132/1/Üniversite>

EKLER

EK-1: Etik Kurul Onayı

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-38510686-302.08.01-2300060014
Konu : Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Onayı (Y.Lis. Öğrencisi Eyüp
ULUGÖL'ün Anket Çalışması)

Sayın İlgili Makama

İlgi : Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı Başkanlığının 20.09.2023 tarihli ve E-84178211-302.08.01-2300055645 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Kütüphanecilik Anabilim Dalı Başkanlığının yüksek lisans öğrencilerinden Eyüp ULUGÖL'ün Prof. Dr. Alpaslan Hamdi Kuzucuğlu danışmanlığında yürüttüğü "Kütüphanelerin Aslı Unsurları Bağlamında, Üniversite Kütüphanelerinin Standartlara Uygunluğu: Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinin Mevcut Durum Analizi" başlıklı proje dosya teklifi incelenmiş ve içeriğinde etik olarak bir sorun olmadığına, ön koşulsuz olarak, oybirliği / oyçokluğu ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Alim YILMAZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Tuncay BAŞOĞLU
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Özden Zeynep OKTAV
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Tarkan OKTAY
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ahmet AKIN
Öğretim Üyesi

Prof. Dr. İbrahim SUBAŞI
Öğretim Üyesi

Belge Doğrulama Kodu: 9F7MF97

Belge Takip Adresi:
<https://ulbys.medeniyet.edu.tr/ERMS/Record/Confirmation/sign/index>

Adres:

Telefon No: (0 216) 2803333

e-Posta:

Kep Adresi: istanbulmedeniyetuni@tr01.kep.tr

Faks No:

İnternet Adresi: www.medeniyet.edu.tr

Bilgi için :

Telefon No:

Direkt Hat:

Alim Yılmaz

Kurul Başkanı

(0 216) 2802529

EK-2: Üniversite Kütüphaneleri için Koleksiyon, Bina, Personel ve Bütçe Standartları

EK-2: Üniversite Kütüphaneleri için Koleksiyon, Bina, Personel ve Bütçe Standartları												
YÖK Üniversite Çalışma Grubu Standartları												Yetkin Kütüphane Standartları
FTE	Kitap Sayısı/Cilt (Sahip Olunan Basılı+Elektronik)	Multimedya	Dergi Sayısı (Basılı + Elektronik Abonelik)	Oturma Kapasitesi / Kişi	Oturma Alanı m ²	Raf Alanı m ²	Ofis Alanı m ²	Ofis Alanı ile Toplam m ²	Toplam Personel Sayısı	Profesyonel Personel Sayısı (%70)	Bütçe (Yayın alım bütçesinin üniversite bütçesine oranı)	Veritabanı Abonelik Sayısı (EKUAL Hariç)
1.000	37.000	1.000	Program x 100	100	200	261	35	496	7	5	%1,75	1-5 veritabanı aboneliği
2.000	60.000	1.800	Program x 100	200	400	424	69	892	14	10	%1,75	1-5 veritabanı aboneliği
3.000	75.000	2.400	Program x 100	300	600	529	101	1230	20	14	%1,75	1-5 veritabanı aboneliği
4.000	84.000	2.800	Program x 100	400	800	593	132	1525	26	18	%1,75	1-5 veritabanı aboneliği
5.000	95.000	3.250	Program x 100	500	1000	671	161	1832	32	23	%1,75	1-5 veritabanı aboneliği
6.000	102.000	3.600	Program x 100	600	1200	720	189	2109	38	26	%1,75	6-10 veritabanı aboneliği
7.000	105.000	3.850	Program x 100	700	1400	741	216	2357	43	30	%1,75	6-10 veritabanı aboneliği
8.000	112.000	4.000	Program x 100	800	1600	791	241	2631	48	34	%1,75	6-10 veritabanı aboneliği
9.000	117.000	4.410	Program x 100	900	1800	826	265	2890	53	37	%1,75	6-10 veritabanı aboneliği
10.000	120.000	4.800	Program x 100	1000	2000	847	287	3134	57	40	%1,75	6-10 veritabanı aboneliği
11.000	132.000	5.170	Program x 100	1100	2200	932	308	3440	62	43	%1,75	11-15 veritabanı aboneliği
12.000	144.000	5.520	Program x 100	1200	2400	1016	328	3744	66	46	%1,75	11-15 veritabanı aboneliği
13.000	156.000	5.720	Program x 100	1300	2600	1101	346	4047	69	48	%1,75	11-15 veritabanı aboneliği
14.000	168.000	6.020	Program x 100	1400	2800	1186	363	4348	73	51	%1,75	11-15 veritabanı aboneliği
15.000	180.000	6.300	Program x 100	1500	3000	1271	378	4649	76	53	%1,75	11-15 veritabanı aboneliği
16.000	192.000	6.560	Program x 100	1600	3200	1355	392	4947	78	55	%1,75	16-20 veritabanı aboneliği
17.000	204.000	6.800	Program x 100	1700	3400	1440	405	5245	81	57	%1,75	16-20 veritabanı aboneliği
18.000	216.000	7.020	Program x 100	1800	3600	1525	416	5541	83	58	%1,75	16-20 veritabanı aboneliği
19.000	228.000	7.220	Program x 100	1900	3800	1609	426	5835	85	60	%1,75	16-20 veritabanı aboneliği
20.000	240.000	7.400	Program x 100	2000	4000	1694	434	6128	87	61	%1,75	16-20 veritabanı aboneliği
21.000	252.000	7.560	Program x 100	2100	4200	1779	441	6420	88	62	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği

EK-2: Devam												
22.000	264.000	7.700	Program x 100	2200	4400	1864	447	6710	89	63	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
23.000	276.000	7.820	Program x 100	2300	4600	1948	451	6999	90	63	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
24.000	288.000	7.920	Program x 100	2400	4800	2033	454	7287	91	64	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
25.000	300.000	8.000	Program x 100	2500	5000	2118	455	7573	91	64	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
26.000	312.000	8.060	Program x 100	2600	5200	2202	456	7859	91	64	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
27.000	324.000	8.100	Program x 100	2700	5400	2287	458	8145	92	64	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
28.000	336.000	8.372	Program x 100	2800	5600	2372	459	8431	92	64	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
29.000	348.000	8.642	Program x 100	2900	5800	2456	461	8718	92	65	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
30.000	360.000	8.910	Program x 100	3000	6000	2541	463	9005	93	65	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
31.000	372.000	9.176	Program x 100	3100	6200	2626	467	9292	93	65	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
32.000	384.000	9.440	Program x 100	3200	6400	2711	470	9581	94	66	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
33.000	396.000	9.702	Program x 100	3300	6600	2795	475	9870	95	67	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
34.000	408.000	9.962	Program x 100	3400	6800	2880	481	10161	96	67	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
35.000	420.000	10.220	Program x 100	3500	7000	2965	488	10453	98	68	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
36.000	432.000	10.476	Program x 100	3600	7200	3049	497	10746	99	70	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
37.000	444.000	10.730	Program x 100	3700	7400	3134	507	11041	101	71	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
38.000	456.000	10.982	Program x 100	3800	7600	3219	519	11338	104	73	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
39.000	468.000	11.232	Program x 100	3900	7800	3304	532	11636	106	75	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
40.000	480.000	11.480	Program x 100	4000	8000	3388	544	11932	109	76	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
41.000	492.000	11.726	Program x 100	4100	8200	3473	556	12229	111	78	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
42.000	504.000	11.970	Program x 100	4200	8400	3558	567	12525	113	79	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
43.000	516.000	12.212	Program x 100	4300	8600	3642	579	12821	116	81	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
44.000	528.000	12.452	Program x 100	4400	8800	3727	590	13117	118	83	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
45.000	540.000	12.690	Program x 100	4500	9000	3812	601	13413	120	84	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
46.000	552.000	12.926	Program x 100	4600	9200	3896	612	13709	122	86	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
47.000	564.000	13.160	Program x 100	4700	9400	3981	624	14005	125	87	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
48.000	576.000	13.392	Program x 100	4800	9600	4066	635	14301	127	89	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
49.000	588.000	13.622	Program x 100	4900	9800	4151	646	14596	129	90	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
50.000	600.000	13.850	Program x 100	5000	10000	4235	657	14892	131	92	%1,75	21-25 veritabanı aboneliği
51.000	612000	14078	Program x 100	5100	10200	4264	678	15142	135	95	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
52.000	624.000	14.306	Program x 100	5200	10400	4346	688	15433	137	96	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
53.000	636.000	14.534	Program x 100	5300	10600	4427	698	15725	139	98	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
54.000	648.000	14.762	Program x 100	5400	10800	4508	708	16016	141	99	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği

EK-2: Devam												
55.000	660.000	14.990	Program x 100	5500	11000	4589	718	16307	143	101	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
56.000	672.000	15.218	Program x 100	5600	11200	4670	728	16598	145	102	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
57.000	684.000	15.446	Program x 100	5700	11400	4751	738	16890	147	103	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
58.000	696.000	15.674	Program x 100	5800	11600	4833	748	17181	149	105	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
59.000	708.000	15.902	Program x 100	5900	11800	4914	758	17472	151	106	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
60.000	720.000	16.130	Program x 100	6000	12000	4995	768	17763	153	108	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
61.000	732.000	16.358	Program x 100	6100	12200	5076	778	18054	155	109	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
62.000	744.000	16.586	Program x 100	6200	12400	5157	788	18346	157	110	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
63.000	756.000	16.814	Program x 100	6300	12600	5238	798	18637	159	112	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
64.000	768.000	17.042	Program x 100	6400	12800	5320	808	18928	162	113	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
65.000	780.000	17.270	Program x 100	6500	13000	5401	818	19219	164	115	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
66.000	792.000	17.498	Program x 100	6600	13200	5482	828	19510	166	116	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
67.000	804.000	17.726	Program x 100	6700	13400	5563	838	19802	168	117	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
68.000	816.000	17.954	Program x 100	6800	13600	5644	848	20093	170	119	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
69.000	828.000	18.182	Program x 100	6900	13800	5725	858	20384	172	120	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
70.000	840.000	18.410	Program x 100	7000	14000	5806	868	20675	174	122	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
71.000	852.000	18.638	Program x 100	7100	14200	5888	879	20966	176	123	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
72.000	864.000	18.866	Program x 100	7200	14400	5969	889	21258	178	124	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
73.000	876.000	19.094	Program x 100	7300	14600	6050	899	21549	180	126	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
74.000	888.000	19.322	Program x 100	7400	14800	6131	909	21840	182	127	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
75.000	900.000	19.550	Program x 100	7500	15000	6212	919	22131	184	129	%1,75	26-30 veritabanı aboneliği
76.000	912.000	19.778	Program x 100	7600	15200	6293	929	22422	186	130	%1,75	31-35 veritabanı aboneliği
77.000	924.000	20.006	Program x 100	7700	15400	6375	939	22714	188	131	%1,75	31-35 veritabanı aboneliği

EK-2: Devamı												
78.000	936.000	20.234	Program x 100	7800	15600	6456	949	23005	190	133	%1,75	31-35 veritabanı aboneliği
79.000	948.000	20.462	Program x 100	7900	15800	6537	959	23296	192	134	%1,75	31-35 veritabanı aboneliği
80.000	960.000	20.690	Program x 100	8000	16000	6618	969	23587	194	136	%1,75	31-35 veritabanı aboneliği

EK-3: Anket Soruları

Sayın Katılımcı,

Aşağıda sunulmuş olan anket, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Yüksek Lisans Enstitüsü Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı’nda yürütülen “Kütüphanelerin Asli Unsurları Bağlamında, Üniversite Kütüphanelerinin Standartlara Uygunluğu: Türkiye'deki Üniversite Kütüphanelerinin Mevcut Durum Analizi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının araştırma bölümü için hazırlanmıştır. Bu araştırma ile kütüphanecilik mesleğinin 5 ana unsuru olan bütçe, personel, kullanıcı, bina ve koleksiyon bağlamında niceliksel olarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Anket çalışması tamamen akademik amaçlı bir çalışma olup, ankete verilen cevaplar sadece istatistiksel bilgiler için kullanılacaktır. Değerli zamanınızı ayırarak anket formuna vereceğiniz yanıtlar, bu çalışma açısından önemli katkılar sağlayacaktır. Göstermiş olduğunuz ilgiden ve ayırmış olduğunuz zamandan dolayı teşekkür ederim.

Genel	Kütüphane Türü
	Kurum Adı (Kütüphane Adı)
Kullanıcı sayısı (FTE)	Öğrenci sayısını belirtiniz
	İdari personel sayısını belirtiniz
	Akademik personel sayısını belirtiniz
Koleksiyon	Kitap sayısını belirtiniz (Sahip olunan basılı+elektronik)
	Multimedya sayısını belirtiniz
	Dergi sayısını belirtiniz (Basılı+elektronik abonelik)
Bina	Oturma kapasitesini (Kişi) belirtiniz
	Oturma alanını (m ²) belirtiniz
	Raf alanı (m ²)
	Toplam alanı (m ²) belirtiniz
Personel	Bilgi ve Belge Yönetimi, Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon lisans mezunu personel sayısını belirtiniz
	Diğer bölümlerden lisans mezunu personel sayısını belirtiniz.
	Toplam personel sayısını belirtiniz
Bütçe	Üniversite bütçesi
	Yayın alım bütçesi (Basılı+elektronik abonelikler hariç)
VT Aboneliği sayısı (EKUAL Veritabanları hariç)	